لێكۆڵینەوەی ئەدەبی

شوێنكاتی یەكەم
لە دووەم و ئێستای سەگوەڕ

"خوێندنەوەیەك بۆ كەسێتی پاڵەوان و خودی نووسەر"

عەبدولموتەڵیب عەبدوڵلا

چاپی یەكەم
هەولێر ٢٠٠٤

لەبلاّوكراوەكانی سەنتەری لێكۆڵینەوەی فیكریی و ئەدەبی نما
زنجیرەی(٢٦)

سەرپەرشتیكردنی پرۆژەی(١٥) كتێب
ئیسماعیل كوردە، رێبین رەسولّ، جەمال پیرە

ناوی كتێب: شوێنكاتی یەكەم، لەدووەمو ئێستای سەگوەڕ
نووسەر : عەبدولموتەڵیب عەبدوڵلا
بابەت : لێكۆڵینەوەی ئەدەبی
پیت چنین: عیماد رەسولّ – بنار عەبدوڵلا
وێنەی سەربەرگ: محەمەد هاشم
نەخشەسازی: نما
تیراژ: ١٠٠٠
چاپی یەكەم: هەولێر ٢٠٠٤

مافی لەچاپدانەوەی بۆ گۆڤاری نما پارێزراوە

ناوەڕۆك

١-پێشەكی.......................................٥
٢-بێ مانایی سەرەتا، سەرەتایی مانادار...........٨
٣- لەدەرەوەی پێناسەوە. ١٤
٤-جەستەی نێچیرو مەرگی سەگوەڕ. ١٥
٥-خاڵە تایبەتیەكانی نێوان نێچیرو سەگوەڕ.....١٨
٦-پێوەندی دەقەكان............................٢٠
٧- جەنگی دەقەكان.............................٢٦
٨- یۆتۆپیا – راكردن لە دەسەڵات...............٣٥
٩-چەمكی شەو – نەخەوتن – بێداری.........٤٧
١٠-چۆنێتی بەرجەستەكردنی شێوازو............٦٠
١١-شوێنكاتی یەكەم لە دووەمو ئێستای..........٧٤
١٢- شوێنكاتی یەكەم ٧٦
١٣- كەسێتی نەسرین.............................٨٨
١٤- شوێنكاتی دووەم ٩٣
١٥- ئێستای سەگوەڕ ٩٩
١٦- سەرچاوەو پەراوێزەكان.......................١٠٥

ئێستا دڵخۆشتری،رۆشناییەك لە دەروونتدایە هەرگیز كز نابێو ناكوژێتەوە، كاتێ گوریسەكە دەنێنە ملتەوە بەجۆرێ ئەو رۆشناییە دەگەشێتەوە هەرچی كونجو كەلەبەری تاریكو شێیاوی دڵو مێشكت هەیە رۆشنی دەكاتەوە....

"پاڵەوانی سەگوەڕ ل٣٣-٣٤"

چاپی شاخ ١٩٨٢

★★★

مودیر ئەمن گوتی:ئێمە بەرت دەدەین بە شەرتێ دوو شت بكەیت، یەكەمیان وتارێك دەنووسی باسی جوامێری "صدام حسین" دەكەیتو دەشنووسی خوا بیپارێزێ،دووهەمیش دەچیتە بەغداو لەو شارە دووردەكەویتەوە....

- وتارەكەت نووسی؟

★ بەڵێ نووسیمو باسی ئەوەم كرد عێراق ئەسیرەكانی ئێران بەرەڵا دەكاتو ناوی "صدام حسین"یشم هێناو نووسیم خوا بیپارێزێ....

- پەشیمان نیت لەو وتارە؟

★ نەخێر.... شانازی پێوە دەكەم،كاتێ كە بردمیانە بەردەستی مودیر ئەمن مەعنەویاتم سفر بوو.

"گەلاوێژی نوێ ژمارە٣١تشرینی یەكەم ٢٠٠٣-دیمانەیەك لەگەڵ رۆماننووسی گەورە محمد موكری"

★★★

"موكری"دواجار لە چاوەڕوانیدا دەكەوێتە دڵەڕاوكێو ترسو گومانەوە، راستە سەرەتا موجازەفە بە ژیانی خۆی دەكاتو لەو تیمە دەچێ كە "تارۆ" دژی بڵاوكردنەوەی "تاعون" سازیدابوو، بەڵام وەك لە كۆتایی " سەگوەڕ" بەدیار دەكەوێت، خۆی دەداتە دەست....

"شوێنكاتی یەكەم لە دووەمو ئێستای سەگوەڕ ٢٦"

★★★

لەبری پێشەکی

ئەوەی بەرەو نووسین راماندەکێشی تەکنیکی نووسین نییە، بەڵکو بوون‌و دەروونی خۆمانە.

" ئەندریە جید"

رەنگە لەم پێشەکییە کورتەدا، ڕستەیەکی بەسودم بۆ خوێنەران نەبێت، یاخود ڕستەیەکم ئەسڵەن بۆ گوتن نەبێت، ئەوەش بە بڕوای من دەلالەت لە بێهودەیی ماناکان ناکات، چونکە ماناکان دەرەنجامێکی بنبڕیان لەخۆ نەگرتووە ئەگەر ئەو جێگیر نەبوونە لەلایەك ڕاستەوخۆ دەلالەت لە جێگیرنەبوونی دەرەنجامی ئەو لێکۆڵینەوەیە بکا، لەلایەکی دیکە دەلالەت لە خودی "سەگوەر" دەکات، واتە ئەگەر موکری لە دووتوێی داڕشتنی تاقە وشەیەکدا ڕستەیەکی بەسود یاخود مانایەکی بەسود بە خوێنەر بگەیەنێت، ئەوا ئەرکی "ئەگەر بشێ ئەرك خەسڵەتە ڕۆژانەکەی خۆی لەدەست بدات" ئەو لێکۆڵینەوەیە داڕشتنەوەی دووبارەی هەمان سودو زیانی وشەی سەگوەرو خودی موکرییە لە دووتوێی دەرەنجامێکی جێگیرنەبوودا. بەڵام دەشێ جێگیرنەبوونی خوێنەر پەیوەندی بە هێرشی وشەکان‌و ڕستەکانی ئەو لێکۆڵینەوە هەبێ، واتە ترسی خوێنەر ترسە لە وزە کۆنترۆڵ نەکراوەکانی ئەو لێکۆڵینەوەیە، بەو مانایەش لەبری ئەوەی بە تێڕوانین‌و بۆچوون‌و ڕۆشنبیری خۆی هێرشی وشەو ڕستەکان بخاتە دووتوێی سیستەمێ یاخود ڕێك‌وپێکیان بکات، هێرشەکە خوێنەران خانە بەندی دەکات‌و بەتەواوی برستیان لێ دەبڕێت "بەڵام لەگەڵ هەموو ئەوانەشدا ئەو چەند دێرەی کە لێرەدا لەبری پێشەکی خۆیان نومایش دەکەن، هەرگیز دەلالەت لە پێشبینی‌کردنی ئەو ترسە ناکەن، ئەو لێکۆڵینەوەیە خوێندنەوەیەکی ڕاگەیەنراوە پشت بە حاڵەتە دەروونیەکانی پاڵەوان‌و خودی نووسەر لە حاڵەتی نووسیندا

دەبەستێ‌و بەشێوەیەکی ئەدەبی‌و لەسەر (تێڕامانی تایبەت) خۆیان فۆرمەلە کردووە".

ئەگەر خوێنەر لە دووتوێی ئەو فۆرمەلەیەدا دووچاری دڵەڕاوکێ‌و شلەژان‌و نائارامی ببێ، ئەوا ڕاستەوخۆ خودی ئەو حاڵەتەی خوێنەر پەیوەندی بە گومکردنی بابەتی خۆشەویستی‌دا هەیە "واتە خودی سەگوەر" هەر لە دووتوێی ئەو گوم بوونەشدا دەرەنجامەکان سەرابی خۆیان دەنوێنن، بەو مانایە پێویستە خوێنەر "مەبەستم خوێنەری جدییە" هەمیشە لە میان ساتەوەختی ئەو خوێندنەوەیەدا پابەندبێ بە کۆمەڵێ چەمك، یاخود کۆمەڵێ چەمکی نێو سەگوەرو لێکۆڵینەوەکە بە یەك چاو لە یەك کاتدا بخاتە بەر بۆچوون‌و تێڕامانی خۆی، واتە ئەگەر لەلایەك ئەم حاڵەتەی خوێنەر گەڕانەوەبێ بۆ ناشعور، بێگومان لە هەمان گەڕانەوەدا دەبێ ئاوڕ لە شعوریش بداتەوە.

کەواتە پێویستە خوێنەر لە میانی خوێندنەوەی ئەو باسەی ژێر دەستی کاتێ هەست بە پەژارەو بێزاری دەکات ڕاستەوخۆ ئاوڕ لە ئەسڵی (بابەت) بداتەوە، کاتێکیش کە بابەتی ئەسڵی دووچاری پەژارەو بێزاری کرد لە دووتوێی دیاردەکانی ئەم بابەتەوە یاری لەگەڵ دەرەنجامە ناجێگیرەکانی ئەم داڕشتنەوەیەی بەردەستی بکات. لێرەدا ئەوەی دەمەوێ بە خوێنەری ڕابگەیەنم، هەمیشە هەوڵدانە نەك بۆ دەرەنجام بەڵکو بۆ سازکردنی یارییە لێکترازاوەکان، تا لە دووتوێی ئەو یاریيانەدا خۆی کۆبکاتەوە، گرینگ ئەوە نییە چاوەڕێی خاڵ‌و نیشانەی پرسیارو سەرسوڕمان بکا، بەڵکو ئەوەی کە زۆر گرینگە ئەوەیە لەم یارییەدا توندوتیژی‌و نەرمی‌و ناسکی وشە بەیەکداچڕژاوەکان لەیەك نزیك بکاتەوە، یاخود وەك کاراکتەرێکی شارەزاو پڕ بڕاڤ بە ڕتیمێکی هاوچەرخانەوە بەیەك دژەکان بخاتە سەماو چێژ بارین، دەکرێ ئا لەم پرۆسە ئیبداعییەدا خوێنەر غەرقی چێژەکان ببێ‌و لەمیانی ئەو گومبوونەی خوێنەریشدا یاخود لەم تێکئاڵانەدا سیستەمەکانی خوێندنەوە ڕێچکەی دیاریکراوی خۆیان بەوپەڕی جوانی ببڕن، کەواتە ئەم باسەی ژێر دەستتان دیاردەیە بۆ خودی (بابەت) خودی (چەپێنەر) لەیەك کاتدا،

ئەگەر بەو مانایە وەك دیاردە چاو لەو لێكۆڵینەوەیە بكەین پێویستە هەمیشە لە پێناو پەردەهەڵدانەوە لەسەر بابەت، كردارەكانی خودی چەپێنەر "مەبەست لە بكەری دارشتنی بابەتە" بخەینە بەر شیكردنەوە، بەمەش دەتوانین هەم بە رووتی لەگەڵ بابەت خۆمان جووت بكەین‌و هەم دیاردەكانی بابەت بەئاسانی هەرس بكەین،یاخود بە مانایەكی‌دی هەر لە میانی پەردەهەڵدانەوە لەسەر بابەت دەكرێ دیاردەكان وجودی خۆیان پەرت بكەن،واتە وجودی دیاردەكان راستەخۆ بەكرداری چەپێنراوەوە پەیوەستە،خۆ ئەگەر دیاردەكانیش بەو كردارە پەیوەست بكەین لەم حاڵەتەدا دەتوانین بڵێین دیاردەكان بەشێك لە وزە چەپێنراوەكان بۆ خۆیان دەگوازنەوە بەڵام ئایا ئەو وزانە تا چەند دەتوانن بە هەمان چێژو خۆشی تایبەتی بابەت خۆیان دووبارە نومایش بكەنەوە؟ بێگومان هەرچەندە ئەو كردارە ئاڵوگۆڕییە تارادەیەك مژاوییە،وەك لەپێشەوە ئیشارەمان بۆ كرد، راستەوخۆش بە سەرنجەكانی خوێنەری وریاوە بەندە،واتە خوێنەر دەبێ بەتەواوی هەردوولا كۆنترۆڵ بكات‌و ئاگاداری تەواوی‌دەق‌و نوسەر بێ‌و كاتێ بەدوای یەكێكیاندا بەرەو ناخ شوڕدەبێتەوە لە هەمان كاتدا سەرە دەزووی ئەویتریشیان فەرامۆش نەكات، هەر بە هەمان ماناشەوە گوتمان پێویستە خوێنەر لە یارییە لێكترازاوەكانیدا خۆی كۆ بكاتەوە.

دواجار ئەوەی ماوە لێرەدا پەردەی لەسەر هەڵبدەمەوە ئەوەیە كە ئەو لێكۆڵینەوەیە لەساڵی (١٩٩٥)ەوە بۆ چاپ ئامادەیە، بەڵام لەبەر هەندێ هۆ كە ئێرە جێگای باسكردنی نییە، نەمتوانی بیخەمە ژێر چاپەوە.

هەولێر ٣٠/ئادار/١٩٩٩

٧

بێ‌مانایی سەرەتا
سەرەتای مانادار

سپیی بەسەر سپیدا دەكرێتەوە، تاریكی بەسەر تاریكیدا "جان دەمۆ"

لە بەرامبەر شوێنكاتی بێ بڕانەوەو ئەزەلیدا، هەموو ماناكان تەواو دەبن‌و هەرەس دێنن،بە هەرەس هێنانیشیان دەكەوینە بێ ماناییەوە، لەم بۆشاییەشدا، یاخود لەنێوان من‌و بیركردنەوەدا، وەك "بارت" دەڵێت: بێ مانایی جێگای راستەقینەی مانا دەگرێتەوە.* ماناكان دەچنە خانەی نەبوونەوەو (من) دەكەوێتە بۆشاییەوە، بەهۆی لەكاركەوتنی مانا، یاخود بە واتایەكی‌تر بەهۆی لەكاركەوتنی گوتەزای (من)و بیر (نەكردنەوە)، هەست بە بۆشاییەك دەكەین، لە خودی ئەم بۆشاییەدا بێهودەی دروست دەبێت "لێرەدا بۆشایی چەمكی فەلسەفی لەخۆ ناگرێت" چونكە هەر جارەی بە ترۆپكی مانا دەگەین، دووبارە بەرەو شیكردنەوەو بەرەو هەنگاونانێكی‌تر دەچین، یان وەك بەردەكەی "سیزیف" خلۆر دەبینەوەو دەچینە خانەی سفری سەرەتاوە، لەوێش وەك پێویست دەبێ دووبارە تێهەڵچینەوە، لە خودی تێهەڵچوونەوە، یاخود لەمیانی هەنگاونان- لە ساتەوەختی هەنگاونان- لەنێوان (من)و (بیركردنەوە) بۆشاییەك، هێڵێك بەدی ناكەین، رەنگە دەرفەتێك لەم حاڵەتە بۆ (بۆشایی) لەئارادا نەبێت، واتە (من) هەمیشە لە بیركردنەوەو ئارەزووكردن‌و خواستن دایەو بەخواستنی شتەكانیش دەچێتە خانەی بوونەوە.

بە جۆرێكی‌تر كاتێك (دەق) بە نەبوونی خۆی دەگات، لەوێوە بێ‌ئەوەی هەست بە بۆشاییەكان بكەین، خوێنەر (نەبوون) دووبارە وەك دەق‌و بونیاد دەنێتەوە،

ح* "بڕوانە: ئاگایی زمان، زمانی ئاگایی-لێكۆڵینەوەو خوێندنەوە- عبدالمطلب عبدالله- دەزگای چاپو پەخشی سەردەم ١٩٩٩ ل ١٠٢"٨

کەواتە هەمیشە کاتو شوێن مانا جێدێڵن، خودی ئەم جێهێشتنەی ماناش شێوازێکە بۆ بیرکردنەوەو پڕ کردنەوەی بۆشاییەکان، بەپێی گۆڕانکارییەکانی شوێنکاتیش ئەم مەسەلانە گۆڕانیان بەسەردا دێت، یاخود لەخودی خۆیان دووچاری ئیشکالیەتو کێشمەکێش دەبن، لە میانی ئەم دژایەتیو کێشمەکێشەش ئاگایی ماناکان دەکەونە خانەی (قەڵپە) ئاگاییەوە، خودی ئەم قەڵپە ئاگاییەش تەنها دەکرێ وەك رووداوێکی مێژوویی وەبیر بهێنینەوە، بەو مانایەش رۆژێك لەرۆژان ناکرێت لەساتەوەختیتر خۆیان دووبارە بکەنەوە، ئەمەش دەلالەت لەوە دەکات کە هەمیشە ئاڕاستەکانی شوێنکات، ئەگەر پشت بە پێشکەوتنە ئەخلاقیەکان ببەستێت لە دووتوێی پێشکەوتنە زانستیەکاندا بەرەو شیاوترو باشترو بەرزتر هەنگاو دەنێت، بەپێی بەرەوپێشچوونی شوێنکاتیش، یاخود بە مانایەکیتر بەپێی بەرەوپێشچوونی وەعیش، ماناکان دەگۆڕێن، ناتوانن بەهەمان ئامادەیی شوێنکات، ئەسڵی خۆیان لە شوێنکاتیتری جیا بەجێبهێنین، چونکە خودی ئەم گەڕانەوەو بەجێهێنانە بەرەو رووی کۆمیدیترین بیرکردنەوەمان دەکاتەوە، کەواتە لەگەڵ سوڕانەوەی رەوڕەوەی شوێنکات، ئیتر وەك بەردەکەی "سیزیف" بەرەو خوارەوە خلۆر دەبینەوەو دەچینە ونبوونەوە. خوێندنەوەی دوێنێش لە شوێنکاتی ئەمڕۆدا کەوتۆتە بەر دژبوونەوەو ململانێو گۆڕان، میکانیزمو جیهانبینی ئەمڕۆ خوێندنەوەی جیاجیایتر لەخۆ دەگرێت، بەمجۆرەش ماناکان لەگەڵ خوێندنەوەدا بەرەو دژبوونەوەو گۆڕانو پاشەکشەیی دەچن، یاخود ماناکان بەجۆرێکیتر بەدەلالەت دەبنەوە، بە دەلالەت بوونەوەی ماناکانیش جۆرێکە لە بەرجەستەکردنی ئەفسانەی مانا، خودی ئەم ئەفسانە نوێیەش دەکەوێتە سەر جۆری دەربڕین، دەلالەت لە جۆرێکیتری فۆڕم دەکات، کە خۆی لە خوێندنەوەی ئێستادا دەدۆزێتەوە، واتە مانا لە بەرامبەر شوێنکات هەمیشە مردنێکی دواخراو "مۆجل" دایە، چونکە ناتوانێ شانبەشانی ئەو بڕوات، لەلایەکیتر ئامادەیی (مانا) وەك ئیشارەتمان پێدا هەمیشە لەپێناو (فۆڕم) دایە، ئامادەیی فۆڕمیش هەمیشە لەپێناو دوورخستنەوەی مانا دایە، واتە فۆڕم هەمیشە ماناو دەلالەتەکان لەپێناو ماناو دەلالەتیدی وەدوادەخات، ئەمەش دەکەوێتە سەر

میکانیزمییەتی ئەفسانەکانی ئەمڕۆ بە مانا "بارت" یەکە، لەلایەکیتریش دەکەوێتە سەر ئیشکالیەتو کێشمەکێشی ناوەوەی گۆڕانەکان. ئامادەیی جۆری فوڕمیش هێنانەدی (نەبوونە) لەتوێی (خەیاڵ)و (وێناکردنەوە) خودی ئەو کێشەیەش کێشەی نێوان دوو مانا دەگەیەنێت، ئەو مانایەی کە بە مێژوو بەندەو لە ساتێکی دیاریکراو نیازێکی دیاریکراو حوکمی لەسەر دەکرد، لەگەڵ ئەو مانایەی کە وەك حەقیقەتێك لە وشە، یان چەند وشەیەك هەڵدەڕژێو خوێنەریش لە دووتوێی ئەم حەقیقەتە وێڕای نوسەر نومایشی خۆی دەکات. واتە ئیشکالیەتی مانا لە خودی وەعی نوسەرەوە لەدایك دەبێت، بەمجۆرەش نوسەر هەمیشە بەرەو گومانەکانی خۆی پەلکێشمان دەکات، دڵەڕاوکێکانی نوسەر دەلالەت لە بوونی ئیشکالیەتێك دەکات، بێ ئیشکالیەتیش نوسین وجودی نیيە، یاخود بە مانایەکیتر داهێنان وجودی نیيە.

بەمجۆرە وەك "سارتەر" لەبەدحاڵیبووندا دەڵێت: کاتێك گازینۆ لە ژاوەژاو چۆڵدەبێت سەری خاوەن گازینۆش چۆڵدەبێت، کەواتە دەق ئەو ماسیيە هەناسە تەنگەیە کە دەکەوێتە لێواری دەریاوە، بۆئەوەی خوێنەر بتوانێ بەشداری فیعلی لەو ژاوەژاوەو هەناسە تەنگییەی نوسەردا بکات، یاخود بە مانایەکیتر بۆئەوەی خوێنەر بتوانێ هەست بە گومانو دڵەڕاوکێکانی نوسەر بکات، پێویستە شان بەشانی زەمەنی وجودییانەی (ئەو) وجودی خۆی بنوێنێ، خودی ئەم وجودەش بە وەعی "ئاگایی"یەوە پەیوەستە، گرینگ لێرەدا چالاکی ئاگاییو کارکردنی خوێنەرە لەناو ترسو گومانەکانی نوسەردا، ئەگینا هەرگیز خوێنەر ناتوانێ لەدەق "بە مانای چێژ" نزیك بێتەوە. ئاگایی نوسەریش بەخودی داهێنانەوە پەیوەستەو دەکەوێتە دەرەوەی زەمەنو بە جیهانەوە دەلکێ، لەم ململانێیەدا مۆرکی نوسەرو جیهانبینی بەدیار دەکەوێت، ئەمەش راستەخۆ دەکەوێتە بەرامبەر کاریگەری ئەو شۆکانەی کە لە بەرجەستەکردنی ئیشکالیەتەکانەوە هەستی پێدەکەین، ئاگایی لەو سەدمانەدا تەئکید لەسەر خۆی دەکات، لەلایەکیتریشەوە هەمیشە هەوڵی ئازادی خۆی دەدات، بەو مانایەش (ئاگایی) جۆرێکە لە هەوڵدانی مرۆڤ بۆ دۆزینەوەیەکیتر، خوێنەریش ئەگەر خاوەن ئاگایی خۆی نەبێ ناتوانێ وجودی خۆی لەنێو نوسیندا بدۆزێتەوە.

ئەدەب پرسیاری هەموو کایەکانی تێدا کۆدەبێتەوە، بێئەوەی پاڵبداتە هیچ یەکێکیان، چونکە ئەدەب خاوەنی زمانێکی مەجازییە، بۆیە جۆرێك لە (یۆتۆپیای زمانی)پێیە،یاخود بەجۆرێکیتر نوسەر لەنێوان جیهانی خەون و حەقیقەتدا مردنێکی "ئۆرفیوسانە*" هەڵدەبژێرێ، بۆئەوەی ئاوڕ لە رابردوو بداتەوە، یان ئاوڕ لە بەدەقبوون و هەنگاوەکان بداتەوە وەك مانا، وەك جیهانی مردوان بەناویاندا گوزەر دەکات، بەلاّم خودی ئەو گوزەرکردن و ئاوڕدانەوەیە دەلالەتە دۆگماکان لەخۆ ناگرێت، یاخود گەڕانەوە نییە لە رەوتی زەمەن و وەعی مرۆڤایەتی، بەڵکو وەبیرهێناوەی چەند چرکەساتێکە، یان دەرفەتێکی کەم خایەنە بۆ هەستکردن بەچێژی بەرەوپێشچوون و گۆڕان، تا دەگاتە حاڵە ئایدیالییەکەو لەخشتەبردنی خود، خودی ئەم لە خشتەبردنەش کارکردنی خودە لەگەڵ ئەوانیتر، یاخود دەرچوونە لە زەمەنی عەشق و عەشقی خودو بێدەنگی خامۆشی، بە فیڕۆدان و کوشتنی کاتە لەگەڵ ئەوان. "دووبارە ئاگایی گۆڕان و بەرەوپێشچوون، هەستکردنە بەم لەخشتەبردنەو دۆزینەوەیەکیترە". یاخود سەرەڕای جەوە خەمۆکییەکە تا دەگاتە ئەم حاڵەتەی واقیع بەرەو کۆتایی وپلەی سفرو کەماڵ و هاوگونجان و تەبایی دەچێ، خودی ئەم فیکرەیەش رەنگە لێرەدا راستەوخۆ دۆگم و کۆتایی بوون رەسم بکات، کە ئێمە بەهەموو ماناکانیەوە لە دووتوێیاندا هەوڵی دروستکردنی ململانێ و ئیشکالییەت دەدەین، کۆمەڵێك دژبوونەوە لەپاڵ ئەم فیکرەیە دەکێشین، بەلاّم رەنگە ئێرە رێگای بەدواداچوونی ئەم بیرکردنەوەیەمان نەدات.

"ئۆرفیوس" لەگەڵ ئەوەی کە ئارەزووی ئازادی دەکات، بەلاّم لە ناوەوەیدا ئارەزوویەك هەیە بۆ ژێر دەستی "هەلاّتن لە ئازادی" وەك ئەرك و ویژدان، یان سەردانواندن بۆ ژێر دەستی نادیار، دەکرێ ئەم حاڵەتە لە دواچرکەی ژیانی

---

* بروانە- الدرجة الصفر للكتابة- رولات بارت: ترجمة/ محمد برادة- دار الطليعة للطباعة والنشر ١٩٨٠.

پاڵەوانی "سەگوەڕ" هەست پێبکەین، لەلایەکیتر لە کەسایەتی دلشادو دایکی دلشاد* بەتەواوی بەدیار دەکەوێت.

بەمجۆرەش لە ترۆپکدا راستەوخۆ بەرەو مەرگ "ناوەوە" دەبینەوە، واتە دواجار لەوپەڕی وەعیدا بۆشایەکانی نێوان ناوەوەو دەرەوە بەرەو رەشبوونەوە و لەناوچوون دەچێ، ئەمەش نزیکە لەو رایەی "هیگل" کە دەڵێت: لە رێگەی مەعریفەوە بە موتلەق دەگەینەوە، لێرەدا ئەم ساتەوەختە دەگەیەنێت کە مانا تیایدا دەکەوێتە بۆشاییەوە، ئەم چرکەساتە کەم خایەنەیە، ئەو ساتەوەختەیە کە پلەی گومان و راڕایی و ترس لەناو ئاگایی و دوێنێدا دەگاتە ترۆپکی تەقینەوە، یاخود لە دواپلەکانی پێشکەوتن و ئازادی سەربەستی، دوای کۆتایی هاتنی ململانێ و کێشمەکێش و دژایەتی، زەمەن یان بە مانا "هیگل" یەکەی، مێژوو کۆتاییەکانی خۆی دوای ئەم جەنگە رادەگەیەنێت. لێرە بۆمان دەردەکەوێت کە نوسەری داهێنەر خاوەن شێوەیەکی دیکەیە، کە شتێکی جیایە لە ناوەڕۆك و تاك مانایی،

---

* 'لە راستیدا دلشادت بە منالّ دەزانی... تەمەنی شانزە سالاّن کەمتر بوو، کە خۆی گەیاندە ئێوە کاری تەتەریتان پێسپارد... سەگوەڕ ل٦٥،
یەکەمجار دلشاد بەرکەوت نەهاتە زمان! هەر جۆربوو توانیتان لەگەڵ تەقە کردنا، تەرمەکەی هەلگرن..... ل٦٧ سەگوەڕ-
هێستر سوارێك لەگەڵ دوو کەسیدیکە بەرەو لای ئێوە دەهاتن... هێستر سوارەکە ئافرەتێکی شارستانی بووهەرکە ئێوەی بەم شێوەیە بینی وەك ئەوەی دڵی خەبەری دابێ بە نەڕە قیژاندییە سەرتان کوا دلشاد؟...ل٦٧ سەگوەڕ
ئێوە هیچ هەر هیچ هیچشتێکتان بۆ نەکرا... لەپڕ دوو فڕۆکەی (مێك) دڕی پێدان بە شەستیر بێدەنگیەکەی شەقارکرد.... ل٦٧ سەگوەڕ
هەموو لەیەك کاتدا بت ئاسا وەستان! حەپەساو، گێژ، کاس، سەیری دیمەنەکەتان دەکرد... ئاگر لە هەردوو تەرمەکە بەرببوو، هەردوو ببوونە قەربووت دوو کاسەی سەری رەشهەلگەڕاو.... ل٦٨-٧٠ سەگەوەڕ"

شێوەی دامەزراوێکە رووت،خودی ئەم رووتی‌یە یەکسانە بە بێبەری بوونی ئەدەب،هەمیشە وا لە خوێنەر دەکات کە هەوڵی‌تر بۆ دۆزینەوە بدات، بەمجۆرەش نوسەر بێبەری بوونی خۆی لە فیکر و فۆڕم رادەگەیەنێت‌و خۆی رووت دەکاتەوە لە مێژوو....نوسەر تەنها لە ساتەوەختی نوسیندا وجودی هەیە، ئەمەش ئامادەییەکی دیکەی داهێنانە لە ساتەوەختی نوسینداو خۆی لەخۆیدا بابەتێکە بۆ ونبووت، وەك "بارت" ئاماژەی بۆ دەکات داهێنان یەکسان دەبێ بە مەرگی نوسەر★لێرەدا نوسین لە کۆتەکانی خۆی‌و دەوروبەر رزگار دەبێت‌و بانگی ئازادی خۆی دەدات،بەجۆرێکی‌تریش گەڕانەوە بۆ ئەسل‌و نزیك بوونەوە لە کەمال، یاخود نزیك بوونەوە لە کۆتایی مێژوو، بە مانا "هیگل"یەکە دەگەیەنێت، خودی ئەم گەڕانەوەیە بۆ تاریکایی‌و بێدەنگی- بێدەنگی مێژوو، تاریکایی فیکرو شێواز، یان بە جۆرێکی‌تر ئەگەر دەنگ بخەینە خانەی مێژوو- دەنگ بە مێژوو دابنێین، ئەوا بێدەنگی پلەی (سفری) مێژوو دەکێشێ، رووتبوونەوەیە لە مێژوو، هەروەها ئەگەر رۆناکی بە فیکرو شێواز بچوێنین- ئەوە (تاریکایی) پلەی سفری شێوازو فیکرە،یاخود بێ بەری بوونە لە فیکر شێواز، بە سڕینەوەی مێژوو، پەیوەندی پچڕاندن لەگەڵ فیکرو شێواز، فیکرەی ئەزەلی (دەق) دەسازێت، یاخود کۆمەڵێك ئاماژە ئامادە دەبن،کە لە دوو توێی پەیوەندییە ناوخۆییەکانیاند چێژ دەبەخشن، خودی ئەم چێژەش دەتوانێ ئەدەب وەك دامەزراوێك دەربڕێت، وەك دامەزراوی (دەوڵەت) لای هیگل،یاخود لە توێی لێکخشانی دالەکاندا ئەدەب دادەمەزرێ، ئەم چەمکەش لەلایەکی‌تر دەگەڕێتەوە باوەشی پەیوەندییەکانی نوسەرو خوێنەر، بەم شێوەیەش دەتوانین بگەینە نوسینی بێلایەن، یاخود چێژ، نوسینی بێدەسەڵاتیش یاخود ئازادی موتلەق، نوسینێکە نە نوسەر دەتوانێ دەسەڵاتی خۆی بەسەر خوێنەر فەرز بکات،نە خوێنەر دەتوانێ بڕیاری کۆتایی بدات، نوسەر ناتوانێ لەپێناو ئەوەی (بڵێ هەم) بەرامبەر بکوژێت،یاخود لەپێناو نەرگیسیەتی خۆی

★ "بڕوانە ئاگایی زمان زمانی ئاگایی ه.س.پ ل١٠٠"

بەرامبەر رەشبکاتەوە، چونکە دەق لە پلەی سفری موتلەق دایە، نوسەر بە تەواوبوونی نوسین،ئەویش تەواو دەبێت‌و دەکەوێتە پلەی سفری موتلەقەوە، بەمجۆرەش دەسەڵات لەنێو دەقدا بەپێی ئالیاتە نوێیەکان حەل دەبێت‌و نامێنێ، هەروەها لەلایەکی‌تر دەق مانای پێشبڕکێی نێوان نوسەرو خوێنەر ناگەیەنێت، بەڵکو ئازادی نومایش دەکات، نومایش کردنی ئازادیش بە داهێنانەوە پەیوەست دەبێت.

لە دەرەوەی پێناسەوە

"ماری کوبرا بە گوتەی خاوەنەکەی نابێتە کۆتر"

"سەگوەڕ" نۆڤلێتێکی "محمد موکری"یەو لەساڵی (١٩٨٢ لە شاخ چاپ کراوە) باس لە جەستەیەکی یاخی دەکات، جەستەیەکی بێ ناونیشان، کە لە دژی دەسەڵات‌و ملکەچی رادەبێتەوەو خۆی دەخاتە باوەش گروپێکی شۆڕشگێڕ، لەوێدا بۆ فەراهەمکردنی ئازادی درێژە بە یاخی بوونی خۆی دەدات، بەڵام لەبەرئەوەی ئەنجامی شۆڕشەکە (درۆزنە دەرەنجام) بەرهەم دێنێ، یان لەبەرئەوەی نابێتە بەدیلێك بۆ ئازادی، بۆیە دووچاری (کاردانەوە) و (بێهودەیی) دەبێتەوە دوور لە جەستە بەرەو رۆح هەنگاو دەنێ،وەکو دەروێشێکی ساوێلکەو دڵساف لە پاکیزەیی‌و عەشقە گەورەکەی نزیك دەبێتەوە، کار بۆ رەهابوونی (رۆح)و مەرگی (جەستە) دەکات، 'لەوانەشە بەساڵاچوون‌و نزیکبوونەوە لە مەرگ هۆی سەرەکی بن" ."موکری"خۆی لە بینی کۆمەڵ دووردەخاتەوەو پشت لە دەسەڵات دەکات‌و بەرەو سەراب دەچێ،دەکرێ بڵێین شێوازی سەگوەڕ لەنێوان گرژی دوولا دایە، یەکەمیان ئاگایی، دووەمیان واقیع،ئەمەش لەلایەکی‌تر دەکەوێتە سەر راگرتنی ئاگایی فیکرو فۆڕمی واقیع، ئەمەش لەلایەکی‌تر دەکەوێتە سەر راگرتنی ئاگایی فیکرو فۆڕمی واقیع، راگرتنی هاوسەنگی نێوان "فۆڕم و ناوەرۆك" واقیع‌و ئاگایی، سەگوەڕی بە هەموو سلبیات‌و ئیجابیاتەوە لێ لەدایك دەبێت، کەواتە سەگوەڕ بەهۆی کاردانەوەو بێهودەیی دێتە بەرهەم، یاخود لەنێوان داواکارییەکانی

دەوروبەرو ئارەزووی تاك،ژیان وەردەگرێت وەك چۆن لە ئارادایە، بەجۆرێکیدیکە خۆی تەریك دەکات لە هێزو هەر تەنها وەك تاك کاردانەوەی خۆی نومایش دەکات،یاخود پشت لە ئایدۆلۆژیاو روو لە یۆتۆپیا دەکات، پشت لە سادیەتو روو لە مازۆخیەت دەکات..."پاڵەوانی سەگوەڕ" لە لاپەڕە "٨٦- چاپی شاخ" بەمجۆرە وەسف دەکرێ: کەڵەگەتێکی شەمنۆكو کەمدوو، گەنم رەنگ، رەفتار لادێی ئاسا،غیرەتێکەڵی خوێنی بووەو غیرە لە سێبەری خۆشی دەکات! پارچەیەك ئاگرە،چاوەکانی پشکۆ ئاسا بۆ خۆشەویستی، روخساری رۆشن کردبووەوە، بێ دەربەست، حەز بە فێربوون دەکات، گلەیی زۆرە، نەفرەت لە چاوانیەوە دادەبارێتە سەر بێفەڕو خۆپەرستانی نەتەوەکەی! بە خوێڕیو هەڵپەرستان دەزانێ.

جەستەی نێچیرو مەرگی سەگوەڕ

"مرۆڤ هەمووکات بوونەوەرێکی ترسنۆکە"

"نێچیر" چیرۆکێکی کورتی هەمان چیرۆکنوسە، لە ژمارە "٤٩" شوباتی١٩٨٨ گۆڤاری رۆژی کوردستان بلاوکراوەتەوە،ئەو چیرۆکە باس لە جەستەیەك دەکات کە لەنێو چوار دیواری ژورێکدا، هەوڵدەدات " شەوگارەکانی" جەستە بەرەو روناکی بکاتەوەو وەك جەستە ئیسپاتی خۆی بکات، بەلام سەرەڕای هەموو هەوڵەکانی، بێهودە هەر لەنێوان "مان و نەمان"دا دەمێنێەوە "سەیرە سەر بڕاوو ماو" بۆئەوەش (ئاوێنە- واقیع) دەبێتە گەواهی، بەلام جەستە بڕوا بە ئاوێنە ناکاو سەرکێشانە رادەبێتەوە، ئاوێنە وردوخاش دەکات، بەمجۆرە جەستە لەپێناو بوون شۆڕشێ ساز دەدا، بەلام ئەنجام تەنها خوێنڕیزی جەستەیە، تا رادەی ئیفلیجی، هاوئاهەنگ دەبێ لەگەڵ مەرگدا.

شۆڕشی جەستە لە نێچیردا تەنها لە چوارچێوەی جەستەیەکی سەربڕاودا خۆی نومایش دەکات، یاخود بە تێکشکانی خۆی (واقیع- ئاوێنە) تێکدەشکێنێ، لەهەمان کاتدا تەماهی دەبێ لەگەڵ جەستە سەربڕاوەکانی دیکەی جیهان، ئەو تەماهی بوونەش دەچێتە خانەی وەهم چونکە وەك وتمان چوارچێوەیەك دەنگەکان کپ دەکات. ئاوێنە شکا- واقیع-دەبێتە ئەمرێکی شکاوو رووتو جەستە یاری بە پارچەکانی دەکات،بێ سێوودوو بە ملی خۆیدا دەهێنێ، تا بە ئەمری ئاوێنە- واقیع-سەری لە ملی دەبێتەوە شەق شەقێنی پێدەکات، بەمجۆرە (جەستە) خۆی سەری خۆی دەکاتە یەکەم نێچیری کوژراوی دەستی خۆی دەیلکێنێە دیواری ژوور دەرگای ژوورەکەوە، لێرەدا واقیع، یاخود (چوارچێوەی) واقیع دەبێتە هۆی کوشتنی ناونیشانی جەستەو خۆ نومایش نەکردنی جەستە. حیوارەکانی جەستە وەك دیارە ناگاتە دەرەوە(دەرەوەی واقیع) مەسەلەی بوونو نەبوون تەنها لە ئاوێنەدا رەنگدانەوەی هەیە، بە شکانی ئاوێنەش جەستە دەچێتە خانەی نەبوونەوە.

لای چیرۆکنوس زیندوکردنەوەی جەستە، یاخود بەرجەستەکردنی جەستە بۆ دەرەوەی جەستە شۆڕشە دژی سەرتاپای مێژووی (مەسخ کراوی) کوردی، یاخود دەبێتەنومایش کردنی شکستە یەك لەدوا یەکەکانی جەستەی کوردی، خودی ئەو هەموو شکستانەش لە نەستی نوسەردا رەنگدانەوەی تراژیدیای سەرجەم جەستەی کوردیـیە، لێرەدا جەستەی کوردی (مازۆخیانە) بەرامبەر (سادیەتی) ئەویتر خۆی دەنوێنێ،ئەوەش بێگومان لە بێهودەیی شکستەکانەوە دێتە بەرهەم، مەسیح ئاسا هەمیشە لە ناوەوە بەرەو نادیار هەنگاو دەنێت. سەرجەم ئەم حاڵەتانەش دوای تێپەڕینی پێنج ساڵ بە هەمان خۆ نومایش کردن، یاخود هەمان جەستەی کوردی لە "سەگوەڕ"دا بەرجەستە دەبێ، بەلام بەشێوازێکی دیکە.

گوتمان لە "نێچیر" جەستە هاوئاهەنگیـیەك لەگەڵ مەرگ دەسازێنێ، ئەو هاوئاهەنگیـیە کۆنترۆڵی جەستەی سەگوەڕیش دەکات، یاخود بە جۆرێکیتر چیرۆکنوس لە سەگوەڕدا وەك خاوەن ئەزمونێك (تراژیدیا)ی شۆڕشەکانی

جەستەی کوردی دەخاتە بەر دیدی خوێنەر، "نێچیر" دەبێتە بەرایی و یەکەیەکە جەستەکانی نێو سەگوەڕیش بە هەمان دەلالەتەوە دێنە نێو (مێژوو)ی جەستەوە.

تەواوی تراژیدییەکانی جەستە والە نوسەر دەکات کە دەسبەرداری (جەستە) بێ، بۆیە لە دیماهیدا وەك (رۆح)خۆی لە بۆتەی پاڵەوانی سەگوەڕ بەرەو نادیار پەلکێش دەکات، بەمجۆرە پاڵەوانی سەگوەڕ دەبێتە رۆحی جەستە تێکشکاوەکان، کارفرمایی ئەو رۆحەش دوورە لە ئازارو زیانو دەسکەوت "بەهای ئەو کارفرمایە بە حاڵەتە نەبینراوەکانەوە پەیوەستە، لەلایەکی دیکەش بە ئازارەکانەوە "ئازارەکانی خود" بەندە، بەجۆرێکی‌دیکە پاڵەوانی سەگوەڕ هەمیشە لە (دەرەوە) دوور دەکەوێتەوە بۆئەوەی بەتەواوی بەرەو (ناوەوە) شۆڕبێتەوە، شۆڕبوونەوە بەرەو ناوەوە لە بێهودەیی هەوڵەکانی دەرەوە لەدایك دەبێت.

"موکری" رۆح وەك بەدیلی جەستە، یاخود رۆح وەك دەریچەیەك بۆ یۆتۆپیاکە دەسازێنێو بەهایەکی رەهای بۆ فەراهەم دەکات، دوور لە هەموو کۆتو بەندەکانی دەرەوە، دوور لە بەها رەهاکانی ئایدۆلۆژیاو حیزب، بەمەش کاردانەوەکانی "موکری"یاخود هەڵچونەکانی لە جەستەی دەقدا لە حاڵەتەکانی میتا جەستە نزیك دەبێتەوە. جەستەکان بۆ مەبەستێك تێدەکۆشن، بەڵام رۆحی سەگوەڕ تەماهی (یۆتۆپیای موکری) دەبێت، تەماهی لەگەڵ ئاسمان.

لە تەواوی کارەکانی موکریدا هەست بەمانەی خوارەوە دەکەین:

١- دوودڵی "القلق" لای چیرۆکنوس دەلالەت لە ئازادی دەکات، هەوڵدان بۆ ئازادی رەد فیعلی (منی موکری)یە لەبەرامبەر ترس "ترسی دەرەوە" بە جۆرێکی‌دیکە رەد فیعلی "کاردانەوەی" (منی پاڵەوانە) لەبەرامبەر (دەسەڵات)، لەلایەکی‌تریش (هەڵاتنی منی موکری)یە لەبەرامبەر (هێزی سێکسی)، گەڕانەوەشی بۆ نێو (دەسەڵات)لە هەمان هێزەوە دێتە بەرهەم، وەك فرۆیدیش دەڵێ:توانەوەی تاك بۆخۆی ناوەڕۆکێکی سێکسیانەی هەیە.

بەمجۆرە دوودڵی دەبێتە هۆی چەپاندنی "کبت" منی پاڵەوانو دەرەنجامی- کە بە جۆرێك دەرەنجامەکە لە سەگوەڕدا بە (تاوانبار)کردنی (منی پاڵەوان) دەکەوێتەوە.

خودی ئەم خۆ بەتاوانبار زانینەش دوودڵی دەگەیەنێت بەرامبەر دەسەڵاتو بەرامبەر ویژدان، بەمانایەکی‌تر خۆ بە تاوانبار زانین (لای نوسەر) نەگەیشتنە بە (خودی دەسەڵات) بە هەموو ماناکانیەوە، خودی ئەم نەگەیشتنەش حاڵەتە مازۆخیەکە رەسم دەکات.

٢- هەڵوێستی ناوەوە، هەمیشە ویژدان هەوڵدەدات هەڵسێتە سەرپێو لە (ونبوون) خۆی رزگار بکات، تاکو بتوانێ لەم هەڵسانەوەیە بڕیاری خۆی بدات، بەڵام لە دیماهی دەتوێتەوەو دەگەڕێتەوە (ژێر دەست).

٣-موکری لە نەبوونەوە هەوڵدەدات بەرەو بوون هەنگاو بنێ لە مەنەلۆگەوە بۆ دیالۆگ، بەڵام کاتێك کە لە وەهمی دیالۆگ دووچاری شکستی دێ دووبارە هەوڵی بەرجەستەکردنی مەنەلۆگەکان دەداتەوە، بەمجۆرەش (بوونی موکری) خۆی لەو هەنگاوە راستەوخۆیەدا دەبینێتەوە کە بەرەو (کاردانەوەی ژیان) دەچێ، گەیشتن بەو ترۆپکە لای پاڵەوانی سەگوەڕ گەیشتنە بە بێهودەییو چێژی مەرگ، بەجۆرێکی‌دیکە کاردانەوە لەڕووی دەسەڵاتو حیزب، گەڕانەوەیە بۆ رەهایی، گەڕانەوەیە بۆ ئازادی، پاکیزەیی، گەڕانەوەیە بۆ ماهیەت، بە گەڕانەوەش بۆ کاتی یەکەم- دایك- (لای پاڵەوان) (موکری) دەچێتەوە نێو ژیان، دەسەڵات.

خاڵە تایبەتیەکانی نێوان نێچیرو سەگوەڕ

١چوار دیواری جەستەیەکی کۆن- نێچیر- دەکرێ لا لێکردنەوەی چوار پارچەکەی کوردستان بێ، لەلایەکی‌دیکە دەلالەت لە ئاسمانو زەویو خۆرهەڵاتو خۆرئاوا دەکات، دووبارەکردنەوەی هەمان چوار دیوار لە سەگوەڕدا تەئکیدکردنە لە بێهودەیی، رەفزکردنی (کەونو کائیناتە) بەجۆرێکی‌دیکەش تەماهی کردنە

لەگەڵ خاك وەك دواجار دەبینرێت، یاخود گەڕانەوەیە بۆ گوناهە گەورەکە، خودی ئەم گوناهە لە ئەساسدا کاردانەوەیەکی رەمەکیانەیە.

٢-مانەوەی جەستە (بێ ناونیشان)★ تەئكیدکردنە لە غیابی جەستە، رەنگە ئەو غیابەش بەجۆرێك پابەند بێت بە جەستەی کوردی، یاخود بەجۆرێکیدیکە هەرەس هێنانی ئیرۆسە لەبەرامبەر ساناتۆس، هەرەسهێنانی منی موکریيە لەبەرامبەر دەسەڵات.

٣-لە نێچیردا خۆکوژی جەستە نومایش دەکات، کەچی لە سەگوەڕدا ئەزموونی جەستەکان حاڵەتێك بۆ نوسەر دەسازێنێ، یاخود نوسەر لەگەڵ تراژیدیای ئەزموونەکان دەریچەیەك بۆ ئازادی دەدۆزێتەوە، ئەو دەریچەیەش تەماهی بوونە لەگەڵ رۆح، رۆح دەکاتە دەریچەیەك بۆ رزگاربوون لە ئاوێنەکان، لە واقیع. یۆتۆپیای رۆح بۆ پاڵەوان ئاوێزان بوونە لەگەڵ ئەودیوو زیندەگی، بەجۆرێکیدیکە گەڕانەوەیە بۆ کۆمەڵگای "سەرەتایی دایکسالاری" وەك لە دیماهی سەگوەڕدا دەیبینین.

٤-لە هەردوو چیرۆکدا جەستە دووچاری هەڵچوون دێ، لە نێچیردا دوای خۆ کوژی دەچێتە قۆناغی متبوون، بەڵام لە سەگوەڕدا دوای چەندەها ئەزموونی دیکە یۆتۆپیایەك دوور لە واقیع دەسازێنێ، جەستە لە ژیان دادەماڵێ و رۆح خۆی رەها دەکات، وەك پاکیزەیەك، پاڵەوان ئەو رۆحە دەکاتە سێنتەری گەردوون، بۆیە لە حاڵەتە هەرە بەرزەکاندا بە هەستێکی سۆفییانە بەخشندەیی رادەگەیەنێت، بەڵام (منی موکری) بێهودەیی و پەشیمانی.

٥-لە نێچیردا جەستەی راچەنیو رەسم دەکات، پاشان بە ئەزموونەکانی جەستەدا دەڕوات و پاڵەوان لە دیماهی سەگوەڕدا دەگاتە پلە بەرزەکان، تەماهی بوونی خاك.

★ پاڵەوانی سەگوڕ وەك ناو هەڵگری هیچ ناوێك نییە.

پەیوەندی دەقەکان

"فرۆکە.. برایانی رایت دایانهێنانەوە"

مردنی پاڵەوانی سەگوەڕ مردنی "بابلۆ"ی- رۆمانی الجدار-ی "سارتەر"مان وەبیر دێنێتەوە، بابلۆ دەڵێ: دەتوانم خۆم رزگار بکەم. شوێنی "غری لێپرسراوێکی سیاسییە" ئاشکرا بکەم، بەڵام ئەو سوودی بۆ مەسەلەی- ئیسپانیا- زۆرترە، نەك من، من ئەسڵەن گاڵتەم بە ئیسپانیا دێت، گرینگی بە هیچ شتێك نادەم (ل٣٢ الجدار).

پاڵەوانی سەگوەڕیش دەتوانێ وەك سیخوڕێ "بە چەمکە سلبیەکە" کار بۆ دەسەڵات بکاو خۆی لە مردن رزگار بکات، بەڵام پشت لە دەسەڵات دەکاو وەك "بابلۆ" مردن هەڵدەبژێرێ، خودی ئەو هەڵبژاردنە بە بەراورد لەگەڵ نوسەری دەقی سەگوەڕ پێچەوانە دەکەوێتەوە، ئەگەر هەڵبژاردنی مردن لای "بابلۆ" بەجۆرێك دەلالەت لە بێهودەیی بکات، یاخود لە خۆشییەوە کەوتبێتە نێو ناخۆشییەوە، ئەوا لە سەگوەڕدا بەهۆی تاڵی ئەزمونەکانەوە دەلالەت لە دەربازبوون دەکات، یاخود ئەزموونە شکستەکانی جەستە، دەبێتە هۆی ئەوەی جەستە بەهەموو ماناکانیەوە فەرامۆش بکرێت و بکەوێتە ئەودیوو جەستەوە.

چیرۆکنوس شارەزایانە لەپێناو تەکنیکی چیرۆکەکە جەستە تێکشکاوەکان بەر فلاش بك دەداو بە مردنێکی ئۆرفیوسانە رەنگرێژیان دەکات، بەڵام بە دیوەکەی دی وەك بونیادی فیکری تەعبیر لە سەلەفیەت دەکات، ناودژی نێوان هونەر و فیکر یەکێکە لە ناودژییە هەرە دیارەکانی دەقی سەگوەڕ، بەڵگەشمان وێنەگرتنی مەرگی پاڵەوانی سەگوەڕە وەك ئەوەی ئەودیوو جەستە تەعبیر لە ئازادی رەها بکات، هەروەها گەڕانەوەی دەقنوسە بۆ ژێر دەسەڵات، وەك ئەوەی راکردن لە ئازادی دڵنیایی بێ. بۆیە پاڵەوان کاتێك بەرەو مەرگ دەچێ، وەك سۆفیەك لای ئەو ساتەیە کە بەرەو رۆشنایی هەنگاو دەنێ، جا دەیەوێت بەرلەوە پیاسەیەك بەناو (پانزە ساڵەی) جەستەی تێکشکاودا بکات، یاخود دەیەوێت بەیادی

سەرهێشەکانی ژیان خوویەك رەسم بکات، یان بۆئەوەی وەك "بابلۆ" بێهودەیمان نیشان بدات، تاریکایی جەستە دەکێشێ.

سەگوەڕ بەرەو مردن دەچێ، وەك ئۆرفیوس ئاوڕ لە دوێنێ دەداتەوە، بەرەو رۆح دەچێ‌و ئاوڕ لە جەستە دەداتەوە، بەرەو بەهەشت دەچێ‌و ئاوڕ لە دۆزەخ دەداتەوە، کاتێك بەمجۆرەش دەسنیشانی سنورەکان دەکەین، یان کاتێ لەناو ئایدۆلۆژیا- لەناو ژیاندا دەگەینە سنور، یان دەگەینە ترۆپك، هەموو جەستەکان بۆ زیندان دەگۆڕین، یاخود دەکرێ بڵێین بە دەسنشانکردنی سنورەکان، زیندانەکان رەسم دەکەین، ئەمەش بۆ خودی نوسەرو لەناخی نوسەر تەنیایی دەسازێنێ، ئەو تەنیاییە وا لە مرۆڤ دەکات بەشێوەیەکی راست بەرامبەر خۆی بوەستێ، خۆ دۆزی، یان خۆ شیکاری بکات‌و دووبارە چاو بە شتەکاندا بخشێنێتەوە، لێرەدا ئەم خۆ شیکارییە وەعی (هۆشیاری) بەرهەم دەهێنێ، دەبێتە چەکێ، ئەم چەکەش تا رادەیەك بۆ خودی (نوسەر) ترسناکە، یاخود ئەگەر بەنسبەت پاڵەوان بێتە هۆی رەتکردنەوەو لەبەین چوون، ئەوا بۆ نوسەر نا ئارامییەك رەسم دەکات کە دواجار دەبێتە هۆی (ونبوونی خود). یاخود بەمانایەکی‌تر ئەگەر پاڵەوان مۆرکی کەنیونەی خۆی لەسەر ئەو کردارانە جێبهێڵێ کە بەرجەستە بوونی خواست‌و ویستی خۆیەتی، یان ئەگەر پاڵەوان لەرێگەی ئەزموونەکانی خۆی‌و ناسینی شتەکانەوە دواجار بە خواست‌و ویستی خۆی مردن هەڵبژێرێ، ئەوا لێرەدا، یاخود لە دواساتی چیرۆك‌و (لێکجیابوونەوە)ی پاڵەوان لە نوسەر، یاخود (گەڕانەوە)ی نوسەر بۆ (نێو ژیان) خۆ نەفی کردنی (پاڵەوان) لە دواساتدا چێژو خۆشی بە پاڵەوان دەبەخشێ، یاخود گومانکردنی پاڵەوان لە ئەوانیتر، دواجار گەیشتنە بە دڵنیابوونێکی گوماناوی، خودی ئەم دڵنیابوونە گوماناوییەش لە هەڵبژاردنی مەرگدا بەرامبەر ئەوانیتر، یاخود بەرامبەر (گیر خواردن)[٢١] لە بازنەی ژیان، چێژ بە پاڵەوان دەبەخشێ، یاخود بە ئارەزووکردن‌و خواستنی مەرگ، ئیرادەی خۆی پراکتیزە دەکات، ئەم هەڵبژاردنەی زیندان‌و لەگەڵ خۆدا، کاتی بێدەنگی‌و بیرکردنەوەو

خامۆشی‌و عەشقی خود رووبەری چێژ زیاد دەکات، تا دواجار بە داهێنانی مەرگ، یان بە ئارەزووکردنی مەرگ گرفتەکان وەلا دەنێ، دەکەوێتە نێو چێژەوە، بەلاّم بەنسبەت نوسەر تەعبیر لە خۆهەڵاتن‌و خۆ نەفیکردن دەکات.

"موکری"لەسەرەتادا پەیتا پەیتا لەگەڵ پاڵەوان دەڕواو درك بە مەسەلەکان دەکات، یاخود لە ناسینی شتەکانەوە خۆی دەناسێ، بەمانایەکی‌تر لە پرۆسەی نوسیندا لە ناسینی شتەکانەوە، نامۆیی "موکری" کەم دەبێتەوە، بەلاّم کاتێك لە پاڵەوان جیادەبێتەوە دووبارە دەکەوێتە نامۆییەوە، یان کاتێك لە بەرامبەر (وشە- زیندان) خۆی وندەکات، دەکەوێتە سەر دوا رستە، لەدایکبوونی سەگوەڕ دەریچەیەکە بۆ ئازادی لەدەرەوەی (موکری)ییەوە.

کاتێك چیرۆکنوس بەهۆی نوسینەوەی سەگوەڕ پرنسیپی (ونبوونی) خۆی بونیاد دەنێ، ئازادیەك بۆ پاڵەوان هەڵدەبژێرێ- ئەو ئازادییە دەبێتە هۆ بۆ گۆڕینی هەموو پەیوەندییەکان لەنێو جەستەی دەقدا، ئەو پەیوەندییانەی کە نوسەر لەگەڵ خودی خۆی هەیەتی‌و ئەوانەی لەگەڵ واقیع‌و ئایدۆلۆژیا، هەر لە توێی ئەم پەیوەندییانەش لەناو بۆشایی‌و بۆشایی خوێنەر وون دەبێت‌و لە بۆشایی رۆح مەلە دەکات، یان بەجۆرێکی‌تر وەك ئەوەیە لەناو مەکوکێکی فەزائی لەنێو فەزادا ونبووبێ، یان لەنێو موفارەقەکانی وەهم ونبووبێ. لە "الجدار"دا بابلۆ کە وەك پاڵەوانی سەگوەڕ لەچاوەڕوانیدایە دەڵێ: نامەوێ بیر لەوە بکەمەوە کە لە کازیوەدا- کاتی مردن- چی روودەدات، لەوە هیچ شتێ ناخەمە هۆش خۆم، نامەوێ بەرێکەوت تووشی هیچ ببمەوە، تەنها وشە- فەراغ- نەبێ، بەلاّم هەرچەندە هەوڵدەدەم بۆشتێ تەنانەت دەبینم لولەی تفەنگەکان روویان لێمە، لەگەڵ ساتەوەختی لەسێدارەداندا تا ئێستا نزیکەی بیست جار ژیاوم ل٢٣.

بەلاّم سەگوەڕ کاتێك فرمانی سێدارەدانی پێ رادەگەیەنن دەڵێ: ئۆخەی رزگار بووم _ ل٣٦.ئەم ئۆخەیە هەستکردنە[٢٢] بەو کردارانەی کە لە خواست‌و ویستەوە هەڵقوڵاون، یان چرکەساتی هەستکردنە بە جێپەنجەی خۆی، بەو مانایە داهێنان‌و خەونی پاڵەوان دەبێ بە واقیع، بە پراکتیزەکردنی ئەم

داهێنانە، یاخود ئەو خەونە بوون (بەشت بوونی خۆی) رەفز دەکاتەوە، بە خۆ نەفیکردنی خۆی چێژ لە خودی کەنیونە وەردەگرێت، بە مانایەکی‌تریش ئەو ئۆخەیە حاڵەتێکی سۆفیانە دروستی دەکات، هەستکردنە بە حاڵەتی سۆفیانە "فەنابوون" خۆ رزگارکردن لە کۆتەکانی جەستە، بە مانایەکی‌دیکە خودی ئەو خۆ ئامادەکردنە بۆ مردن بەنسبەت نوسەر ئەوپەڕی مازۆخیەت دەگەیەنێت، بەرامبەر سادیەتی دەسەڵات.

بەمجۆرە دەقی سەگوەڕ، دەقێکە بەنسبەت پاڵەوان لە غیابی ئایدۆلۆژیاو دەسەڵاتدا دەگاتە ئازادی رەها، یاخود لە غیابی جەستەدا بە رەهابوونی رۆح دەگات، (بابلۆش) دیماگۆجیەتی ژیانی لادرۆیەکی پیرۆزە ل٢٢. هەر بەهەمان دیماگۆجیەتی ئایدۆلۆژیاو سیاسەتیشەوە پاڵەوانی سەگوەڕ دەبێتە سووتەمەنی، بەڵام ئەویش وەك "بابلۆ" گرینگی بەم شتانە نادات، بەڵکو دەیەوێت بەهۆی هەڵبژاردنی مەرگەوە کۆتو زنجیرەکانی جەستە تێکبشکێنێ، یاخود بەتووندی وەك "بابلۆ" بڵێ: لەپاشان دەسەڵات دەکرۆژم ل٢٠، بەو مانایە ساتەوەختی رەشکردنەوەی خودو لەناوچوون، ساتەوەختی رەهابوون دەگەیەنێت، ساتەوەختی ئازادی بوون لە دەسەڵاتو گەیشتن بە بێ‌مانایی، ساتەوەختی ئازادی بوون لە بوونو گەیشتن بە موتلەق. لێرەدا دەقی سەگوەڕ لەنێوان جیهانی مردوانو زیندواندا، لەنێوان جەستەو رۆحدا وەك نوێنەرێك دەژی، لەنێوان درۆکانی حیزبو ئایدۆلۆژیاو راستیەکانی سەرفرازی، هەنگاو بەرەو راستی دەهاوێژێ، لەنێوان کۆتەکانی بوونو رەهابوون لە بوون، هەنگاو بەرەو ئازادی دەهاوێ، لەنێوان سادەیی کۆو ئاڵۆزی تاکدا، هەنگاو بەرەو ئاڵۆزی دەهاوێ، لەنێوان دروشمە بۆگەنەکانو پاکیزەیدا، هەنگاو بەرەو پاکیزەی دەهاوێ، بێ‌ئەوەی بڕوادار بێت، هەموو ئەوانەش بەنسبەت نوسەر پێچەوانە دەکەوێتەوە. پاڵەوان ئینکاری بەرامبەر ناکات، بەڵکو لە ناسینی بەرامبەرەوە ئازادی لەنێو دەقی سەگوەڕ دەتەقێتەوە، لە تەقینەوەی ئازادیدا دەسەڵات پەکی دەکەوێت،،، وەك "سارتەر" دەڵێ: گەیشتن بەو ئازادییە رەهایە، زیان لە ئەوانیتر نادات،

بەڵکو خەمی ئەوانیش دەخوات 'ئێستا نەك بیری تۆڵەسەندن بە مێشکتا گوزەر ناکات، بەڵکو لە خوای خۆت دەپاڕێیتەوە ئەزیەتی ئەو کەسانەش نەدا وا ئەزیەتی رۆحی تۆیان داوە، سەگوەڕ ل٣٩ بەمجۆرە زۆرانبازی پاڵەوان لەگەڵ سەگوەردا مانای ئازایەتی پاڵەوان ناگەیەنێت دژی خۆشەویستی، یاخود بەمانایەکی رونتر زۆرانبازی پاڵەوان لەگەڵ واقیعی زاڵدا دژی خۆشەویستی نی‌یە، بەڵکو هەڵبژاردنی خۆشەویستی‌یە، ئەم کارەش لەناخی پاڵەواندا مانای جێبەجێکردنی هەڵبژاردنە- هەڵبژاردنیش ئازادی دەوێ، هەر ئازادیشە وا لە مرۆڤ دەکات هەست بە لێپرسینەوە بکات، چونکە هەر خۆی مامۆستای چارەنوسی خۆیەتی‌و بە ئارەزووی خۆی ئەوانی‌دیکە دیاری دەکات "مسرحية الابواب المقفلة ل١٠".

هەر بەهەمان شێوە "رامبیر"ی رۆژنامەنوسی نێو رۆمانی "رۆمانی تاعون- کامۆ" ★ رێگا هەڵدەبژێرێ، یاخود بە ئارەزووی خۆی‌و بەخواستی خۆی ئەوانیتر هەڵدەبژێرێ. "تاعون" دەلالەت لە جیهانێکی داخراو دەکات، کە تیایدا مرۆڤ هەست بە بێهودەیی مردن دەکات، بەڵام لەناو ئەو بازنە داخراوەدا ململانێ‌و یاخی بوونو داهێنان دەبینرێت، بەهایەکی خودی پێکدەهێنێ، لەپێناو ئازادیدا. یاخود بەهۆی داهێنان دەبنە گەورەی خۆیان. بەڵام ئەزموونە تێکشکاوەکانی جەستەی کوردی، ئەزموونە تێکشکاوەکانی تاعونی کوردی، "منی"

١ بڕوانە رۆمانی: الطاعون: کامو- ترجمة: محمد کزما/ بیروت- لبنان ١٩٨٧

موکری دووچاری کاردانەوەو دوودڵی‌و بێزاری‌و بەزین دەکات، دووچاری هەلاتنی دەکا بۆ ئەودیو جەستە، جەستەی کوردی دووچاری مازۆخیەت دێ بەرامبەر دەسەلاتی سادیانە، بەرامبەر بێهودەیی کردە کوردییەکان "ئەگەر ئەو ناوە بشێ".

دکتور "ریو" کە لە پەنجەرەوە سەرنجی شار دەدات، هەست بە گۆڕانی هیچ شتێ ناکات، بەڵام لە بەرامبەر سبەی- مردن- دوودڵو نیگەرانە، ئەم دوودڵییە

نابێتە هۆو تەگەرە بۆ وەستانی کارەکانی، بەڵکو خودی ئەو دوودڵییەو نیگەرانیە دەبێتە مایەی کارکردنو داهێنان. "فرۆید" دەڵێت: زۆر گرینگیدان بە شێوانە دەروونیو عەقلییەکان، دەمانگەیەنە ترۆپکی تەقینەوە- کارو داهێنان-لێرەدا گرینگی دەقەکان بەجۆرێك لەو گرینگیدانە بەرجەستە دەبێت، لەو تەقینەوەیەدا خۆی نومایش دەکات. "کامۆ" دەیەوێت لەناوەوە جەنگێ دژی شتەکان، دژی شتە فەرزکراوەکان بهێنێتە ئاراوە، خودی ئەم جەنگەش بەتەواوی لای "موکری" بەر هەستمان دەکەوێت، بەڵام لای "موکری" لە تێکشکانی جەستەو پەرچەکرداری جەستەوەیە، بەڵام لای "کامۆ" لە جیهانبینی فەلسەفیدا خۆی دەنوێنێ، بۆیە کاتێك هەڵچوونەکانی "موکری" دادەمرکێتەوە (بە ئۆخەیەك) کۆتایی رادەگەیەنێت، زۆرجاریش بەناچاری دەکەوێتە نێو ئەم بیرەوە. کاتێك لە دکتۆر "ریو"دەپرسن ئایا تۆ دڵنیایی ئەو دیاردانە هی خودی تاعونن، دەڵێ: ئەوە تەنها مەسەلەی زاراوە نییە، بەڵکو مەسەلەی کاتە، دەبێ کات ئەوە بسەلمێنێ- رەنگە خودی ئەم کاتەی "کامۆ" ئیشارەی پێدەدات پەیوەست بێبە کاتی (لەگەڵ خۆدا ژیان) کاتی بێدەنگیو خامۆشیو کاتی ئیرادەو ئازادی ئیرادە لەنێو بازنەی تاعوندا لەنێو بازنەی داخراوی تاعوندا، کە دواجار بەهۆی کردەی داهێنانەوە چێژ دەبەخشێ یاخود دواجار بەهۆی داهێنانەوە دەگەینە حاڵەتی چێژ وەرگرتن. بەهەمان شێوەش کات لە سەگوەڕدا شتەکان یەکلا دەکاتەوە، بەهۆی وەلانانی گرفتی شتەکان، بەهۆی ناسینی شتەکانەوە بۆ (کاتی ناوەوەی خۆی) دەگەڕێتەوە، بۆ کاتی لەگەڵ خۆدا ژیانو خۆشەویستیو عەشق، عەشقی خود، جەستە بەرامبەر کاتدا بەچۆکا دێتو دەوەڕێ، ئەم وەڕینە دەلالەت (لە چێژی دڵنیابوونێکی گوماناوی) دەکات، رەنگە لەلایەکی تریش ئەم وەڕینە هەستکردن بێ بە شتێکی (نامۆ) کە بە نسبەت زیندەگی ئەم شتە نامۆیە نازیندەگییە، بەنسبەت واقیع یۆتۆپیایە، بەنسبەت ئازادی زیندانە. سەگوەڕ شتەکان بە کاتەوە دەبەستێتەوە، ئەوەتا لەماوەی (پانزە ساڵان)و ناسینی شتەکانو شکستەکان لەماوەیەدا کاریگەری کات بەدیاردەکەوێت، ئەزموونی راستەقینەی سەگوەڕ لە خاڵی ناسینی شتەکانەوە دەست پێدەکات، لە

ناسینی ئەم شتانەوە هەوڵی بونیادنانی پرسیارو وەڵامی خۆمان دەدات، ئەزموونی سەگوەڕ گەرچی لە واقیعی خۆمانەوە هەڵقولاوە، بەڵام بە یۆتۆپیا کۆتایی دێ، بێئەوەی بە (جەستە) بگەین، هەوڵی وەدەستهێنانی (رۆح) دەدەین، ئەمەش دوور لە بێهودەییو شکستەکان راستەوخۆ بە سەلەفیەتەوە پەیوەستە، دەکەوێتە ژێر کاریگەری دەسەڵاتە سەلەفیەکانەوە کە لە نەستی کوردی رەنگرێژ بووە، بەو مانایە سەگوەڕ دوور لە دەسەڵاتی دەرەوە، سەر بۆ دەسەڵاتی ناوەوە دادەنوێنێ، واتە دەسەڵاتە نادیارەکانی جەستە لەژێر کاریگەری بونیادنانی سەلەفیەت، یاخود بەمانایەکیتر لەژێر کاریگەری بونیادی سۆفیانە دەکرێ رۆح بێت، بەمجۆرەش پاڵەوان دەگاتە دوا سنورو کپ بوونو تاریکایی.

جەنگی دەقەکان
تێڕوانینێك لەدەرەوە بۆ جەستەی سەگوەر

مرۆڤ ئەو کەسەیە کە دەیەوێ لە چارەنووسی خۆی یاخی بێو بەگژیدا بچێتەوە. " کامۆ"

پلەی (سفری جەستە) لە سەگوەڕو بەرەنگاری (مانا لەکارکەوتووەکانی دوێنێ) لە تاعون، لە جەستەی دەقدا رەنگرێژ دەبن، رەنگە لەلایەکیتریش بوهەمهێنانی جەستەی دەق دەلالەت لە نەفی کردنی جەستەی مانا لەکارکەوتووەکان، ئایدۆلۆژیا لەکارکەوتووەکانی باوك بگەیەنێت...

هەروەها کامۆ لە "بەد حاڵی بوون"دا دەڵێ: ئاشتی لەنێو جەرگەی خراپترین تاواندایە، "بەد حاڵی بوون" سەرچاوەکەی لە "الغریب"دایە- مێرسۆ- لەنێو زینداندا چەند پارچە رۆژنامەیەکی زەرد لەژێر سەرینەکەی دەدۆزێتەوە چیرۆکێکی تیایە، لەو چیرۆکەدا دایكو کچێك غەریبێك دەرمان خوارد دەکەن، بێئەوەی بزانن کێیە، لەپاشاندا کە دایکەکە بۆی دەردەکەوێت کوڕەکەی خۆیەتی، خۆی دەکوژێ".

"بەدحاڵی بوون" دەلالەت لە ترۆپکی ڕەشبینی دەکات، چونکە هەرگیز دەریچەیەك بۆ خۆشی لەژیاندا نامێنێ، مردن لە هەموو لایەك ئابلوقەمان دەدات،بۆ هەر کوێ رابکەین مردن لەپێشمانەوەیە، هەر لەسەر ئەو بنەمایە ئاشتی خستۆتە نێو خراپترین تاوان.

مردنی بەرامبەر خۆشی بە لایەکەیتر دەبەخشێ، بەڵام دووبارە مردن لەپێشەوەی "تۆ" چاوەڕوانە...لێرەدا ئەگەر جەنگی دەقەکان بکەوێتە دووتوێی ڕەشکردنەوەی بەرامبەر،بەو مانایە هەوڵدانە بۆ دەرچوون لە دڵنیایی گوماناوی، دەرچوونیش لەو گومانە راستەوخۆ بە مەرگ پەیوەست دەبێت، پەیوەست بوونیش بە مەرگ دەلالەت لە دواپلەو ترۆپکی چێژو خۆشی دەکات، ئەگەر ئەو چێژە لە، چێژی (کامۆیی) نزیك بکەوینەوە زاڵبوونە بەسەر ئەویتردا.

کەچی سەگوەڕ ڕەشکردنەوەی جەستەو غەیب بوونە لەنێو رۆحو نادیارییدا ئەگەر بۆ پاڵەوان گەڕانەوەبێ بۆ یەکەم مادەی بنەڕەتی ماهیەتی مرۆڤ کە خاکە بۆ نوسەر گەڕانەوەیە بۆ عەقڵی سەلەفی،گەڕانەوەیە بۆ کۆمەڵگای سەرەتاییو کاتی یەکەم "کاتی وجودی"، هەر لەم گەڕانەوەیە "موکری" دووچاری ناکۆکی دەبێو پاڵەوان (ئیبداعی خۆی) رادەگەیەنێت، موکریش دووچاری (هەرەس) دەبێت.هەرچەندە پاڵەوان لە ڕووبەڕووبوونەوەی مەرگدایە، بەڵام خودی ئەم ڕووبەڕووبوونەوەیە لە گۆشەیەکی دروستکراوەوە نی‌یە، بەڵکو حەقیقەتێکە کە پێویستە هەموو پاڵەوانەکانی سەگوەڕی کوردی بە شێوازی جۆراو جۆر دانیپێدابنێنو پراکتیزەی بکەین،تاکو لەم دانپیانانە لە ئاگایی ئەوان دڵنیا ببینەوە، وەك چۆن لای پاڵەوان هەستی پێدەکەین،ئاگایی پاڵەوان بەرهەمی ئەو بەسەرهاتانەیە کە دووچاری جەستە بووە، بۆیە لە جەستە رادەکات...

ڕووبەڕووبوونەوەی ئەم حاڵەتەش هەرگیز ونبوونی وجود ناگەیەنێت، بەڵکو دەلالەت لە ئیسپاتکردنی وجود دەکات، هەروەك لای چیرۆکنوسیش نوسینەوەی ئەم وجودە لە جەستەی دەقدا ئازادی نوسین دەگەیەنێت، هەڵبژاردنی ئەم ئازادیەش ڕەتکردنەوەی هێڵە ئاسۆییەکەی (کۆ) لەخۆ دەگرێت. پاڵەوان لەکاتی (لەگەڵ خۆ ژیان)و ئیرادەو عەشقو بێدەنگیو خامۆشی لەگەڵ خود، یاخود بەمانایەکیتر کاتی پراکتیزەکردنی چێژ، کاتی بیرکردنەوە، هەوڵدەدات مۆرکی کەنیونەیی خۆی بەسەر ژیاندا جێبهێڵێ، بۆیە بە زنجیرەکانی دەستو پێی هێڵێکی راستو چەپ بەسەر هەموو دروشمەکانی (ژیان) سەردیواری زینداندا دەهێنێ، بە وشیەك مۆرکی خۆی جێدەهێڵێ، بە وشەیەك کە قابیلی ژیانە، دروشمەکان ڕەشدەکاتەوە، بڕوانە سەگوەڕ ل١ ئەمەش کردەیەکی داهێنەرانەیە، بەم کردەیە ئیتر ئەوانیتر بەگوماندا تێدەپەڕنو خۆیشی دەکەوێتە دڵنیابونێکی گوماناویو چێژ،ئیتر جەستە بەرەو نەبوون دەچێو وشەی (سەگوەڕ) دەلالەت لە ژیان دەکات، پاڵەوان ژیان لەم وشەیەدا جێدەهێڵێ، خۆی لەم وشەیەدا بەرجەستە دەکات،ئەم بۆچوونە ئەگەر بە کارەکانی "کامۆ" بەراورد بکەین، دەکرێ دەلالەت لە دواحاڵەتی کامۆیی بکات،ئەم مۆرکەی لە نوسینی دوا وشەی سەگوەڕ بەکار دەبردرێ لە دڵنیابوونێکی گوماناویدا دەکرێ دواسنوری کاری کامۆیی بگەیەنێت، (کامۆ) لەم چێژەدا درێژە بەبوونی خۆی دەدا، لەم داهێنانەدا هەوڵی داهێنانیتر دەدات، بەڵام "موکری" بێزار لە هەوڵەکانی جەستەو زیندەگی خۆی بەم دیوو جەستەو ئەمدیوو زیندەگی دەسپێرێ، چێژی (سەگوەڕ) لە جیابوونەوەی جەستەو رۆح دایە، چێژی (موکری) لە وازهێنانی ئازادیو گەڕانەوەدا خۆی دەنوێنێ. لەلایەکیتر جەنگی دەقەکان مامەڵەکردنە لەگەڵ شیزۆفرینیایی ژیانو شیزۆفرینیایی کەسەکان، هەستکردنە بە بێمانایی شەپۆڵەکانی ژیانو بوونو نەبوونو راکردنە بەرەو ناوەوە، بەڵام بە دیدی جیاجیا..نوسەر کە بۆ جیهانی دەروون شۆڕدەبێتەوە، دەیەوێت لە دیدی خۆیەوە وجود دیاری بکاتو بۆشاییەکانی پڕبکاتەوە، بۆشاییە گوماناوییەکان، ئەم بەرجەستەکردنە ڕەتکردنەوەی تاعونە فەرزکراوەکانو ئایدۆلۆژیا فەرزکراوەکان دەگەیەنێت، بەڵام لەگەڵ هەموو ئەوانەشدا "ئەریك فرۆم" دەڵێت: هەرگیز دەست بەرداری دەسەڵاتی دەرەوە، بە تەنیا مەرجی پێویست نی‌یە بۆ گەیشتن بە ئامانجی دیاریکراو "ئازادی فەرد" چونکە لەگەڵ ئەوەشدا

دەبێ لەناوەوەش دیسان دەسەبەرداری دەسەڵاتی ناوەوە بین وەك ویژدان‌و ئەرك...بەمجۆرە ئەگەر وەك سۆفیەکی بڕوادار سەیری دەریچەکەی (موکری) بکەین، لە تاوانەکانی کامۆ چاکتر دێنە بەرچاو، بەڵام وەك فەلسەفە دەشێ جیاوازی نێوان سەلەفیەت‌و مۆدێرنە بگەیەنێ.

لە تاعوندا هێرشی مشکەکان لە گەڕەکی هەژارانەوە دەست پێدەکات، یان وەك ئەو مەبەستیەتی "کەم وەعی‌یەکان" بێ‌ئەوەی بیر لەخۆیان بکەنەوە، دەکەونە تەڵەی جەنگی دەرەوە، کە لە دیماگۆجیەتی ژیانەوە لەدایك دەبێت، تاعون- حیزب- ئایدۆلۆژیا شۆڕش...بەسەر وجودا خۆیان فەرز دەکەن‌و ئێمە دەکەنە سوتەمەنی خۆیان.

بێگومان هەموو ئەو شێوە دیماگۆجیانە بەپێچەوانەی ئازادی تاك کاردەکەن، هەموو شتێ لەپێناوی خۆیان بەکاردەبەن، خودی ئەو بەکاربردنە وەك فشارێکی دەرەکی کاری خۆی لە میکانیزمیەتی عەقڵ کردووە، یاخود بە درێژایی زەمەن توانیویەتی کاریگەری لەسەر عەقڵ جێبهێڵێ، بۆیە ناتوانین بە سانایی ئەو

بڕوانە: اریك فرۆم- الخوف من الحرية: ترجمة: مجاهد عبدالمنعم مجاهد- بيروت ١٩٧٢

فشارانەبەتاڵ بکەین‌و خۆمان لەسەر بونیادێکی‌دیکە بونیادبنێین، بۆ نموونە ئەگەر سەیری عەقڵی کوردی بکەین دەبینین فیکری ئێمە، فیکرێکی سیاسی بووە "بە مانا تەسکەکەی سیاسەت" بەڵام لەودیوو مەعریفەو عەقڵ‌و ئاگایی "وەعی"، تەنها بەرپەرچدانەوە، یاخود لە باشترین کاتدا ڕەنگدانەوەی فشارە دەرەکیەکانی کێشاوە، لە واقیع هەڵنەقوڵاوە، بەڵکو لەوانیتر لەدایك بووە، بێ ئەوەی بشتوانین مامەڵەیەکی واقیع بینانەیان لەتەکدا بکەین، یاخود بێ‌ئەوەی کردەیی خۆمانی تیا بنوێنین بە پیرۆزییەوە پراکتیزەیان بکەین، ئەو تەقدیس کردنەش ڕاستەوخۆ بفدە بە بونیادی عەقلی سەلەفی زاڵ‌و لەوێشەوە باوکە ترسنۆکەکانی ئێمە خۆیان تەماهی کردووە، واتە لە باوکە ترسنۆکەکانی

ئەو زوخاوەی لە گرێیەکانی نەخۆشی تاعونەوە دەڕژێ پڕیەتی لە میکرۆبی تاعون "حیزب- ئایدۆلۆژیا- شۆڕش..." کەواتە کاتێك (فشاری مشکەکان) لەدەرەوەی ئێمە دێ‌و کار لەسەر میکانیزمیەتی عەقلی ئێمە دەکات، دووچاری سەرەنجامی دڕۆزنە ئەزموون دەبین، یاخود بەجۆرێکی‌تر لەچوارچێوەی عەقلی لەکارکەوتوو سەلەفی هەمیشە دووچاری دۆگمادەبین، دەرەنجامی ئایدۆلۆژیای جەستە (باوکە مشکەکان) هەمیشە بەدەوری دۆگمادا خولدەخوات‌و دۆگم بەرهەم دێنێ.

بەمجۆرە جەنگی دەقەکان لە پەژارەو دوودڵییەوە هەڵقوڵاوە، پەژارەیان لێنابێتەوە، "کەم وەعییەکان" لەبەرئەوەی بە کردەی ئیبداع هەڵناسن، نەدەتوانن چێژ پراکتیزە بکەن، نەدەتوانن وجودی خۆیان ئیسپات بکەن".

سەگوەڕەوە بەرهەم دێت، یان لە ڕۆمانی تاعون لە تەقدیس کردنی مانا لەکارکەوتووەکانەوە دێت، ئەمەش وەك "بابلو" پاڵەوانی- الجدار- دەڵێ: دڕۆیەکی پیرۆزە، یان وەك "مەریوان وریا قانع"★ دەڵێ: دڕۆزنە ئەزموونەو دەرەنجامەکەش دەبێتە دڕۆزنە دەرەنجام... لە تاعوندا خوێنەر کاری بەرامبەر، یان وجودی بەرامبەر نابینێ، تەنها بیانیەکان کاردەکەن، تەنها خاوەن وەعی‌یەکان ئیبداع دەکەن، بەمجۆرە تاعون دەکرێ دەلالەت لە جەزائیرییەکان بکات‌و فەرەنسی‌و بیانیەکانیش "خاوەن وەعیەکان" لەبەرامبەر ئەواندا کار بۆ ئیسپاتکردنی وجود دەکەن، خودی ئەم ئیسپاتکردنەش دەکەوێتە سەر ئارەزوو ئیرادەو خواستی خاوەن وەعی‌یەکان، هەروەك چۆن درکاندنی وشەی سەگوەڕ، یاخود داهێنانی وشەی سەگوەڕ دەکەوێتە سەر ئیرادەو خواستی پاڵەوان، ئەم ئیرادەو خواستەش کاردانەوەی ئەزموونە شکستەکانی جەستەی کوردی دەگەیەنێت.

★ بڕوانە :مەریوان وریا قانع پاشکۆی عێراق ژمارە ١١٧-١١٩

پەژارەی پێشبینی نەکردنی داهاتی داهاتوو، چونکە کێ دەزانێ داهاتوو چی دەبێ، بەسەریا زاڵدەبین یان نا، هەموو ئەوانە سەرەڕای کردەی ئیبداعی سەرچاوەی پەژارەن،دەکرێ بڵێین دوودڵیو پەژارە هۆی سەرەکین بۆ داهێنان، ئەگەر ململانێو کێشمەکێشو دوودڵی وجودی نەبێ ئیبداع وجودی نییە، لە کۆمەڵگای یەکگرتوو تاك ماناو بێ ململانێو کێشمەکێشدا هەمیشە دوگما بەرهەم دێ،بەڵام هەموو ئەو شتانەی سەرچاوەی دوودڵیو پەژارەو گومانن، خەسڵەتی جولەو جێگیر نەبوونن، جولەش پرشنگی جۆراو جۆرو داهێنان بەرهەم دێنێ،هەرچەندە دواجار هەموو ئەو ململانێیەو دژبوونەوەیە لەکۆتایی سەگوەڕ بە"ئۆخەیەك" قڵپ دەبێتەوە.

"باوك-کەی هێشتوویانە چەند رۆژێ لەنێوانتانا بحەسێمەوە، هەر زیندانو فنشو نەفی بەشم بووە- سەگوەڕل٢٣." باوك دوورخراوەیە- هەتا لە دەسەڵاتی خودی خێزانیش دەکرێ دوورخستنەوەی باوك لە خێزان، بەنسبەت تاعون بە "حجر صحی" بچوێنین،هەروەها دەکرێ بەشێوەیەکیتر بڵێین: لەبەرئەوەی باوك لە دەسەڵات دوور خراوەتەوە ئیتر بەشێوەیەکیتر لە نەستی مناڵەکاندا بونیادی فاشیانەی وێنەی باوك هێرشی خۆیان دەست پێدەکەنەوە، گەرچی ئەمە راستەوخۆ نییە، بەڵام بێگومان کاریگەرترە، چونکە ئەگەر دەسەڵاتی باوك راستەوخۆ لە تەنها وێنەیەکدا خۆی بەرجەستە بکات، ئەوا لەکاتی ناراستەوخۆ چەند وێنەیەك دەکێشێ.

لە خێزانی سەگوەڕدا هەمیشە باوك نارەزایی بەرامبەر دەسەڵات دەردەبڕێت، ئەوەش لای دەبێتە حاڵەتێکی دەروونی، هەر لە دووتوێی ئەم حاڵەتەشەوە هەڵدەچێو توانجو پەلار لە دەسەڵات دەگرێ، پاشان سارد دەبێتەوە، ئینجا کە دێتە سەرەخۆ،ئامۆژگاری ئەندامانی خێزان دەکات، کە لەمبارەیەوە ورتە لە دەمیان نێتە دەرەوە، بەمجۆرە ترسناکترین هەڕەشە بۆ سەر ئازادی بیروڕا لەدەقی سەگوەڕ لەناوەوەی خێزان چەکەرە دەکات، خودی ئەم چەکەرە کردنەش سەرکەوتن بۆ دەرەوە تۆماردەکات، کەواتە گۆڕەپانی جەنگ، گۆڕەپانی چەپاندن

لەناوەوەی خێزاندایە "دیواریش بە گوێیە" هەرگیز نابێ ئەو نهێنییە بدرکێنن، هەرگیز ناکرێ بە ئازادی بیروباوەڕ دەربڕن، بەم واتایە لەچوارچێوەی خێزاندا جەستەی باوك وەك مشکێکی ئۆپۆزسیۆن خواز پشیلەکانی دەسەڵات راودەنێ،لەچوارچێوەیەکی تەسکدا جەنگێ بۆ کاولکردنو تێکشکاندنی خودو خێزان جێدەهێڵێ خودی ئەم مۆڕکەش لە نەستی خێزان دەچەسپێ.

بەمجۆرەش جەستەی (باوکە مشکەکان) لە ساتەوەختی دۆگمایانەی خۆیاندا نەخۆشی ئایدۆلۆژیا- حیزب- شۆڕش... بلاودەکەنەوە، بەڵام هەمیشە لە چوارچێوەی مانا دۆگماکانی خۆیان، کە هەوڵدانە بۆ دەسەڵات، نەك بەهۆی بەرهەمهێنانی کردەو داهێنانی پرسیاری مەعریفیو عەقڵیو دروستکردنی حیوار لەگەڵ دەوروبەردا، بەڵکو دەیانەوێت تەنها بەکاردانەوەو نارەزایی دەربڕین لە چوارچێوەی جەستەی مانا مێژوویییەکان دەسەڵاتی سەلەفیانە پتەوتر بکەنو فشارە دەرەکییەکانیش بەهێزتر بکەن، هەرگیز نیازیان نییە بەستونی دابەزنە سەر دوێنێ، بەڵکو هەمیشە هەوڵدەدەن قودسیەتی ئەلقە داخراوەکە بپارێزنو بە وێراسەش بۆ (کورە کاڵفامەنیان) بەجێدەهێڵن.

"بێگومانم لای کورە کاڵفامەکان- کەم وەعییەکان- قودسیەتێکی تایبەتی دەدرێتێ" یاخود بە چەندبارە کردنەوەی گوتارە سەلەفیەکان سۆزی کورە کاڵفامەکان دەوروژێنن، هەرگیز لە غەمی عەقڵو گۆڕینی مەعریفەدا نین، بەقەد ئەوەی لە جولانی غەریزەکاندان بە هەموو ماناکانیەوە.

پاڵەوانی سەگوەڕ هەموو ئەوانە بەهۆی کاتەوە، یاخود بەهۆی وەعییەوە تەتەڵە دەکات،بەهۆی ئیرادەو خواستو ویستی ئازادانە کاردەکاتو خۆی بەلێپرسراوی ئەم هەڵبژاردنە دەزانێ 'ئاقە شتێ کە بێ سێودوو دەتوانی بەچپەوە بەخۆتی بڵێی ئەوەیە کە- ئێستا- لە مردن ناترسیت- سەگوەڕل٣."

"بابلۆ" لە "الجدار"دا دەڵێت:سەرنج لە بازنەی روناکی دەگرمو هەست دەکەم لەژێر بارێکی قورس هاڕدراوم، ئەویش فیکرەی مردن نییە، یان ترس، بەڵکو شتێکی نادیارە ل١٨.ئەو فیکرە نادیارە دواجار لە یۆتۆپیای (موکری)دا

دەبێتە شتێکی دیارو گەیشتن بە دایک. لێرەدا دەکرێ بڵێین خۆهەڵبژاردن دەکەوێتە سەر نیازی ئاگایی نوسەر، یان کاردانەوەی نوسەر وەك لای موکری ئیشارەمان پێدا، بەو مانایەش ئاگیی رووداوەکاتە بابەتێك پڕ بە ئارەزووی خۆی هەڵیدەبژێرێ،هەروەها دەکرێ ئاگایی یان درککردن کە وەزیفەی ئاگاییە بە تیشکێك سەرنج بچوێنین،کە دەکەوێتە سەر شتێ بەوردیو پەتی شیتەڵکردنەوە کاری تیادەکات. واتە ئاگایی لە رێگەی ناسینی شتەکانەوەیە، هەر لەم رێگەیەشەوە بەرەو خود شۆڕدەبینەوە، بەو مانایە ئاگایی جەوهەرێکە لەسەر خود ئەزمونی خود وەستاوە، لەوێشەوە جیهانبینی دیاری دەکات، هەمووو ئەوانەش لە جەستەی دەقدا خودی نوسەر پێی هەڵدەسێ، ئەو ئاگاییەی لە خودەوە دەردەچێ دەبێ ئاگایی بێ لە شتێ، یان بابەتێك، ئاگایی دەبێتە وەسیلە بۆ پێکلکانێکی هاوبەش لەنێوان خودو جیهان.

بەو مانایە هەڵبژاردن دژی مانای باوکەکان- ئایدۆلۆژیای باوکەکان خۆی دەنوێنێ،هەروەك چۆن زەمەنی ئیبراهیم لە تاعوندا هەمان مانا لەخۆدەگرێت، لە سەگوەڕدا بە هەرەس هێنانی جەستە (باوکە مشکەکان) هەرەس دێنن.

شۆڕبونەوە بۆ پانزە سالّی ماناکان،روتکردنەوەی فیکرەی باوکەکانەو پلەی سفری جەستە هەڵبژاردنە لەپێناو ئەوەی وەك نوێنەرێك لەنێوان جیهانی مردوانو زیندوان بژیت بەمجۆرەش مردن رەهابوونە لە هەموو کۆتەکانی بوون.

پاڵەوانی سەگوەڕ لەنێوان دەرەوەی زیندانو زیندان- زیندان هەڵدەبژێرێ "هەڵبژاردن وەك گوتمان دەلالەت لە ئیسپاتکردنی خود دەکات". بەهەمان شێوە لە تاعوندا، پاڵەوانەکان لەنێوان شاری تاعوندارو دەرەوە، شاری تاعوندار هەڵدەبژێرن،دەیانەوێت لەدووتوێی کردەی ئیبداعانەدا، لەنێو شاری تاعوندار چێژو خۆشی پراکتیزە بکەن، لەوێوە ئازادی مەیسەر بکەنو بە وجودی راستەقینەی خۆیان بگەن،وجودی راستەقینەی ئەوان لە ئیبداعدایە، هەر بە هەمان ماناش روبەروبونەوەو کاردانەوەی شکستەکان لای پاڵەوانی سەگوەڕ تاکە جیاکاریو گرنگترین تەعبیرکردنە لە خود.

هەمیشە نوسەر دەبێ هەوڵی داهێنانی زمانێکی بێلایەن بدات، یاخود فیکرەیەکی نادیار پراکتیزە بکات،نابێ بانگەشەی فیکرەیەکی دیاریکراو بکات، وەك وەسیلە بۆ بەخشکردنی ئایدۆلۆیایەکی تایبەت، بێگومان کارکردن لەم پێناوە،جەوهەری مرۆڤو خودی مرۆڤ بە بنبەست دەگەیەنێ، بەو مانایە خود هۆیەك نییە بۆ گەیشتن بە ئامانج بەڵکو وەك "کانت" دەڵێ: دەبێ مرۆڤ وەك ئامانج سەیر بکرێت.

لێرەدا دەق هەڵاتنە لە زیندەگی بۆ ئەودیو زیندەگی، بەمەش پاڵەوانەکان دەچنە دەرەوەی ژیان، جا لەبەرئەوەی ژیان دەرەوەی نییە، یاخود لەبەرئەوەی لەنێو ژیاندا نازیندەگی نییە،لەبەر هەندێ گەڕانەوەو ئاوڕدانەوە دەبینین، بەو مانایەش مرۆڤ بێ رابردوو ناژی لەهەمان کاتیشدا بۆ رابردوو ناژیت، پاڵەوانەکان ئێستاو لێرە لە لێواری کردەی ئیبداعانەدا دەژین، ئێستای پاڵەوانەکان ئەو ساتەی تێڕامانە لە داهاتوو لەوێ، چونکە بەم واتایە پاڵەوانەکان هەر بە تەنیا لە ئێستاو لێرە نین،بەڵکو لێرەو لەوێشن لە داهاتودا "بۆ زێتر رونکردنەوە ئەم چەمکە بڕوانە کەس چییە؟ کەس کێیە؟ — فاروق رەفیق- گۆڤاری یەکگرتن ژمارە —١٧-".

ئاوڕدانەوە بۆ پانزە سالّی لەمەوبەری سەگوەڕ، گەڕانەوەی چەندانی وەك (رانبیر) بۆ شاری تاعوندار،تاکو ئێستاو لێرە کردەی ئیبداعی بنوێنن، تاکو لەوێو لە داهاتودا بە ئازادی بگەن... کەواتە بەمجۆرە لەرێگەی مەحاڵەوە- دەرەوەی ژیان- دەژینو ئازادی چێژ پراکتیزە دەکەن.

ژیان دەسەلاتی خۆی وندەکات، چونکە هەموو ئەوانەی دەیانەوێت لێرە لەنێو ژیان تاعون لەخۆیاندا بنبڕ بکەن،هەست بە شەکەتیو ماندوەتی ژیان دەکەن وەك "ماتیۆ- تاعون" دەڵێن: ئێمە هیلاك بووین. بەهەمان جەوی هیلاککەرو ترسێنەر لە- الجدار- دا دەبینین دایك لە "بەدحاڵیبوون" دا هەستی پێدەکات، پاڵەوانی موکری بە راشکاوی بەیانی دەکات... بەلام جگە لە تاعونی دەرەوە، تاعونی ناوەوەش هەیەو بە رۆح لکاوە، وەك (بارت) دەڵێ: کە وشە درکێنرا هەرگیز ناتوانێ بێ بەری بێ،بێبەریبوونی مرۆڤیش لە نەدرکاندن دایە بەلام

گرنگ ئەوەیە چۆن رووبەڕووی هەڵبژاردن دەبینەوە یاخود چۆن رووبەڕووی جەستە دەبینەوە.

یۆتۆپیا... راکردن لە دەسەڵات

"هەموو ئەو بوونانەی کە لەکۆدا تواونەتەوە بوونێکی درۆزنانەن" "هیگل"

"شیوعی کوڕی شیوعی،تۆش وەك باوکە شیوعیە سەگبابەکەت خاینیو مەلیکت خۆشناوێ- سەگوەڕ ل٢٣" دەبینین چیرۆکنوس هەر لە بەراییدا نەمامی نیگەرانیو دوودڵی دەچێنێ،هەوڵدەدات لەم رێگەیەوە بە هۆشیاریو کاردانەوە بگەین، واتە "برینداركردنی هەستی پاڵەوان بەم شێوەیە دەبێتە هۆی راکردنو گۆشەگیری" تەریك بوونی پاڵەوان لەڕووی[٣٥] دەرەوە "شوێنکاتی یەکەم" شێوەیەك لە پراکتیزەکردنی ئایدۆلۆژیای (باوکە مشکەکان) وەردەگرێت، یاخود خۆگونجاندن لەگەڵ باوك دەگەیەنێت، ئەمەش ئەگەر لەلایەك بۆ سەختی دەسەلاتی دەرەوە بگەرێتەوە،لەلالەکەتر بۆ سەختی مامەڵەکردنی باوكو هێرشی باوك دەگەڕێتەوە،ئەم جۆرە مامەلانەش ترسو دوودڵی لە ناوەوەی (کوڕە کاڵفامەکان) دەچێنن بەدرێژایی زەمەن وایان لێدەکەن لە ئاگاییشدا نەوێرن پێچەوانەی ئەوان بجولێنەوە،جا بۆئەوەی وەك کوڕێکی چاك خۆیان بنوێنن،خۆیان لەگەڵ پێویستیەکانی ئەو هەلۆێستە رادەهێنن... لەگەڵ هەموو ئەو راهاتنەش لەناوەوە رقابەرایەتیەك،دوژمنایەتیەك دەسازیٚو بەرەبەرە پەرەدەسێنێ،بەلاٚم تا نەگەنە وەعی تەواو ناوێرن دەری بڕن، هەر چۆنیٚبیٚ ئەو دوژمنایەتیە دوودڵیو نیگەرانیەك دەسازێنێ، هەرچەندە ئەو ململانێیە لای کوڕە کاڵفامەکان ناراستەوخۆش نەبێتە هۆی هێرشکردن بۆسەر هیچ کەس... بەلاٚم بەشێوەیەکی گشتی دەبێتە هێرش بۆسەر ژیان، یاخود رویەکیدیکە وەردەگرێت کە نزیکە لە نەخۆشیە عوصابیەکان (دەمارییەکان) ئەویش جەنگە دژی خود،خودی ئەو فشارانەش لە قۆناغی منداڵیدا کاریگەری خۆیان لای پاڵەوان جیٚدەهێڵن... بەمجۆرە لە دواییدا لەبەرئەوەی ژیانی باوك هەر فنشو زیندانە "حجر صحی"،کوریش لە حالەتێکی دەروونی شێواو دایە، ئیتر بۆیە دایك وەك بەدیلیٚ، دەسەلاٚتی خیزان دەگرێتە ئەستۆ، بەجۆرێکیتر دەکریٚ تەقینەوەی سۆز بۆ دایك "لە جەستەی سەگوەڕ" هەڵنانی دایك بیٚ بۆ ئاستی دەسەلاٚت.لەلایەکیتریش دوودڵیو نیگەرانی پاڵەوان دەگەیەنێت لە رووی دەسەلاٚتدا.

هەرچەندە وەك "سارتەر" دەڵیٚ: نیگەرانی تەگەرە بۆ کار دروست ناکات، بەلاٚم دەبێتە هۆی هەستکردن بە لێپراسراویەتی، هەر خودی ئەم هەستەش دەبێتە هۆی چەکەرەکردنی حالەتە نەفسیەکان، بە تەقینەوەی سۆزیش ئەم لێپراسراویەتیە وندەکات، واتە تەقینەوەی سۆز دەبێتە هۆی بەدیلی لیپرسراویەتی.[٣٦]

لە سەگوەڕدا هەمیشە جەستە- سیاسەت- وادەکەن مەسەلەکان لەنێو بازنەیەکی داخراودا پەنگ بخۆن،یاخود هەرگیز نەتوانن خۆیان بۆ دەرەوە پراکتیزە بکەن،ئەگەر بشیکەن رەنگە زۆر عوصابیانە بکەوێتەوە، کەچی هەمیشە لەناوەوە جەنگیٚ بۆ شیکردنەوەو رەشکردنەوەی خۆیان سازدەدەن "بڕوانە شەڕی کوردی- کوردی" ئەمەش بێگومان لە بەرژەوەندی جەستە فەرزکراوەکاندایە.

پیاچونەوە بە گوتارە فەرزکراوەکانو دووبارەکردنەوەیان لە هەموو ئانو ساتێکدا مانای بە رەهاکردنو پیرۆزکردنی دەرەوەو، ئەم خۆ تەماهی کردنو یەکگرتنو هاوجوت بوونە دۆگما رەسم دەکات، بەلاٚم بۆ خودی کوڕە یاخیەکان دوودڵیو نیگەرانی دەگەیەنێت... لەلایەکیتریش پراکتیك کردنی سادیەتی گوتارەکانی دەرەوە لە واقیعی ئێمەدا بۆتە هۆی بەرهەمهێنانی جەستەیەکی مازۆخی، خودی ئەم جەستەیە لەنێوان مێژوو- واقیع دا بە (ململانێی وەهمی) خۆی پڕدەکاتەوە، بۆیە هەموو حیزبە کوردیەکان لەنێوان مێژوو- واقیع دا

ئەگەر پێشبینیەکان هەبێ "هەرچەندە هیچ پێشبینیەکیان نییە" لە وەهمدا خۆی دەنوێنێ،بەمجۆرەش ناتوانن بونیادی فیکری خۆیان لە دووتوێی خۆیاندا بەرجەستە بکەنو بەهۆی وروژانی نەستی کۆ هێز لە جەستەدا کۆ بکەنەوە.

کاتێکیش فشارە دەرەکیەکان هێرش بۆ سەر (باوکە مشکەکان) دێنن (باوکە مشکەکان)هەرگیز بەهۆی هێزی ناوەوەی خۆیان بیر لە ڕەتکردنەوەو تێکشکانی ناکەنەوە، یاخود هەرگیز هەوڵی حیوار نادەن، بەڵکو لەبری ئەوانەوە خۆ خستنە ژێرو تەقدیس کردن بە تاکە مەبەستی خۆیان دەزانن، حیواری (باوکە مشکەکان) تەنها لەچوارچێوەی جەستە ئازادکراوەکەدا دەمرێت، یاخود تەنها وڕێنەیەو فەرزکردنی هێزە لە ناوەوە بۆسەر کوڕە کاڵفامەکان، خودی ئەمەش ڕێگە بۆ فشارە دەرەکیەکان خۆش دەکات.

بەو مانایە هەمیشە لای (باوکە مشکەکان) پیرۆزی دەرەوە بە دەسکاریو حیوار لەکەدار دەبێ، واهەست دەکەن لەکەدارکردنی دەرەوە، ونبوونو ڕەشکردنەوەی ئەوان دەگەیەنێت، بۆیە حەرامە دەستی بۆ ببردرێت، بەهەمان شێوەش پچڕانی چوارچێوە پیرۆزو فەرزکراوەکانی ناوەوەی باوکەکان "ناوەوەی خێزان" بۆ خودی (کوڕە کاڵفامەکان) بە حەرام دەکەوێتەوە، هەر لەم بۆچوونەشەوە مەسەلەی حیزبە کوردییەکان، بە مەسەلەی ناوەخۆ بەند دەکرێت، ئیتر ڕۆژبە ڕۆژیش گەل "خێزان" لەو جەستە بێکردەیەو پڕ وەهمە بێزاردەبێ- کاتێ کە بێسود دەیانبینێ، خودی پاڵەوانی سەگوەڕ درك بەو بێ سودییە دەکات، بۆیە لە تێکهەڵچونەوەدا، دواجار دژی بازنە داخراوە تەسکەکەو جەستە ئازار دراوەکە رادەبێتەوە، پاشان لە دووتوێی (لەگەڵ خۆ ژیان)و بێدەنگیو عەشقو... یۆتۆپیایەك بۆ خۆی دەسازێنێو چێژ لەم بێدەنگیو خامۆشییە وەردەگرێتو دەچێتە دنیای خۆیەوە.

بەمجۆرەش دەتوانین بڵێین کاریگەری کاتو بێهودەیی ماناکان لێرەدا دەگەن، مەرگی جەستە لەبەرامبەر کاتدا مردنێکی وشكو نائاسودەییانەیە- "کامۆ" لەسەرزاری- کوتار- دەڵێ: تاعون هیچ سودێکی نییە، یاخود دەیەوێت بڵێ تەنها

دەنگێك کە دادمان بدات یاخیبوونە، یاخود ڕەتکردنەوەیە بۆ هێنانەدی پلەی سفری جەستەو خۆ نومایش کردنێکیتر. بێگومان فشارە دەرەکییەکان تەنها درۆ پەرت دەکەن، بۆ دەسخەرۆ کردن درۆ دەکەن بە ئایدیال، تا ڕادەیەکی ئەوتۆ کە برا-برای خۆی بکوژێ لەپێناو درۆیەکیتر... لێرەدا ئەگەر وەهمی جەستەی باوکەکان درۆ بڕێژن،دەبێ وەهمی نوسەر بێسنوریو نادیاری بکێشێ.

"موکری"لە جەستەی سەگوەڕدا بە ئاگاداریيەوە لەو مەسەلانە ڕادەکاو دووردەکەوێتەوە، دوورکەوتنەوە لە ئاسمانو زەوی، لە ڕۆژهەڵاتو ڕۆژئاوا، باکورو باشور، وادەکات لە بۆشایدا بژیت، لە بۆشایدا بەگژ خەیاڵدا بچیت، ڕەهەندەکانی خەیاڵ بۆ یۆتۆپیا بسازێنێ، بەڵام دواجار لەودیوو یۆتۆپیاکەوە پاڵەوانی موکری بۆ نوسخەی ئەسڵی "دایك" دەگەڕێتەوە. بەو مانایە پلە بەرزەکانی خۆشی لای "موکری"گەڕانەوەیە بۆ ژێر یەکەم دەسەڵاتو یەکەم حەرفو یەکەم هەنگاو "بەستەمتزانی پشتی تێکەیتو بۆ ئەوروپا تێیتەقێنیو لەنێو لنگی ئافرەتاندا خەون بە مفاوەزاتەروە ببینی، لەهەمان کاتیش بە کەرایەتیت دەزانی لەیەك کاتدا بۆ تیمارکردنی ئەو دوو دەردە تێبکۆشێ- سەگوەڕ ل٩٨"

پاڵەوانی سەگوەڕ هەست بە برینەکان دەکاو ئازاری دەچێژێ، ئازارێکینادیار، ئازارێك کە لە وەهمی هەوڵەکانی جەستەوە دەڕژێ. "تارۆش" بەهەمان بێهودەییەوە دەڵێ: چینییەکان کاتێك توشی عیفریتی تاعون دەبوون، تەپڵیان دەکوتا، دەبێ تەپڵ کوتان، یان خۆ پاراستن چ سودێکی هەبێ، بەشداریکردنو نەکردنی چ سودێکی هەبێ فنش کردنو زیندانی کردنی چ سودێکی هەبێ بۆ پچڕانی چوارچێوە جەستە دووای ئەوەی کوڕە کاڵفامەکان هەمان شت دووبارە بکەنەوە،یاخود بکەونە سیحری ئەوانەوە مەحاڵە بزانین کامەیان سودیان زیاترە،مەحاڵە بێ ئیبداع ڕەوتی مەسەلەکان بگۆڕین، دەبێ هەمیشە هاواری داهێنان بکەین. هەمیشە شەهوەت بۆ هیزە، بۆ هێز تێدەکۆشێ لەپێناو ژیانو دەسەڵاتدا،وەك چۆن هێزی دەسەڵات لەدەرەوە بەهەموو جۆرێك لەپێناو ماناوە

تێدەکۆشیٚو دژی هەموو هێرشیٚ دەبێتەوە کە لە هێزی ئەویتر دێت "ئیرۆس" لەناوەوەی مرۆڤو شەهوەتەوە هەلٚدەقولیٚ بەهەموو شێوەیەك دژی خەباتی "ساناتۆس"ی دوژمن تێدەکۆشیٚ بەمجۆرە ناوەوەی مرۆڤ هەمیشە لە ململانییٚی بەردەوامی ناکەوێت،ململانیٚی ناوەوەی مرۆڤ دەکریٚ لە مومارەسەی سێکسی روونتر خۆی بنوێنیٚ، بۆنمونە: کاتێك "من" بە ممارەسەی سێکسی هەلٚدەسیٚ لەگەلٚ "تۆ" حەتمەن دەبێت لە "من"دا شەهوەت ئامادەباشی خۆی بنوێنیٚ، شەهوەتیش دوای جەنگی ناوەوەی نێوان ناشعورو شعور بە زالٚبوون ناشعور لە "من"- "تۆ" دێتە بەرهەم.

پێش ممارەسەکردن ئەگەر لە ململانێی ناوەوەی "من" هەلٚچونە ناشعورییەکان بتوانن شعور بخەنە ژێر کۆنترۆلی چالاکییەکانی خۆیانو بیورژێنن یان ئەگەر هەلٚچونە ناشعورییەکان لەخۆنومایشکردنیان بە درۆیەکانی خۆیانو ئەزمونەکانی خۆیان بتوانن شعور لە خشتە ببەنو دەسخەرۆی بکەنو، ئەوا لە "من"دا شەهوەت دەبزویٚ بۆ پراکتیك کردن ئامادەباشم "بەهەمان شێوەش بۆ- تۆ-"بەلاٚم ئەگەر ناشعور لە ئەنجامدانی ئەو چالاکیانە فەشلی هێنا، یان ئەگەر شعور توانای کۆنترۆلکردنی ناشعوری هەبوو، ئەگەر شعور سەختر بوو لە هەلٚچوونە وروژراوەکانی ناشعور،توانی هەلٚچوونە ناشعورییەکان بخاتە ژێر کۆنترۆلی خۆیو بەسەریدا زالٚ بوو، ئەوە هێزە بزوێنەرەکانی شەهوەت لەناوەوەی ((من)) دەکەوێتە گیانەلاٚو بەمەرگ شاد دەبێت، بەم جۆرەش بەسەرکەوتنی شعور ((من)) لەناوەوە راستەوخۆ بەمەرگ دەگات، بیٚ ئەوەی ڕووبەڕووی دەرەوە بێتەوە. کاتێك ((منو تۆ)) لەحالٚەتی ئامادەباشی تەواوی ممارسەی سێکسیدا دەبین، هەلٚچوونو وروژانی هەردوو (جەستەی ئامادە) لە چرکەی پێکگەیشتن ئامادەی تەقینەوەن، لەچرکەساتی ئەنجامدانی ممارسە، تەقینەوە ڕوودەدات، چرکەساتی تەقینەوەش، چرکەساتی ئەودیوو ماناو لەوێوە چرکەساتی چێژوخۆشیو لێکجیابوونەوەیە. ((کۆتایی ممارسە)) لەدەرەوە- ((منو تۆ)) دوو جەستەی شەکەت لێکجیادەبنەوە، لەناوەوە هەر یەکێك لەو

جەستانەش دا هەلٚچوونەکان دەکوژێنەوە، بەمجۆرە لەدوای ممارسە هەلٚچوونەکان ((ناشعور)) لەبەرامبەر شعور بەچۆکادێتو کۆنترۆلٚ دەکرێت، تا ئامادەباشییەکیتر، یاخود تاخوێندنەوەیەکی تر. ئەگەر بەو مانایە شعور دەلالەت لە مەرگ بکات، ئەوا هەلٚچوونەکانی ناشعور دەلالەت لە ژیان دەکات، کەواتە لەچرکەساتی کۆتایی هێنانی ممارسەی سێکسی دا ناوەوەی مرۆڤ بەرەو مەرگ دەچێت.بەم جۆرە مرۆڤ هەمیشە لەناوەوە لە شەڕانگێزی مەرگو ژیان بەردەوامە، ئەمەش حەقیقەتە خەماوییەکەیە، ئەو حەقیقەتەش لای ((ولیم گولدنیك))* خۆی لەسەختیو شەهوەتدا دەنوێنیٚ ((بەم جۆرە مرۆڤ هەمیشە لەپێناو سەختی ژیانو شەهوەت تووشی پەژارە دەبێت)). یاخود بەجۆرێکی تر مرۆڤ هەمیشە وەك گوتمان شەڕانگێزی بەرهەم دێنیٚ، وەك چۆن هەنگ هەنگوین بەرهەم دێنیٚ.هێزی شەڕو کوشتنی بەرامبەر سەراپای مرۆڤایەتی گرتۆتەوە، هەموو ئەوانەش بەجۆرێك بۆ شەڕانگێزی ناوەوەی مرۆڤ دەگەڕێتەوە.کەوتنی مرۆڤ، کەوتنی ژیان دەگەیەنێت، یاخود نائومێدی ناشعور بەرامبەر شعور، شەڕانگێزی ناوەوە، هێزێکی بزێنەرو داهێنەرانەیە، یاخود بەمانایەکی تر ململانیٚو کێشمەکێشی ناوەوە کردەی داهێنانی لیٚ دێتە بەرهەم، بیٚ کێشمەکێشو ململانیٚ هەرگیز کردەی داهێنان وەبەرهەم نایەت، هەرگیز لەدووتوێی یەکگرتنو یەك مانابیو بیٚ خەیالٚیدا داهێنان نییە.ئەگەر بمانەوێت دەرەنجامی وجودی ئەو دوو هێزە شیبکەینەوە ((ئیرۆسو ساناتۆس)) دەبینین: مرۆڤ نەوە دوای نەوە بەردەوامیەت دەنوێنیٚ، بەلاٚم تادیٚ زێتر لە بێهودەیی نزیکدەبێتەوە،تادیٚ زێتر هەست بە ئیستهلاك بوون دەکات، بەم جۆرە دەکریٚ بلٚێین شەهوەت وەك دوژمن لەناوەوەی مرۆڤ جەنگێکی دەروونی بۆ ئیستهلاك بوون دەسازێنیٚ،خودی ئەم ئیستهلاك بوونە شێوانیٚ دروست دەکات، ئەو شێوانەی ناوەوەی مرۆڤ،وادەکات لەبەرامبەر مەرگ ئەژنۆ بداو خۆی بخاتە ژێر چەپۆکی،دواجار مردن دەلالەت لەو نائومێدیو پەژارەیە دەکات، دەکریٚ بلٚێین بۆیە پالٚەوانی سەگوەڕ وەك بەدیلێك سۆفیانە گۆشە دەگریٚو لەجەستە ڕادەکاو

بـەرەو رۆح هـەنگاو دەنـێ، خۆوەدەستدانە ڕاسـتەوخۆ بـۆ بونـیادی زاڵو خـاوەن دەسەڵات. ئەوخۆ تەماهی کردنە دەکرێ

ولیم گولدنیگ- پێشەکی رۆمانی (السقوط الحر)-بغداد/ دار المأمون للترجمەو النشر.

لەلایـەکی تـر بڵـێین دەلالـەت لـە نازەمەنێـتی (جەسـتەی کـوردی) دەکـات، بەرامبەر زەمەنێتی دەسەڵاتی رۆح. دواڕێگەی گەڕانەوەش بۆ تاریکایی‌و نەبوون، هەمیشە گەڕانەوەیە بۆ ژێر یەکەم بونیادو یەکەم دەسەڵات.

پاڵـەوانی سـەگوەڕ لـەژیان (لەشـەهوەت) ڕادەکـات‌و دەچـێتە ئـەودیوو ژیـان‌و ئـازادی موتلـەق،خـودی ئـەم ڕاکـردنە لەلایـەك ئەگـەر پـەیوەندی بەکاریگـەری دەرەوەدا هەبێ، لەلایەکی تر پەیوەندییەکی نسبی بەئازادی ناوەوەدا هەیە. بەڵام بەگەڕانـەوە بۆدایـك لـەودیوو ژیـان،دووبـارە هەسـتە چـەپێنراوەکانی شـەهوەت دێـنەوە مـەیدان،لەگـەڵ ئارەزووکـردنی ئـازادیش دواجـار هـێزی چـەپێنراو لـەم ئازادیـیەدا بـانگی خـۆی دەدات، خودی ئەم بانگدانە لەدەرەوەی پاڵەوان بەتەواوی پـەیوەندی بەنووسـەرەوە هەیـە،دەکـرێ ڕاسـتەوخۆ بـەبانگی نووسـەری لەقەڵـەم بدەین،لەدرێژەی ئەم باسەدا زێتر پێی لەسەر دادەگرین.

((تـارۆ)) لەدکـتۆر ((ریـۆ)) دەپرسـێ (تـاعون) بەنیسبەت تـۆ چ دەگەیەنێـت؟ دکـتۆر لـە وەڵامـدا دەڵێـت: بـەزین بـەدرێژایی ئاسـۆ. . .بـەزین!. بەزیـنی ژیـان لەبەرامـبەر مـردن، بەزیـنی مـردن لەبەرامـبەر ژیـان، بەزیـنی نـاوەوە لـە ڕووی دەرەوە، بەزیـنی دەرەوە لـە ڕووی نـاوەوە. . . .بەمجۆرەش سەرەڕای بەردەوامیەتی ژیـان‌و درێـژەدان بـەژیان درێـژەدان بەهـێزی شـەهوەت، هـێزی مـردن ئەزەلـیەتی بوونـی خـۆی هەیـە، وێـڕای غەریـزەی ژیـان ئامادەباشـی خۆی دەنوێنێ،،لەدکتۆر دەپرسـن: کـێ ئەوانـەی فـێرکردی؟ دەڵـێ: بەدبەخـتی، بـێزاری. چـۆن لـەتاعوندا جۆرە پەیوەندیـیەك لەنـێوان ئـەندامانی تـیمی پاراسـتندا دروست بووە، لەپێناو ڕۆشـنایی ڕزگـاربوون،گوتمـان ئەوهـێزە لەبـەرژەوەندی خـودی مـرۆڤدایە، ئاواش

پاڵـەوانی سـەگوەڕ ئـەو هێزە،یاخود ئەو ڕۆشناییە لەدەروونیدایەو کز نابێ، ئەو ڕۆشـناییە چلەپۆپەی تاکێتی‌و کاردانەوە دەگەیەنێت، ئەو هێزە لەکردەی وجودی ڕاسـتەقینەوە هـەڵقولاوە،بۆتـە هەسـتکردن بـە دڵـەڕاوکێ‌و بـێزاری‌و پـەژارەو نـیگەرانی‌و لەوێشـەوە ڕاکـردن‌و لاتـەریك بـوون لـەژیان. پاڵـەوانی سـەگوەڕ بـەم کـردەیە ڕووبـەڕووی دنـیا دەبێـتەوە، ڕاکـردن‌و دابـڕان، کاردانەوە، دوورکەوتنەوە لـەوانی تـر،گوناحـە گەورەکـەی پاڵـەوانی لێ لەدایك دەبێ، هەستکردن بەوانی تر گوناحەکـەی دایکـە حـەواو باوکـە ئادەممـان بیردەخاتـەوە، کـە یەکـەم کـردەی مرۆڤایەتییە بۆ هۆشیاری‌و لەوێش تێکشکانی هاوئاهەنگی درککردنە بەبوون.

((تـارۆ)) لەوپـەڕی ئاگایـیدا، لەوپـەڕی بەرزبوونـەوەی حاڵـەتی خـودو لێکجیابوونەوە لەگـەڵ بەرامـبەر، لەوپـەڕی تاکێتـیدا دەڵێـت: مـردن بەنیسـبەت ئەوانـەی وەك مـنن هـیچ ناگەیەنێـت، هـەروەها بـە جۆرێکـی دی ((کـامۆ)) لـە (بـەدحاڵی بـوون))★دا دەڵێـت: دەربەسـت نـیم لەقـەراغی دەریـادا بمـرم، لێرە یان لـەوێ. پاڵـەوانی موکـریش کـە هـەواڵی خـنکانی پـێ ڕادەگەیـەنن، بەلایـەوە زۆر ئاسـاییە، دەربەسـت نـیـیە، لەوەتـەی درکـی بەگوناحـە گەورەکـە کـردووە، هـەموو ڕۆژێکـی هەرمـەرگ بـووە... بـەمجۆرە پاڵـەوانی سـەگوەڕو تـاعون لـەدەرەوەی شـوێنکاتدا یـەك دەگـرنەوە، بـەڵام بـەدوو شـێوازی جـیاواز، دوو بیرکـردنەوەی جـیاواز.کاتـێك پاڵەوانی سەگوەڕ لەکۆمەڵ جیادەبێتەوەو بەتەنیا خۆی دەنوێنێ دەکەوێـتە نـێو زیـندان،ئەگـەر زیـندانی دەرەوە لەسـەر هاوتـەبایی‌و یەکگـرتن‌و گونجان سـازکرابێ،ئەوا زیندانی ناوەوە لەسەر دوودڵی‌و پەژارەو نیگەرانی درێژە بـە خـۆی دەدات،بەهـەمان شـێوە هـەنگاونانی ئەهـلی تـاعون بـۆ ((زیـندان-شار)) هەنگاونانە بەرەو دوودڵی‌و پەژارەو بێزاری..

بەلێکجیابوونەوە لەکۆمەڵ ناخی تاك بەرەو کێشمەکێش‌و پوچگەرایی‌و وەهم دەچـێ، بـەرەو هـیلاکی‌و مـاندووبوون‌و نەسـرەوتن دەچـێ، پشـت بـە پرنسـیبی سـەرەکی دەبەسـتێ‌و مجازەفەیـە (بـەبوون) بـەرەو داهێـنان‌و پێشـکەوتن‌و نادیـار خـودی ئەم نادیارییە دەبێتە هۆی دوودڵی‌و نیگەرانی، ئەو تاکەی لە بزاڤدا دەژی

ناکرێ دڵنیابێ دڵنیایی هەمیشە پشت بەستنە بە بونیادی سەلەفیو دۆگما، کۆمەڵگای دۆگما دروشمیان ((العجلة من الشیطان))ە، دڵنیابوون بەکۆمەڵگای وەستاوەوە بەندە،بەلاّم کۆمەڵگای کراوە هەموو ڕۆژێ لەبزاڤدایەو دووچاری گێروگرفتی نوێ دەبێو تاکو مردن حەسانەوەی نییە، داهێنانی پاڵەوانەکان لەسەو ماندووبوونو ژانو ژوارو چەوسانەوە بنەماکانی خۆی دادەڕێژێ، ڕاکردنو ڕاکردنی بێ کۆتاییە، وەك ئەوەی دوای سەراب بکەون.

لەبەرئەوەی عەقڵی کوردی جووڵەی تیا نییە، لەبەرئەوەی عەقڵی کوردی کردەی ئیبداعی نانوێنێ، لەبەرئەوەی عەقڵی کوردی بەدروشمی ((القناعە کنز لایفنی)) لەهۆش خۆ چووە،لەبەرئەوەی عەقڵی کوردی پشت بە بونیادی ئەویتر دەبەستێ..چیرۆکنووس هەوڵدەدا ئەو لەهۆش خۆچوونە وەئاگا بهێنێتەوە، بۆیە پاڵەوان دەیەوێت بەنیازێکی پاكو هۆشیارییەکی تەواو، بەناسینی شتەکان دەوروبەر بەشداری وەئاگا هێنانەوە بکات، بەو مانایەش هەڵبژاردنی زیندان بەشێوە وێنەییەکەی تف کردنە لەمێژووی جەستە، خەباتی پاڵەوان لەئاسمانەوە نییە، بەڵکو لەزەوی واقیع دایە، ڕەنگە ئەوەش تێکشکانی هاوئاهەنگییە ڕەسەنەکەی نێوان مرۆڤو سرووشتمان بیربخاتەوە، بەمجۆرەش دەلالەتەکان مامەڵەیەکی هونەری جوانیان لەگەڵ کراوە، ڕەهەندەکانیان بەرفراوان دەبینرێت.کەواتە هەڵبژاردنی ئەو شێوازە بۆ دەربڕین، لەهونەرو جوانییەوە لەدایك دەبێت،بەجۆرێکی تریش نەنگییە ئەگەر لەبەرامبەر لەکارکەوتنو پەککەوتەیی عەقڵو فیکرو ئەدەبو هونەر بێ هەڵوێست بین. هەرچەندە سەگوەڕ ڕاستەوخۆ هەوڵێکە بۆ ئەو مەبەستە دەدرێت، بەلاّم لەیەك لەمفارەقەکانی لایەنی میتافیزیکی بەرجەستە دەکات، یاخود هەڕەمەکییانە خۆی دەنوێنێ. ((کامۆ))ناخی پاڵەوانەکان دەخاتە بەرشیکردنەوەی وجودیانەو لەوێوە بەرەو بێهودەیی شۆڕدەبێتەوەو هەروەها چاو لە شوێنکات دەکاتو مامەڵەیەکی تازەیان لەگەڵدا دەکات، بەلاّم ((موکری)) دواجار لەچاوەڕوانیدا دەکەوێتە دڵە ڕاوکێو ترسو گومانەوە،ڕاستە سەرەتا موجازەفە بەژیانی خۆی دەکاتو لەوتیمە دەچێ کە ((تارۆ)) دژی بلاّوکردنەوەی ((تاعون)) سازی دابوو بەلاّم وەك لە کۆتایی ((سەگوەڕ)) بەدیاردەکەوێت، خۆی دەداتەوە دەست، دووبارە دەگەڕێتەوە، لەکردەکان پەشیمان دەبێتەوە، لەگەڵ بونیادی زاڵ دەست تێکەڵ دەکات. پاڵەوانی سەگوەڕ لەکۆتایی ((تارۆ)) نزیکە، ((تارۆ)) سەرەتا دەچێتە نێو حیزب، وادەزانێ لەوێدا دەتوانێ پارێزگاری کەرامەتی مرۆڤ بکات، بەلاّم لەپاشاندا دەبینێ کارەکان پێچەوانەن، هەرئەوان ڕێگەی کوشتن دەدەن، هەرئەوان ڕێگەی لەکەدارکردنی مرۆڤو مرۆڤایەتی دەدەن، بۆیە ئیتر حیزب جێدەهێڵێو بەلاّم لەگەڵ ئەو جێهێشتنەش هەمیشە دەیەوێت بەشێوەیەکیتر بەشداری چارەسەرکردنی گشتگری بگرێتە ئەستۆ. هەروەها پاڵەوانی سەگوەڕ وەك گوتمان سەرەتا ((شوێنکاتی یەکەم)) دەیەوێت پراکتیکی کیانی جەستە بکات، بۆیە بەرەنگاری دەسەلاّتی زاڵ دەبێت، واش هەست دەکات ئەو ئازادیە لەنێو حیزبدا باشتر دەستگیر دەبێ، بۆیە خۆی دەخاتە باوەشیانەوە، بەمجۆرەش دووبارە دەکەوێتە ژێر ڕکێفەوە-کۆتی حیزب-لەئەنجامدا ڕادەکاو دەکەوێتە ڕاڕاییو کاردانەوەی نیگەرانی، لەتوێی ئەم دڵەڕاوکێو نیگەرانییەدا بەشێوەیەکیتر بۆ پراکتیزەکردنی دەوری خۆی یۆتۆپیا دەسازێنێ، دوور لەجەستە بەرەو ڕۆح هەنگاو دەنێ، ئەگەر ئەو گەڕانەوەیە لەلایەك دەلالەت لە ئیفلیجی عەقڵی کوردیو نائیبداعی زەمەنی کوردی بکات لەلایەکی تر گەڕانەوەی ((موکری)) بۆ هەمان عەقڵو فیکرو زەمەن هەستێکی زاڵی بێهودەییە، ئەو ڕایەش تەواو نزیکە لە ((کوتار)) کە دەڵێ: هەرچەند ئێمە گروپی تەندروستی پێك بهێنین بەرامبەر تاعون ناگەینە هیچ، بەلاّم دواجار وەك لەتاعون دیار دەکەوێت خودی ئەم هەوڵە بەشداری لەپێکهێنانی وجود دەکات ((وجود لەداهێنان دایە))،وجود بەردەوام لەداهێنانی لەدوای یەك خۆی دەسەلمێنێ. ((ڕامبیر))ی ڕۆژنامەنووس لەتاعوندا دەڵێت: من بڕوام بە فیکرو پاڵەوانێتی نییە،ئەوەی بەلامەوە گرینگە ئەوەیە لەپێناو ئەوەی خۆشت دەوێ بمری، دکتۆر لەوەلاّمێکی بنبڕدا دەڵێت: خۆ مرۆڤ فیکر نییە. بەهەمان شێوەش

فیکر لەکاردانەوەی سەگوەڕدا وجودی نییە، هەروەك ((ابوشهاب)) لەژمارە —٢- ی کەلتوور، ئەومەسەلانەی هەندێ ڕوون کردۆتەوە، واتا هەموو هەوڵەکان بۆ پاکیزەییە،دەیەوێت بەهۆی بێبەری بوونەوە ئەزەلیەت بکێشێ، بۆیە هەمیشە لەخۆ ڕۆشنبیرکردندایە،هەمیشە زێتر هەوڵی ناسینی شتەکان دەدات، هەمیشە لەوانەیەکەوە بۆ یەکێکیتر هەنگاو دەنێت، نەبادا لەساتێك لە ساتەکان بەهەڵە (فیکر-میکرۆب) بۆ بەرامبەر بگۆزێتەوە، کەچی دواجار بەهۆی ترسی چاوەڕوانی زۆر تەقلیدیانە بەرەو نازەمەن دەچێت، بازنەکە تەواو دەکات. پاڵەوانی سەگوەڕ بەهۆی دایکەوە دەکەوێتە نێو زیندان، یان بۆ زیندانی ناوەوە شۆڕ دەبێتەوە، دایك لەبەد حاڵی بووندا دەڵێت: بەبێ خۆشەویستی کوڕەکەم ناتوانم بژیم، بۆیە هەنگاو بەرەو مردن دەنێ ((ابوشهاب))- گۆڤاری کەلتوور ژمارە -٢ - دەڵێت: لەسەگوەڕدا دایك تەوژمی ژیانە، یاخود دەکرێ بڵێین: تەوژمی خوێنەو بەردەوامی بەبزاڤی پاڵەوانو لەشی یۆتۆپیاکە دەدات. هەرچۆنێ بێ ئێمە دەکرێ بڵێین:پاڵەوانی سەگوەڕ بە تەئکید خەفەت بۆ خۆشەویستی چەپاوو لەدەستچوو دەخوات،خودی ڕەنگدانەوەی ئەم خەمو کەسەرانەش چێژی پێ دەبەخشن،تا لەکۆتاییدا هێڵەکی ڕاستو چەپ بەسەر هەموو یادەوەرییەکاندا دێنێ، لەپلەی (سفری جەستە)دا قودسیەتێك بۆخۆی لەناو شتەکان دەدۆزێتەوە (ئێستا بەدوای خۆتا دەگەڕێیت خوا بەدی دەکەیت-سەگوەڕ ل٣٠))بەهەمان شێوەش تەواوی هەوڵەکانی تاعون لەپێناو پاکیزەییدایە-وەك ((تارۆ)) دەڵێت:ئەوەی بەگشتی بەمنەوە پەیوەستە ئەوەیە کە بزانم چۆن مرۆڤ دەگاتە پاکیزەیی بێ ئەوەی بڕواردار بێت ((کامو والتمرد ل٨٠)).★

بڕوانە : کامووالتمرد- روبیر لوبیة- ترجمة: الدکتور سهیل ادریس/
دار الادب ط٢ بیروت ١٩٦٤

بێگومان بەکوشتنی ماناکانی بوون دەگەینە جوانی، بێبەری بوون، پاکیزەیی، دەگەینە ئازادیو سەرفرازی، کەواتە پاڵەوانی سەگوەڕ لەنازیندەگیدا ئازاد دەبێ. بەلاّم ((موکری))دوای کۆتایی هێنانی سەگوەڕو گەڕانەوە بۆ زیندەگی دەکەوێتە زیندانی دەسەلاّتەوە، بەلاّم کاتێك ((کامۆ)) دەگاتە دواماناکانی ((تاعون)) دەڵێت: تاعون تەنها وەك یادەوەری ماوەتەوە ((ژیانیش مەعریفەو یادەوەرییە)) ماناکانی تاعونو تاعونەکانی مانا دووچاری مردنێکی دواخراو ((مۆجل)) دێن ((تاعون-سەگوەڕ)) لەسفرەوە تێهەڵدەچنەوە، بۆ قۆستنەوەی هەلی داهاتوو، یاخود بۆ چێژ وەرگرتن لە هەلێکی دیکەی داهاتوو. کاتێکیش دوویاساوڵ ئەولاو ئەملای پاڵەوانی سەگوەڕ دەگرن، بەپەلە سەیری ژوورەکەی دەکات، دیواری لای ڕاستی ژوورەکە بەخەتێکی نیمچە زل هەر لەیەکەم ڕۆژی نیشتەجێبوونی ئەو ژوورە وشەی سەگوەڕی لێ نووسیوە،دیواری لای چەپ لەدوا تەمەنیا بەخەتێکی زل سەگوەڕێکی لێ نووسیوە، لای خواروو ژووریش هەر سەگوەڕ...میراتت ژوورێکی چکۆڵەی پڕ سەگوەڕ.

شەو.. نەخەوتن.. بێداری لە جەستەی دەقدا

"چ ڕووناکە ئەو دەنگەی لەتاریکی جیابۆتەوە" " بەختیار عەلی"

تەقینەوەی رستەی سەرەتا لە سەگوەڕدا پەیوەستە بەخودی پێکهاتەکانی رستەو خۆوالاّکردنیان لە دووتوێی جەستەی دەقدا، کەواتە بەدوا داچوونی ((ئەم شەو نەخەوتیو بێداربوویت. ل١ سەگوەڕ)) پێکهاتەکانی مانا ناوەکیو دەرەکییەکان دەوروژێنێ،خوێندنەوەی ئێمەش بۆ پێکهاتەکانی سەرەتا لە هەمان کاتدا شۆڕبوونەوەیە بۆ جەستەی دەق، بۆئەمەش دەکرێ بڵێین هەر لە رستەی سەرەتاوە چیرۆکنووس هەوڵدەدات شتێ بڵێ،ئەم شتەش پەیوەستە بە پێکهاتەی رستەکە ((شەو.. نەخەوتن.. بێداری)).

ئەگەر شەو،وەك یەكەم ووشە كۆمەڵێك مەدلولاتی تایبەتی بە خۆ بنوێنیٚ، ئێمە لەم ئاستەدا تەنها هەوڵدەدەین لەدوو جەمسەردا خوێندنەوەی خۆمان پەرە پێبدەین، یەكەمیان پەیوەستە بە جەوهەری (وجود) شەو، دووەمیان شەو وەك زەمەن دەخەینە بەرچاو،ئەگەر بۆ جەوهەری شەو بۆ نهێنیە شاراوەكانی بوون بگەڕێینەوە،ئەوا بێگومان تاریكایی ئەو نهێنییە گەورەیە لە خۆدەگریٚ، بەم واتایەش تاریكایی نەبوونێك دەكێشیٚ، خودی ئەو نەبوونەش بەرامبەر بەبوون ئەساڵەتی مرۆڤی لیٚ هەڵدەقوولیٚ، لەم حاڵەتەدا شەو دەلالەت لە (رەحمی دایك) دەكات،هەروەها لەهەمان كاتیشدا بەهۆی مردنی پاڵەوانەوە لەكۆتایی جەستەی دەق، دەلالەت لە (كۆتایی بوون) دەكات.

چیرۆكنووس كاتیٚ بە كلیلی (شەو) جەستەی دەق دەكاتەوە، بەو مانایە لە رەحمی چیرۆكنووس جەستەیەك لە دایك دەبیٚ، لەلایەكیتریش كۆتایی دەق هاوتەبا لەگەڵ مردنی پاڵەوان دووبارە دەمانخاتەوە تاریكایی سەرەتا، لێرەدا خوێنەر بۆی دەردەكەوێت كە چەمكی شەو لەخودی چیرۆكنووسدا ئامادەباشی تایبەتی خۆی هەیە،خودی ئەو پەیپیٚ بردنەش بەدواداچونی مردنی پاڵەوانە لەكۆتایی دەقدا،مردنی پاڵەوانیش بۆمان دەسەلمێنیٚ كە دەلالەتی شەوو تایبەتێتی لای چیرۆكنووس تەنها بیركردنەوەیەكی خەیاڵئامێزە، كەچی لای پاڵەوان پەیوەستە بە وجود،بۆیە دەكریٚ بڵێین شەو بە ئیرادەی پاڵەوانەوە پەیوەستە، ((ئێستە لەمردن ناترسیت ئەمیش-ڕەنگە-سەبارەت بەم جێیەت بیٚ.. دووریش نییە تەنهایی كارێكی ئەوتۆی لێكردبی جۆرە ئەشقكێكی سۆفییانەی سەیرت لەگەڵیا پەیدا كردووە وابەسۆزەوە حەز بە جیابوونەوەی رۆح و جەستەت دەكەیت! سەگوەڕ ل٣)) نەترسانی پاڵەوانیش خۆدەرباز كردنە لە زەمەنیەتی شەو، یاخود بەمانایەكیتر ڕەهاكردنی رۆحە، خودی ئەو ڕەهاكردنەش ڕاستەوخۆ پەیوەستە بە هەڵبژاردن و هەڵبژاردنیش بە ئیرادەوە، مەرگیش ((ئەو تاریكیە جاویدانییە))[٤٨] رۆح لە كۆت و زنجیرەكانی (بوون) ڕەها دەكات، كاتی ڕەهاكردنی رۆحیش،شەو لەزەمەنییەتی خۆی هەڵدەگەڕێتەوە، خودی ئەم هەڵگەڕلەوەیەش بە مەعریفەو ئاگایی وجودەوە پەیوەستە، لێرەدا (مەرگ)زەمەنیەتی شەو تێكدەشكێنیٚ و ڕەشی دەكاتەوە ((سبەی شەو فرمانی خنكاندنت وەجیٚدێنن. سەگوەڕ ل٥)) مەرگی پاڵەوان لە ساتە وەختی شەودا لەناخەوە جاویدانی بەشەو دەبەخشیٚ ئەگەر خودی ئەو درێژەدانەی شەو بەنسبەت چیرۆكنووس مەنتقی نەبیٚ، ئەوە بەنسبەت مەعریفەو ئاگایی پەیوەندی بە هەڵبژاردنی ئازادانەوە هەیە، خودی هەڵبژاردنیش وجودی پاڵەوان دەگەیەنێت، لێرەداوجودی پاڵەوان لەوەدانییە، كەوەك چیرۆكنووس شتێك بەشەو ببەخشیٚ،یاخود شەو وەك یادەوەرییەك لە بۆتە چیرۆكیٚ دارێژیٚ، بەڵكو لەوەدایە كە شەو لەنێو خۆیدا دروست دەكاتەوەو لە زەمەنە كورتەكە بەتاڵی دەكاتەوە،بەردەوامییەتی شەویش لە مەرگی پاڵەوانەوە هەڵدەقولیٚ، بەمانا (كیركیگارد) یەكە وجودی (شەو) بە شێوەیەكی بەردەوام هەنگاو دەنیٚ، خودی ئەو هەنگاو نانەش یەكسانە بەوجودی پاڵەوان، كەواتە دەسپێكی دەق بە وشە (شەو)بەردەوامییەت و نەمری پاڵەوانی لەخۆ گرتوە، دەلالەت لە بێكۆتایی پاڵەوان دەكات بەرامبەر كۆتایی بوونی چیرۆكنووس، وجودی بێكۆتایی پاڵەوانیش وامان لێدەكات دوای دەنگی هەست كەوین و لەوێوە بەعەقڵەوە لە پاڵەوان بڕوانین و بیربكەینەوە، كەواتە ئەگەر (شەو) لەوجودی پاڵەواندا بەمانا (كیغاد)یەكە بەردەوامیەت بەخۆڕەوا ببنیٚ،ئەوە زەمەنی نووسینەوەی سەگوەڕ لای چیرۆكنووس بەمانا (دیكارت)یەكە ئەو فیكرەیە دەنوێنیٚ كە لەچیرۆكنووسەوە بە بەرامبەر دەگات، چیرۆكنووس لەپڕۆسەی نووسینی سەگوەڕدا بیردەكاتەوە، كەواتە سەگوەڕ لەدایك دەبیٚ، بەم واتایەش ئەگەر وجودی پاڵەوان لەنێو جەستەی دەقدا،وجودێكی بەرجەستەكراو بیٚ و پەیوەست بیٚ بەئیرادە (شەو)ی دەسپێك، ئەوە لەدەرەوەی دەقدا ئەو وجودە (كیركیگارد)یە هاوسەنگییەك لەگەڵ ئەو فیكرەی چیرۆكنووس بەمانا (دیكارت)یەكە دروست دەكات،كەواتە ئەگەر فیكر دەلالەت لەچیرۆكنووس بكات، ئەوا هەنگاوە بەردەوامەكانی وجود دەلالەت لە پاڵەوان دەكات، لەم حاڵەتەشدا وجود دەبێتە

زەمینەی ئامادەبوونی جەوهەر،کەچی لای چیرۆکنووس فیکر دەبێتە جەوهەر. هەروەها هەموو ئارەزووو مەیلمان بۆ شەو، ئارەزووو مەیلیشە بۆ مەرجەع، چونکە هەموو گەشەکردنێکی حەقیقی گەڕانەوەیە بۆ دواوە، ساتەوەختی سەرەتاش لەژیاندا بەهایەکی بالای هەیە، مرۆڤ بەگەڕانەوە بۆ ئەسڵ (شەوی دەسپێك)خۆی دەناسێ، لەهەمان کاتیشدا خودی خۆی بەهۆی ((بێداری دەسپێك)) کۆتایی سەگوەڕ (دوارۆژ) دەناسێ، لەنێو دەقیشدا شەو وەك وجودێکی بەردەوامو بێداری وەك مەعریفە والآ دەکات ((چێژی ژیان ئەوەندە بەتەمەن نییەچێژی ڕاستەقینەو تێربوون لەمردندایە جۆری ژیانو هەوڵدان بۆ چاکتر، تەنها مەبەست هەڵبژاردنی جۆری مردنە..سەگوەڕ ل٩١)) ئەو دوو سیفەتەش، دوو سیفەتی جیاکاری وجودن، لەسەگوەڕدا بەتەواوی پێی لەسەر داگیراوە، لێرەدا ڕابردووو داهاتوو یەك دەگرنو لەئێستادا خۆیان دەنوێنن، لەم حاڵەتەدا کردەی بڕوابوون بەوجود لەجەستەی سەگوەڕدا لەگەڕانەوەمان دایە بۆ یەکەم وشەی (شەو)، شەویش هەم مەرجەعەو هەم کۆتایی (بوون-مردن)، بەمجۆرە لەجەستەی سەگوەڕدا پاڵەوان لەنێوان (شەو-شەو) بەبێ دەنگی وجودی خۆی بەرجەستە دەکات، وەك ئەو تەنیایەی لەژێر بوعدەکانی بێدەنگیدا ((لەجەستەی دەق بگاتە پلە هەرە بالاکانەوە دەڵێ: جاران بەدوای خوادا دەگەڕییو خۆتت دەبینی، ئێستا بەدوای خۆتا دەگەڕییو خوا بەدی دەکەیت تا لەنێو هەموو شتێکدا بەدی دەکەیت سەگوەڕ ل٢٩-٣٠)) وجود لەپاڵ ئەم گەڕانەدا چرۆی هیوایەك لەنێو دڵی مرۆڤایەتیدا سەوز دەکا، خودی ئەم چرۆیەش دەلالەت لەپرۆسەیەکی نهێنی دەکات لەنێوان بوونو تاریکاییدا، یاخود لەنێوان ڕابردووو داهاتوو-دەسپێكو جەستەی دەق، ئەم گەڕانەش لەتاریکایی شەو دەرژێو دەلالەت لە (ئێستا)ی جەستەی دەق دەکات، بەمجۆرە ئێستای دەق ئەو زەمەنە کورتەیە کە پاڵەوان تیایدا بەئازادی مردن هەڵدەبژێرێ، بەرامبەر ئەو هەڵبژاردنە (سارتەریانەش)هەست بە لێپرسراویەتی دەکاتو پێیەوە مولتەزیم دەبێ زەمەنی ڕووت دەسازێنێ، ئەو زەمەنەش لەسەر خودی خۆی هەرگیز

داخراو نییە،چونکە داخستنی زەمەن بەهەموو مانایەکەوە کوشتنی تەکلایانە دەگەیەنێت.لەجەستەی دەقیشدا خودی زەمەنی پاڵەوان لەچرکەساتەکانی بیرکردنەوەی (نەخەوتن) پێکدێ ((شەوێ پاش هەواڵەکە یاد مێشکتی تەنی بوو ل٨ سەگوەڕ))ئەو چرکەساتانەی بیرکردنەوەش هەریەك بەنسبەت ئەویتر لەدەرەوەدایە،ئەو هەنگاونانە پچڕاوانەی زەمەن پەیوەستە بەوجودی تەکلایانەی پاڵەوان، بەمجۆرە لەبڕی زەمەن خودی پاڵەوان هەنگاو دەنێ تا جاویدانی،ئەمەش جۆرێکە لە هەڵاتنی زەمەن بەرامبەر جاویدانی مرۆڤ. حەقیقەتی زەمەن هەموو ساتێ دەکەوێتە دەرەوەی خۆی لەجەستەی دەقیشدا دەکەوێتە سەر یادەوەرییەکان،ئەو یادەوەرییانەش هەڵاتنی زەمەن ڕەسم دەکەن بەرامبەر بەخۆی، هەموو ترسو نیگەرانیو گومانێکیش لەوجودی پاڵەوان لەزەمەنیەتی شەوەوە لەدایك دەبێ، بەم پێیە زەمەنیەتی شەو سەرچاوەی ترسو گومانو نیگەرانی وجودە، لێرەدا ئەگەر شەو ئەو چەند سەعاتە لەخۆ بگرێ، یاخود زەمەنێکی دیاریکراوی هەبێ، دڵەڕاوکێو نیگەرانی پاڵەوان لەخودی ئەو زەمەن کورتە دەرژێ، بەمجۆرە دەتوانین بڵێین زەمەنی پاڵەوان پەیوەستە بە وجودی،کەچی زەمەنی سەگوەڕ پەیوەستە بە هەنگاونانی کاردانەوەی فیکری چیرۆکنووس،بەهۆی کۆتایی هاتنی کاردانەوەی فیکریش لای چیرۆکنووس کۆتایی بە سەگوەڕ دێت،کەچی لای پاڵەوان بەهۆی مەرگەوە بەردەوامییەتی وجود لەگەڵ شەودا یەکانگیر دەبێ، یەکانگیربوونو بەردەوامیەتی پاڵەوان لەگەڵ شەودا خۆی لەمانا زەمەنیەکە بەتاڵ دەکات، کەواتە شەو وەك زەمەن ئەگەر بۆ چیرۆکنووس لەساتەوەختێکی دیاریکراو جۆرێك بێ لەدڵنیایی پرۆسەی نووسین، ئەوە لای پاڵەوان هەمیشە جۆرێکە لەدڵەڕاوکێو گومان،ئەم هەستکردنەش پابەندە بەناخو یادەوەریەکان ئەمیش لە دەسپێکی دەقدا بە وشەی (نەخەوتن) بەرەو دەق شۆڕ دەبێتەوە، لێرەدا دەکرێ بڵێین ئەگەر (شەو) خۆی لەوجودێکی زەمەنیدا بنوێنێ بەو مانایە دەلالەت لەجەستە دەکات، کەچی وجودی ڕەهای شەو ئەو ڕۆحە دەنوێنێ کە

جاویدانی بوونی لەخۆ شەتەك داوە، دەستبەردار بوونی رۆحیش ڕاستەوخۆ بەجەستەوە گرێمان دەدا گەڕانەوەشمان بەرەو جەستە گەڕانەوەیە بەرەو ترس‌و نیگەرانی بێ بڕانەوەی زەمەن، کە لە (نەخەوتن)ی دەسپێك پەنجەنوما کراوە، (نەخەوتن)یش دەلالەت لەو بزاڤە سەرەڕۆیانە دەکات کە بەرەو ڕەشکردنەوەی خود هەنگاو دەنێ تاکو لەوێوە بگاتە پلەی بالأبوون، لێرەدا دەگەینە حاڵەتێك بەرامبەر نەخەوتن، خودی ئەم حاڵەتەش هەستکردنە بە گوناح، پاڵەوان بەهۆی یادەوەرییەکان خۆی بەگوناحبار دەداتە قەڵەم، ئەمەش وامان لێ دەکات بڵێین‌و جودی پاڵەوان لەکاتی بیرکردنەوەدا لەگوناحەکانیدا بەرجەستە دەبێ، هەروەها هەموو هەستکردنێکیش بەگوناح لە جەستەی دەقدا دەلالەت لە (نەخەوتن)ی دەسپێك دەکات.لەلایەکی تر ئەگەر لەدەسپێکدا نەستی چیرۆکنووس بکەوێتە سەر هەستی پاڵەوان، ئەوا لەدەقدا هەستی چیرۆکنووس دەکەوێتە سەر نەستی پاڵەوان،بەم شێوەیە لەجەستەی دەقدا پاڵەوان نەستی خۆی بەرامبەر دایك والأ دەکات،خودی ئەم خۆ والأکردنەشە دەبێتە هۆی بەرجەستەکردنی گوناحەکان، ئەو گوناحانەش ڕاستەوخۆ بۆ یادەوەرییەکانمان پەلکێش دەکات، لەلایەکی تریش‌و جودی پاڵەوان لەم شوێنەدا بەنسبەت نەستی دایك (ئەوانی تر) دەلالەت لە بیری بالأ دەکات،بەمجۆرەش هاوشانیەك لەنێوان گوناح‌و بیری بالأ دروست دەبێ،خودی ئەم هاوشانیەش ژیانی پاڵەوان بەرەو فەراغێك دەبات، بەمجۆرە پاڵەوان دەبێتە جۆرێك لە فەراغ، وەك لەجەستەی دەقیشدا بەتاقیکردنەوە بۆمان دەردەکەوێت کە پاڵەوان خۆی لەهەموو لایەکان دادەماڵێ ((ئێستاش نازانی هۆی ئەم بێدەربەستیەت لەڕووی مەرگ‌و ژیاندا چییە، وەکو ئەوەی (ژیان) یا (مەرگ) پەیوەندیان بە تۆوە نەبێ، یا ڕاستر تۆ پەیوەندیت بەوانەوە نەبێ...سەگوەڕ ل٨))خودی ئەم خۆداماڵینە هەڵگری جۆرە ونبوونێکە، خودی ئەم ونبوونەش پەیوەستە بەزەمەنیەتی شەو،ئەو زەمەنە کورتەش بێهودەیە، چونکە بەدوایدا ڕۆژ دەبێتەوە،خودی ڕۆژبوونەوەش ئەگەر بۆ دایك گەشبینی بنوێنێ،ئەوا بۆ پاڵەوان گوناحێکی تر زیاد دەکات، کەچی بەردەوامیەتی شەو

دەلالەت لە مەعریفەیەك دەکات،خودی ئەو مەعریفەیەش پاڵەوان دەگەیەنێتە بیری بالأ،کەواتە ئەگەر بیری بالأ بەنسبەت پاڵەوان هەوڵدان بێ بۆ گەیشتن بەدایك،ئەوا گوناح بەنسبەت دایك هەوڵدانە بۆ گەیشتن بە پاڵەوان، هەروەها ئەگەر زەمەنیەتی شەو یاخود بەمانای دەسپێك (نەخەوتن) پەیوەندی بەگوناحەکانی پاڵەوان‌و حەزی دایکەوە هەبێ ئەوا بەردەوامیەت ڕاستەوخۆ پەیوەندی بەبیری بالأوە هەیە،بەلأم بەردەوامیەت بەماناگشتیەکەی لە جەستەی دەقدا بەردەوامیەتێکی گشتی نییە، بەڵکو پەیوەستە بە زەمەنێکی دیاریکراو،یاخود ئەگەر بەنسبەت پاڵەوان (بیری بالأ) گشتی بێ، ئەوا بەنسبەت چیرۆکنووس سنوردارە، بەم واتایەش ئەگەر ڕۆژ لای چیرۆکنووس دەلالەت لە گەشبینی بکات‌و لای دایك دەلالەت لە حەز (جۆرێکە لە گەشبینی) ئەوا بەنسبەت پاڵەوان مردن لە جەستەی دەقدا تاریکایەکی جاویدانی‌یە ، کەواتە لای پاڵەوان شەو شتێ نییە لە شتەکانەوە بێتە بەرهەم بەڵکو دەلالەت لە ئیرادە دەکات، ئەم ئیرادەیەش وەك گوتمان وجود دەگەیەنێت، کەواتە ئاگایەك دەکەوێتە نێوان کۆتایی سەگوەڕو بێکۆتایی پاڵەوان، ئەو ئاگاییەش پەیوەستە بەنەخەوتنی دەسپێك، نەخەوتنیش لە جەستەی دەقدا لەلایەك بەرجەستەکردنی خودە،لەلایەکی تریش پوکانەوەی جەوهەری مرۆڤ‌و هەلأتنە لەخود،ئەمەش راستەوخۆ پەیوەندی بە واقیعی نەخەوتنەوەیەو لە جەستەی دەقدا یاخود لەدەرەوەیدا بە روونی خۆی ئاشکرا دەکات.

شەو لەگەڵ پێچ‌و پەناو نهێنیی‌یەکانی دوودڵی‌یەك رەسم دەکات، ئەوەی بەردەوام شەو دەلالەتی لێدەکات جاویدانی‌یە، بەمجۆرەش نەخەوتن‌و بێداری دەلالەت لە رەفزکردنی مەرگ دەکات، کەچی سەرشۆرکردنی چیرۆکنوس بۆ شەو (وەك زەمەن) کۆتایی سەگوەڕ دەگەیەنێت، لەلایەکی تریش ئەگەر نەخەوتن دوورکەوتنەوە بێ لەشەو کەواتە هەستکردن بە گوناح لە دوورکەوتنەوەی مەرگ دێتەدی،فیکرەی گوناحیش بەهۆی زاڵبونی دەسەلأتی نوسەرەوە راستەوخۆ بەرەو ترس‌و گومانمان دەبات،ئەمەش لە جەستەی دەقدا پەیوەندی بە

نەخشەی داڕێژراوی کۆتایی‌و مەرگی سەگوەڕەوە هەیە کە لەلایەن چیرۆکنوسەوە پەیڕەو کراوە ((کوشتیان.ئەوە خۆ سێمانگە دایکت چاوەڕێت دەکات... سەگوەڕ ل١٠٣)) کەواتە پێش کوشتن نەخشەکە بە دەستی ئەنقەست دوو دڵی‌و وەسوەسە دەخاتە نەستی پاڵەوانەوە،چونکە پاشان بەهۆی بە یەکتر شادکردنەوەیان لای چیرۆکنوس،ئیتر ئەو دوودڵی‌و وەسوەسەی پاڵەوان لەناو دەچێ، لەم حاڵەتەدا هەموو مەیلێك بۆ نەخەوتن مەیلە بۆ ئاکار. کەواتە گەورەترین جیاوازی لە نێوان شەوو بێداری دەکەوێتە سەر نەخەوتن لە نەخەوتن بیرەکانی پاڵەوان بێ پچڕانەوە دووچاری شلەژان دەبن،هەرلەو ساتەی کە وشەی شەو لەجەستەی دەق دێتە مەیدان ئیدی نەخەوتن خۆی بەدوادا ڕادەکێشی‌و بێداربوونەوەش شتەکان بەلایەکدا دەخات،بەمجۆرە بێداری دەسپێك دەلالەت لەیەکێتی خود دەکات، لێرەدا خودی پاڵەوان لەچرکەساتی (شەو) بەمانا زەمینەکەی‌و (نەخەوتن) بەمانای بیرکردنەوە، بێداریەك بەرهەم دێنن، خودی ئەم بێداریەش پەیوەستە بەمەعریفەی پاڵەوانەوە، مەعریفەش بڕیارێك دەدا، هەڵبژاردنی ئەو بڕیارەش دەلالەت لەهاوجووت بوونی شەوو نەخەوتنی دەسپێك دەکات، لێرەدا بێداری ئەو مەعریفەیە کە پاکێتی بۆ خود دەگەڕێنێتەوە، کەواتە لەنێوان شەوو بێداری-نەخەوتنئەو هەستکردنەیە کە هەستی ڕشانەوەمان دەبزوێنێ، بزواندنی ئەو هەستەش لە گومان‌و دڵنیانەبوونی وجودماندایە!. لێرەدا هێزی وجودی شەو بەهەموو مانایەکەوە دەکەوێتە سەر هێزی نەخەوتن، یاخود هێزی بیرکردنەوە، بیرکردنەوەش لەشەودا لی ٚخورد بوونەوەیە لە وجود یاخود بەمانایەکی تر (وجود) لێ خورد بوونەوە دەسەلمێنێ، تا دەگاتە ئەوەی پاڵەوان لەکاتی بیرکردنەوە لەوجودی نێو بەندیخانە دووردەکەوێتەوە (دەکەوێتە نێو گوناح) هەرچەندە هەست بەوجودی بەندیخانەش بکات ((لەگوناح پاك دەبێتەوە لەبیرکردنەوە دەترازێ،لێرەدا هەست دەکەین کێشەیەك لەئارادایە تامردن، ئەو کێشەیەش دەکەوێتە نێوان بیرکردنەوەو وجود، مەعریفەیەك دەردەبڕێ، بۆیە (کیفاد) دەڵێ: من گەر بیر لەوجود بکەمەوە دەیڕوخێنم)) کەواتە ئەگەر بیر

لەوجود بکەینەوە نییە، وجودیش خۆی لەساتەوەختی بیرکردنەوەدا دەدۆزێتەوە، وجودی پاڵەوان لەجەستەی سەگوەڕدا لەنەخەوتن دایە، بێداربوونەوەش خاڵی کۆتایی مەسەلەکان (رۆح) ڕەسم دەکات، چونکە وجود گەڕانەوەیە بۆ ئەسڵ ئەسڵی بوونیش تاریکایی‌و نەبوونییە، ئەسڵی پاڵەوانیش لەسەگوەڕدا لای چیرۆکنووس دایکە، هەموو گەڕانەوەیەکیش بۆ دایك وەك گوتمان گەڕانەوەیە بۆ گوناح ((دوێنی هەرکە فرمانی ئیعدام کردنیتان خوێندەوە دوا داوات بینینی دایکت بوو! سەگوەڕ ل٥٩)) بەمجۆرە کاتێ هەواڵی مردن بە پاڵەوان دەدرێ دەکەوێتە دەرەوەی خودو هەوڵ دەدا شوێنێ لەدەرەوە بۆ خۆی مەیسەر بکات، یاخود شوێنێ لای دایك داگیر بکات، بەهۆی خودی ئەم شوێنەش پەیوەندی بیرو وجود دەپچڕێ ((یاخود وەك لەپێش دا ئیشارەمان بەزەمەنیەتی شەوو بەردەوامیەتی کرد، لەو حاڵەتەدا پەیوەندی ئەو دووانە دەپچڕێ)) پچڕانی ئەو پەیوەندیانەش ڕاستەوخۆ گوناحەکەمان بیردەباتەوە، یاخود نەخەوتنمان لەیاد دەباتەوە، کەچی چیرۆکنووس کاتێ لە کۆتایی جەستەی دەقدا پاڵەوان بەدایك شاد دەکاتەوە، لەو ساتەدا هەموو گوناحەکان لەخاڵێ کۆدەکاتەوە،لێرەدا گوناحەکان دەلالەت لەدەسەڵاتی چیرۆکنووس دەکات، لەجەستەی دەقدا پاڵەوان لەکۆمەڵێك مەوجودات پێکهاتووە، هەریەکێکیش لەمانە وجودی خۆی هەیە، پاڵەوان لەوجودی نێو زیندان کە وجودێکی شڵەژاووپڕ گرژییە دەپچڕێ‌و دەچێتە دەرەوە، لێرەش وجودی دەرەوە (یادەوەریەکان) وجودی بەرفراوان‌و پەرت‌و بڵاوە لە زەمان‌و مەکان، بەمجۆرە لەوجودی منی تاکەوە بۆ وجودی ئەوانی تر پاڵەوان بەرەو مەعریفەیەك هەنگاو دەنێ، ئەو مەعریفەیەش لەجەستەی دەقدا جۆرێکە لە گەیشتن بە حەقیقەت ((ئێستا دڵخۆشتری،ڕۆشناییەك لەدەروونتدایە کە هەرگیز کز نابێ‌و ناکوژێتەوە، کاتێ گوریسەکە دەنێنە ملتەوە جۆرێ ئەو ڕۆشناییە دەگەشێتەوە هەرچی کونج‌و کەلەبەری تاریك‌و شێ یاوی دڵ‌و مێشکت هەیە ڕۆشنی دەکاتەوە... سەگوەڕ ل٣٣-٣٤)) کەچی بەهۆی نەخشەڕێژراوەکەی چیرۆکنووس (کۆتایی

سەگوەڕ) حەقیقەت دەبێتە جۆرێك لەگوناح، بەمجۆرە کاتێ چیرۆکنووس لەهەر چوارلا خۆی دادەماڵێ (ڕاست، چەپ، خوار، ژوور) ئیتر میراتی چیرۆکنووس تەنها ژوورێکی تاریکی پڕ گوناحە، ئەم گوناحەش هەمیشە بەرامبەر ئەوانی تر پراکتیزە دەکرێ.

نەفی کردنی ئەوی تریش بەبێ نەبوونی ئەسڵەن لەئارادانییە، نەبوونیش لەجەستەی دەقدا لە (ئێستا)کاندا بەشێوەیەکی جەوهەری خۆی بەرجەستە دەکات، ئەگەر (هایدگەر)یانەش بۆ مەسەلەکە بچین دەبێ بڵێین ((نەبوونی هەمیشە لەناخماندایە)) هەروەك سەگوەڕیش لەناخی پاڵەواندایە کەواتە هەر لەڕێگەی نەبوونی ناخی خۆمانەوە بیری نەبوونی دنیا داگیر دەکات ((بیری سەگوەڕیش بەنسبەت چیرۆکنووس ژوورەکە)). بەلاّم ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ گوناح دەبینین لەدەرەوەی زیندان پاڵەوان بەرەو بوون دەبا، ئەگەر خودی ئەو گوناحەش لەئارادا نەبێ پاڵەوان تەنها دەمێنێتەو، کەواتە ئەوانی تر گەرچی بۆ پاڵەوان دەلالەت لەگوناح دەکەن لەهەمان کاتیشدا بوونێکی پێ دەبەخشن، بەمجۆرەش لەدەرەوەی زیندان بوونی پاڵەوان بەندە بە بوونی ئەوانی ترەوە، کەواتە ئەگەر وجودی پاڵەوان لەنێو زیندانندا وجودێکی ویژدانی بێ ((یاخود جۆرێك بێ لەناوەوە)) ئەوا ئامادەباشی خودی دەگەیەنێت بۆ خۆی، بەلاّم لەدەرەوە وەك تەئکیدمان لەسەر کرد وجودێکە بۆ ئەوان، یاخود ئەگەر (سارتەر)یانە بۆ مەسەلەکە بچین دەبێ بڵێین وجودی پاڵەوان لەنێو زینداندا پابەستە بە کردەی پاڵەوان بۆ خودی خۆی، بەلاّم لەدەرەوە کردەی پاڵەوانە بۆ ئەوانی تر.

(نەخەوتن)ی پاڵەوانیش نەخەوتنە لەپێناو خۆشەویستی هەبوون، یاخود لەپێناو خۆشەویستی ژیان، تەماهی بوونیش لەگەڵ ژیاندا لە نەخەوتندایە، کەواتە ئەگەر نەخەوتن بۆ خودی پاڵەوان دەلالەت لە ترسی مردن بکات، ئەوا بێگومان بەنسبەت ئەوانی تر دەلالەت لە بیری بالاّ دەکات. خودی وشەی (نەخەوتن) لەناوەخۆیدا دەلالەت لە رەفزکردنی بوون دەکاتەوە، رەفزکردنی

بوونیش لە هەبووندا ئەو(ئێستا)یانەمان بۆ بەرجەستە دەکات کە لە نێو زینداندا هەستیپێ دەکەین، خودی ئەو دەرفەتە (ئێستا) کورتانەی زەمەنیش سنووردارو دیاریکراون‌و تایبەتن بەخودی پاڵەوان، ڕەنگە ئەوەندەش تایبەت نەبن ((لێرەدا وشەی ڕەنگە بۆ قەڵەمی من چەمکی نیگەرانی پەرت دەکات ئەگەر ئەو وشەیەش بەکار نەبەم هەڵبەتە لەپرۆسەی نووسین دەکەوم)) یاخود بەمانایەکی تر بەنسبەت چیرۆك گێڕەوەش دەلالەتی خۆیان هەیە، بەلاّم هەرچەندە پاڵەوان بەنێو ئێستاکانی خۆیدا شۆڕ دەبێتەوە ئەوەندە لەچیرۆك گێڕەوە دوور دەکەوێتەوە کەخودی ئەو دوورکەوتنەوەیەش لەجەستەی دەقدا خۆی لەکاتی جێهێشتنی ژوورە تاریکەکەدا دەنوێنێ، لێرەدا چیرۆکنووس بەهۆی پێکەنینی پاڵەوان‌و زڕەی زنجیرەکەی وەئاگا دێتەوەو ڕاستەوخۆ جڵەوی دەسەلاّت دەگرێتەوە دەست، بۆیە گوزەر کردنی پاڵەوان لەژوورەکە وا لەچیرۆکنووس دەکات کۆتاییەك بۆ چیرۆکەکە دەدۆزێتەوە جلەوی پاڵەوان بۆ ژێر دەسەلاّتی خۆی بگێڕێتەوە، کەواتە ئەگەر خاڵی ڕەهابوون لەئێستاکانی پاڵەوانەوە دەست پێبکات، ئەوا ئێستای چیرۆکنووس ساتەوەختی هەستکردنی جلەو لەدەستدانە، بۆیە چیرۆکنووس خۆی کۆدەکاتەوەو دووبارە دەمانخاتەوە ژێر هەستی خۆی، ئەگەرچی ئەم هەستکردنەش کاتێکی زۆری بەسەردا تنێدەپەڕێ، بەلاّم چیرۆکنووس وەرچەرخانەکە بەهۆی سێ ئەستێرەوە ((بڕوانە ل١٠٣ سەگوەڕ)) بەجەستەی دەقەوە دەلکێنێ. کەواتە ئەگەر نەخەوتنی پاڵەوان دوورکەوتنەوە بێ لەعەقڵ، ئەوا نەخەوتنی چیرۆکنووس گەڕانەوەیە بەرەو سێ ئەستێرەکە، سەرەڕای ئەوەش لەنەخەوتنی پاڵەواندا کۆمەڵێك ململانێی تر بەرجەستە دەبن کە پەیوەستن بەخودو ئەوانی تر، پاڵەوان بۆ ئەوەی بیسەلمێنێ گەیشتۆتە فەراغێك، ئەزموونەکانی خۆی لەجەستەی دەقدا والاّ دەکات، لەم حاڵەتەدا وجودی پاڵەوان لەو ململانێیە بەبێ ئێستای زیندان نابێ، ئێستای زیندانیش بێ ململانێی بوونی ئەوانی تر وجودی نییە، کەواتە واقیعیەتی ئەوانی تر لەواقیعیەتی چیرۆکەکەدا خۆیان دەردەخەن، کەچی مەرگی پاڵەوان بەشێوەیەکی

جەوهەری لەپێناو خودی خۆی دایە، نەك لەپێناو ئەوانی تر، لێرە خۆش بەحاڵ بوونی پاڵەوان وەك وجودێكی تەكلایانە لەكۆتایی (سەگوەڕ) خۆش بەحاڵ بوونێكی عەقڵیانەی چیرۆكنووس نییە بۆ گەیشتن بەدایك بەڵكو گەڕانەوەیەكی (نیتشە)یانەیە بۆ یەكەم وشەی دەسپێك، كەواتە لەجەستەی دەقدا پاڵەوان دەكەوێتە ئەودیوو واقیع،بەلاّم چیرۆك گێڕەوە چیرۆكەكەی ناكەوێتە ئەو دیوو واقیع، بەڵكو لەنێو واقیعدا مەعریفەكانی پەرت دەكات، خودی ئەو مەعریفانەش بەهۆی عەقڵی چیرۆكنووسەوە بەشێوەیەكی ئەدەبی دووبارە نومایش دەكرێنەوە،بەمجۆرە نووسینەوەی واقیعو مۆنتاژكردن دەبێتە كاری چیرۆكنووس ((خودی ئەم واقیعەش بە چیرۆكنووسەوە بەندە نەك پاڵەوان)) كەواتە مەعریفەی چیرۆكنووس كە لەوانی ترەوە وەدەست دێ دەبێتە هۆی لەدایك بوونی سەگوەڕ،ئەمەش ڕاستەوخۆ بە پێچەوانەی مەعریفەی پاڵەوانەوەیە،چونكە مەعریفەی پاڵەوان لە هەڵبژاردنو ئیرادەوەیە ((لەشەوو درێژدان بە شەوو بێداری)).

كەواتە سەگوەڕ لەلایەك مژدە بەخشەو یاخود مەعریفەیەك بۆ بەرامبەر دەربڕێ،لەلاكەی تر دەبێتە هۆی لەناوچوونی جەستەی پاڵەوان، بەم شێوەیەش پاڵەوان دەچێتە خانەكانی (ڕۆح)و چیرۆكنوس بەرەو (واقیع)، (جەستە) دەگەڕێتەوە،تەماهی بوونی پاڵەوان بەبیری بالاّ هەڵوێستی پاڵەوان دەنوێنێ بەرامبەر ئەو ململانێیەی كە لەخوددا هەستی پێ دەكات، پاڵەوان (خۆشی) لەو تەماهی بوونە وەردەگرێ،كەچی چیرۆك گێڕەوە خۆشی لەو پلانو نەخشەیە وەردەگرێ كە بۆ كۆتایی سەگوەڕ دەیدۆزێتەوە، خۆشی پاڵەوان بەنسبەت كۆتایی سەگوەڕ ئەو چركەساتەیە كە چیرۆك گێڕەوەكە دەسەلاّتی خۆی وون دەكات، واتە ((بەر لەسێ ئەستێرەكە ل١٠٣)) ئەو سێ ئەستێرەیە نهێنییەكی گەورەیە، ئەو بێ لایەنییە دەپارێزێ كە لەساتەوەختی جێهێشتنی ژوورە چكۆڵەو تاریكەدا پاڵەوان لەڕاستو چەپو ژووروخوار جیادەبێتەوە، ئیتر بەرەو بێدەنگیە گەورەكە (تاریكایی) دەچێ لەخودی خۆشی گوزەر دەكات، پێكەنینو زرەی زنجیرەكە جەستە جێدێڵێو ڕۆح رەها دەكات بەمجۆرە دەرچوون لەخود (زیندان) هەنگاونانە بەرەو بیری بالاّ.

دەرئەنجام:

ئەگەر پاڵەوان لەساتەوەختی بڕیاردانو هەڵبژاردن پشت بە ئیرادەی تەكلایانەی خۆی ببەستێ، ئەوا بەو مانایە نییە كە پراكتیزەی ئیرادەیەكی سەرەڕۆیانە دەكات، بەڵكو خودی ئەم ئیرادەیە پەیوەستە بە ئەزموونو یادەوەریەكانی تاكو نەستی كۆ،لەم حاڵەتەشدا بۆمان دەردەكەوێت كە ئیرادەی پاڵەوان بەخودەوە بەندە،ئەمەش لەدەسپێكیدا دەلالەت لە شەو دەكات.

خودیش پێكهاتووە لە كۆمەڵێك ئاگایی، ئەو ئاگاییانەش لە تیۆریزەكردنی فیكرەكانەوە لەدایك دەبێت،ئەگەر پاڵەوان لەم حاڵەتەدا تەعبیر لە مەعریفەیەكی نامەنتقی بە واقیع بكات، یاخود نەگونجانێك لە نێوان خودو واقیع لەئارادابێ،خودی ئەم نیگەرانیو خۆنەگونجانە دەلالەت لەرەفزكردنی دەسەلاّتی واقیع دەكات بەهەموو مانایەكەوە، خودی ئەو رەفزكردنەش لە وجودەوە دەڕژێ لە دەسپێكدا بە (نەخەوتن) كە وشەیەكی نیگەراناوییە تەعبیری لێ دەكرێت. گەڕانەوەشمان بۆ واقیع لەلایەك پەیوەستە بە گوناح، لەلایەكی تر پەیوەستە بە بیری بالاّ، بەو مانایە هەموو گەڕانەوەیەكی زەمەنیانەی پاڵەوان بۆ واقیع سەرشۆڕكردنە بۆ دەسەلاّتی واقیع، هەموو سەرشۆڕكردنێكیش گوناحێكە دەربارەی خود پراكتیزە دەكرێ، بەلاّم هەموو رەفزكردنێك ڕووتكردنەوەی دەسەلاّتی واقیع دەگەیەنێت، ئەمەش پەیوەستە بە نازەمەنیەتی شەو ((تاریكایی جاویدانی))، كاتێكیش كە بۆ نازەمەنیەتی شەو دەگەڕێینەوە پەنجە نومای دەسەلاّتی وجود دەكەین، لەم حاڵەتەدا وجودی پاڵەوان یەكسان دەبێ بە جاویدانی شەو، ئەمەش خۆ پاككردنەوەیە لە گوناحەكانو گەیشتنە بەبیری بالاّ، یاخود گەیشتنە بە حاڵەتی بێداری دەسپێك.

چۆنێتی بەرجەستەكردنی شێوازو بونیادی زاڵ

"مادام بۆڤاری منم"   " فلوبیر"

ئەگەر شێواز بریتی بێ لەڕۆنانی ڕستەو وێنەی هونەریو شێوەکانی دەربڕین کە تامو چێژی تایبەتی هەیە،ئەوا بونیادی هونەری بریتییە لە چۆنێتی لێکدانی ئەو وشانەی دهقەکە بەپێی یاساکانی ناوەوە پێکدێنێ، ئەو گوتنانە دەگرێتەوە کە لەبنەمایەکی هونەرییەوە دەردەچێ، یاخود ئەوپێکهاتانە دەگرێتەوە کە دەقەکەی لەسەر ڕۆنراوە.⋆
ئەمەش تاڕادەیەك لە شێوازمان نزیك دەکاتەوە، بەلاّم لەگەڵ ئەوەشدا بونیادی

⋆ بڕوانە : بینای هونەری چیرۆکی کوردی- د. پەرێز سابیر-ت١٧

هونەری مانایەکی فراوانترو تێرتری هەیەو لەپاڵ بەشە پێکهێنەرەکان شێواز دەگرێتەوە خۆیو بە بەشێکی بونیادەکەی دادەنێت.
کەواتە بەو مانایە لە چیرۆکی کەسایەتیدابونیادی زاڵ دەکەوێتە سەرکەسایەتی (پاڵەوان) یاخود پەیوەندییەکانی نێو دەق لەبەرژەوەندی کەسایەتی پاڵەواندا خۆیان دەنوێنن،چۆنێتی بەرجەستەکردنی ئەو کەسایەتیەش دەکەوێتە سەر شارەزایی هونەری نووسەر،بۆیە نووسەری شارەزا هەمیشە هەوڵدەدا بەپێی بەرەوپێش چوونی پەیوەندی نێوان ڕەگەزەکانەوە بەناخی پاڵەواندا شۆڕبێتەوەو وردەوردە شتە خەفەکراوەکانی نەستیان بگرێتو بیانخاتە نێو قالبێکی هونەریو ڕووبەڕوی خوێنەریان بکاتەوە، بەمجۆرەش سەرنجی خوێنەرو هەستونەستی بۆ بەشداربوون ڕادەکێشێ، وەك چۆن ((دستوڤسکی)) لەڕۆمانی ((برایانی کارامازۆف)) پەڕەکانی ناوەوەی پاڵەوان بەڕێگە تایبەتیەکانی خۆی هەڵدەداتەوە هەڵدانەوەی دەروونو گرتنی رۆحو وەسفکردنی کەسێتیو بەرجەستەکردنیان دەکەوێتە سەر شێوازی دەربڕین، بەو مانایەش لای ((دستوڤسکی)) کەسەکان پەرە دەسێننو دەگۆڕێنو کاریگەر دەبن، هەروەها دەکرێ خودی ئەو دەربڕینە لەوەسفکردنە وردەکانی شوێن لای ((یەشار کەمال)) نزیك بکەینەوە، بۆ ئەمەش دەکرێ ئیشارە بە ((کاریتە- حەمەدۆك...)) بدەین.

((یەشار کەمال)) وەك جوگرافیا ناسێك وەسفی شوێنەکان دەکات، بەهەمان شێوەش ((دستوڤسکی)) وەك دەروونزانێك رۆحی کەسایەتیەکان دەگرێو درك بەکێشەکانی ناوەوەیان دەکاتو بەشێوەیەکی هونەری چڕوپڕ ئاوێتەیان دەبێو لەدووتوێی پارچەکانی دەقدا مادەی جۆراوجۆر بەشێوەیەکی ناڕاستەوخۆ لەبەرژەوەندی بونیادی زاڵدا بەرجەستە دەکات. یاخود بەگشتی لەتوێی پاڵەوان بیردەکاتەوەو بەجزئی لەتوێی ڕەگەزەکانی تر هەستیان پێ دەکات، بۆ ئەم مەبەستەش پێویستە سەرەتا درك بەشیکردنەوەی خودی پاڵەوانەکان بکەین ئینجا لەوێوەوە بۆ ڕەگەزەکانی تر بگەڕێینەوە، بەمەش دەتوانین بانگەشە خەفەکراوەکانی سایکۆلۆژیەتی زمانو خودیش بەتەکنیکی نوێ بگرین، ئەمەش هەنگاوی یاخی بوونی دەقە دژی دەسەڵاتو سەلماندنی ئیبداعە بەشێوەیەکی هونەری،ئەم یاخی بوونەش دەبێتە یاخی بوونی رەهاو ڕێسای بەرز، هەروەها لەلایەکی تریش کارکردنە بۆ شیکردنەوەی ئازادی دەق بەهەموو ماناکانییەوە.
کەواتە لێرەدا دابڕانێك دروست دەبێ لەنێوان واقیعو ناواقیعدا، یاخود هەستو نەست،ئەو دابڕانەش بە دروستکەری ئەو پەیوەندییە دینامیکیانە دەژمێردرێت کە دەق لەمانا فەرزکراوەکان رزگار دەکات. بەمجۆرە دەگەینە ئەوەی کە زەمەنی نەست ((بەمانایەکی تر دەق لەتوێی رێساو یاسا داهێنراوەکانی خۆیدا)) بەزەمەنی داهێنان لەقەڵەم بدەین، بێگومان هەمیشە کێشە توندو تیژەکانی پەیوەندی جۆراو جۆری رەگەزەکان بەسەر کەسایەتی خودی پاڵەوان زاڵ دەبنو رەنگڕێژ دەبن،ئەرکینوسەریشە کە توانای هونەری خۆی بۆ دەربرینی ئەم کێشانە تەرخان بکات، ئەمەش ژیانە،یاخود لە تەباترین حاڵدا کێشەی نێوان مانەوەی خودو مەرگە.. وەك ((فلۆبیر)) دەڵێ:- پێویستە نوسەر بۆ خۆی نەنوسێت،بەڵکو دەبێت لە کارەکەیدا وەکو خوا لە گەردوون، نەبینراوو بەتوانا بێت⋆ لەهەڵبژاردن، "هەڵبژاردن ژیانەو ژیانی تایبەتی نووسەریش لەشێوازەوە سەرچاوە دەگرێ"⋆،خودی ئەم مەسەلەیەش مەسەلەیەکی ئیبداعییە لەناوەوەی دەق بەئەنجام دەگات، بۆنمونە ((کافکا)) ئەو مەسەلەیە لە رۆمانی ((المسخ)) بە

شێوازێکی جوان لە خودی کەسایەتی ((گریگۆر سامزا)) بەرجەستە دەکات، کاتێ گریگۆر سامزا)) لە خەو هەڵدەسێ سەیر دەکات بۆتە جانەوەرێکی گەورە، بۆیە دەحەپەسێ، ئا لێرەدا ئەو مامەڵە سەیرەی نوسەر، خوێنەر دووچاری هەمان حەپەسان دەکات، خوێنەر واهەست دەکات ((گریگۆر سامزا)) خەون دەبینێ،

★ بڕوانە: فلوبیر نظرة فی اسلوب الفنی/ تالیف : رشیدة احمد الترکی- ل٤٣

یاخود تووشی حاڵەتی شێتی بووە، تا بەرە بەرە لەکاتی دەرگا کردنەوەدا بە تەواوی نوسەر، خوێنەر دووچاری ئەبڵەق بوون دەکات، بەمجۆرە مەسەلەکە بەراستی دەکەوێتەوەو شتەکانیش لەمەعقولیەتەوە بەرەو نامەعقولیەت هەنگاو دەنێن، مەسەلەکان لە پەیوەندی رەگەزەکانی خۆیاندا رەوتی ئیبداعی دیاری دەکەن و زەمەنێکی ستوونی دادەمەزرێنن. بێگومان ((کافکا)) راستەوخۆ نەهاتووە کەسایەتیەکی (عادی) بخاتە نێو قەپێلکی جانەوەرێ، بەڵکو زیرەکانە بەشێوەیەکی هونەری لە توێی پارچەکانی دەقدا باسی گۆشەگیریی و بێزاری و موعاناتەکانی ((گریگۆر سامزا)) مان بۆ دەکات، بەم گێرانەوەیەش پردێ لەنێوان کاتی تایبەتی ئەزموونکراو و کاتی گشتی هەڵدەبەستێ، خودی ئەم پردە هەڵبەستراوەش کاتی هاوبەش دروست دەکات. یاخود بەجۆرێکی تر لەخاڵە جۆراوجۆرەکانەوە هێڵەکان رایەڵ دەکات و بەشێوەیەکی نەستیانە بۆناوەوەی ((گریگۆر سامزا)) مان دەگێرێتەوە، تا بەرەبەرە هێڵەکان تۆختر خۆیان نیشان دەدەن. ئەم گەڕانەوەیە، یاخود گەڕانەوە بۆ ئەزموونە کەڵەکەکراوەکانی کەسێتی و نەستی کەسێتی رەنگ ڕێژکردنی بەتەکنیکێکی هونەری خۆی لەخۆیدا درککردنە بەپەیوەندییەکانی ناوەوەو گەرانەوەیان بۆ رێساویاساکانی دەقی ئیبداع کراو، لەلایەکی تریش بۆ نەستی نوسەر، یاخود بەشێوەیەکی تر ئازادی نوسەرو ئازادی دەق رەسم دەکات، ئازادی ناوەوەش بەمجۆرە هەمیشە ئەزمونە کەڵەکە کراوەکانی ناو بونیادی رەگەزەکان دەردەبرێت. هەروەك چۆن

لە رۆمانەکانی ((نیکۆس کازانتزاکی)) دا دەیانبینین، بۆ نمونە رۆمانی ((المسیح یصلب من جدید)) لە دووتوێی پەیوەندیەکانی نێودەق کەسێتیەکی گۆشەگیرمان پێدەناسێنێ، ئەمەش رێخۆشکەرە بۆ ئەوەی کەسێتی ((مانۆلی)) گۆشەگیرو خەفەکراو ئارەزوەکانی خۆی بەجۆرێکی ناسروشتی بەڕووی دەرەوەدا دەربڕێت، خودی ئەم حاڵەتەش لە ئازاردانی جەستەدا دەنوێنێ.

لەوانەیە بتوانین لێکچونێك لەنێوان ((مانۆلی)) و ((داڤنشی)) دا بدۆزینەوە، ئەویش عەشقی میسالیانەیە بەلاَم ئەم عەشقە لە ((مانۆلی)) دا دەگۆرێت بۆ رق و کینەو ئازاردانی جەستەو خاچ هەڵگرتن کەچی لە ((داڤنشی)) دەبێتە خووو رەوشتێکی شاز. هەروەها ئازاردانی جەستەی خود لای ((دستوڤسکی)) رووبەرووی باوك وای لێدەکات هەموو خووی خۆی بداتە قومارکردن، هەروەك زاڵنەبوونی ((مانۆلی)) بەسەر باوکاندا دەبێتە هۆیەك بۆ ئازاردانی جەستە، بێگومان ئەو ئازاردانە، ئازاردانی جەستە: ئارەزووکردنی مردنە دژی باوك، کە لای ((مانۆلی)) باوکانی دێ دەگرێتەوە.

لە سەگوەڕی (موکری)دا هەمان هەست بەسەر خوێنەردا زاڵدەبێ، بەو واتایە چۆنیەتی پێکهاتنی خودی گوتن دەچێتە هەمان خانەی ئازاردانی خود لە دووتوێی دەقدا رەنگە ئەمە بەباوکە سیاسیەکانەوە پەیوەست بێت. یاخود بە مانایەکی تر ئاستی باسە جیاجیاکان و ئەرکی کات و شوێن و هەیکەلی رووداو لە سەگوەڕدا بەتەواوی پەیوەندی لەگەڵ جەستەیەکی لەخاچدراو و یاخیدا دەکات، ئەو جەستە لەخاچدراو یاخیەی پاڵەوان لە گوتنی (موکری) دا، دواجار لە هەڵیژاردنی کۆتایی تێکەڵ هەمان بۆچوونی کۆو جیهانبینیان دەبێتەوە. بۆیە دەکرێ بڵێین حاڵەتەکە لای نوسەر لەدەرەوەی دەق پەیوەندی بەکادانەوەی ژیان و دەروونی نوسەرەوە هەیە. کەچی پاڵەوان ((لە کۆتایی)) لەو دیو وجودەوە ناتوانێ دووبارە پەیوەندی بە نوسەرەوە بکات، بەلاَم لە ئەنجامی کارلێکردنی لێکدانی بنەما جیاجیاکانەوە لە نێو دەقدا وەك دەرئەنجامێك کە ئێمە درکی پێ دەکەین تەماهی (موکری) دەبێتەوە ((بنواڕە ل١٠٣ دوای سێ ئەستێرەکە دەڵێ:

کوشتیان....بەڵام جیاوازی ئەو تەماهیبوونە لەوەدایە کە یەکێکیان مەرگ هەڵدەبژێری ئەودیوی واقیع.

لێرەدا هەست دەکەین نووسەر لەو دەرئەنجامدا ترسێك سەرتاپای داگیر دەکات، ئەوترسە ئەگەر لەلایەك ترسی گەڕانەوەی نووسەر بێ بۆ نێو ژیان، ئەوا لەلایەکیتر ترسی گەڕانەوەی پاڵەوانە بۆ نێو دەق، بەگەڕانەوەی پاڵەوانیش هەموو ڕێساو یاسا ئیبداعەکانی[٦٤] دەق لەخۆیان هەڵدەگەڕێنەوە، بەلام بەگەڕانەوەی نووسەر، جیهان ئەوەیە کە هەیە، چونکە هیچ کردەیەك نانوێنێ بۆ ئەوەی بەشداری لەدروستکردندا هەبێ، ئەمەش دەلالەت لە دەستە پاچەیی مرۆڤ دەکات بەرامبەر هێزی دەسەڵات هەر لەسەر خودی ئەو بنەمایەشەوە دەکرێ جیاوازییەکانی زیندانی (موکری)و تاعونی (کامۆ) بەرجەستە بکەین، ئەمەش لەلایەکیتر ڕەنگە پەیوەندی بەزەمەنی کوردیو بونیادی گومڕایی خودی کوردییەوە هەبێ. کەواتە تێکەڵبوونی (موکری) لەدواجاردا تێکەڵبوونێکە لەدەرەوەی ئیبداعی دەق، لەلایەکی تریش خودی ئەم تێکەڵبوونە پەیوەستە بەشۆڕشی کردیو ترسێکە لە دەرەوە، کۆنترۆڵی شۆڕشو ئایدیۆلۆژیا دەکات. کەچی هەڵاتنی پاڵەوان لەواقیعی بەندکراو بۆ ئەو دیوو واقیع ((دنیای خەیاڵ)) مانای لەکارخستنی کۆتو پچڕانی زنجیرەکانی واقیعەو ڕەهاکردنی فیکرە بۆ گەیشتن بە داهێنان، بەو مانایە داهێنان دەکەوێتە دووتوێی حاڵەتێك لەدەرەوەی حاڵەتەکان. هەموو هەوڵەکانی نەستی نووسەریش لەئەساسدا لەڕەگەزە خرۆشاوەکانی ناوەوەدا وەبەرهەم دێ، بەمجۆرە پاڵنەری نووسین کێشە خرۆشاوەکانی ناوەوە دەگۆڕێ بۆ چێژ، هەروەها دووبارە بوونەوەی لای خوێنەر دەلالەت لەتەماهی بوونی نووسەرو خوێنەر دەکات، بەم شێوەیە کردەی چێژ خاڵی کردنی دەروونە لە هەڵچوونەکان، بەجۆرێکیتر دووبارە وەبیرهێنانەوەی کەبتکراوەکانی ناخ هەم خوێنەرو هەم نووسەر دەخەنە حاڵەتی چێژوەرگرتنەوە، کەواتە سەرهەڵدانی حاڵەتە دەروونییەکان دەبێتە سەرەتاو پاشانیش جیادەکرێنەوە، بەجیاکردنەوەی هێزەکانی ئەو سەرەتایەو زاڵبوونی

یەکێکیان ئەویتریان بەرجەستە دەبێ، لێرەدا هەمیشە زاڵو سەرکەوتوو مردنە، هەروەها حاڵەتی چێژوەرگرتن تەنها لەمردندا دەگاتە ترۆپك، بۆیە پاڵەوانی سەگوەڕ لەدوایدا بڕیاری خۆی بەمەرگ پڕ دەکاتەوە، ئەلێرەدا چ نووسەر چ خوێنەر کۆتایی دەبینن و دوایی بە کۆتو زنجیرەکانی زیندەگی دێنن ((کۆتایی بەبوون دێنن))هەروەها دەقیش بەتەواوی ئازاد دەبێو بەئازادی ڕەها دەگات، بەلام نووسەر؟

گشت ئەوانە دەمانگەیەننە ئەوەی کە چالاکی ئەدەبی تەعبیرکردنی ئەو ئارەزووانەیە کە لەدنیای هەستپێکراودا ناتوانرێت بەئازادی تەعبیر بکرێن، بۆیە پێویستە بۆ نەست بگەڕێینەوە، چونکە تەنها بەگەڕانەوەمان بۆ خەیاڵ ئارەزووەکان دەستەبەر دەکرێن، ئەمەش ئاڵوگۆڕ کردنی نیازەکانی واقیعە بەشێوەیەکی هونەری، یاخود لەبەر ئەوەی لەواقیع بۆ گەیشتن بەئارەزووەکان تەگەرەمان دەکەوێتە پێش، بۆیە پەنا دەبەینە بەر خەیاڵ، ڕەنگە بەجۆرێکی تریش خودی ئەم پرۆسەیە پەیوەندییەکی پتەوی بەپرۆسەی بەرزکردنەوە ((التسامی)) ((فرۆید)) ەوە هەبێ، بەلام دەشکرێ بڵێین نەست هەر تەنها غەریزە خەفەکراوەکانی سێکسی ناگرێتەوە. هەرچۆنێ بێ هێزی خەیاڵو حدسو گەیاندنی پێش نەست بەشێوەیەکی هونەری بەئەوانی دیکە، یاخود دەست بردن بۆ ئەفسانەو تەوزیفکردنی بەشێوەیەکی هونەریو گرتنی لایەنە پەیوەندیدارەکانی دوور لەشێوەی زەقو ڕەق، تەماهی بوونی نووسەرە لەگەڵ حاڵەتە ئیبداعیەکانی ئەودیوو واقیع، یاخود بەرزتر لەواقیعی باو هەمان تەوزیفکردنیش ئێستا بەشێوەی پەیوەندی نێوان دەقەکان تەعبیری لێ دەکرێ، گرینگ لێرەدا گرتنی حاڵەتەکانو تەوزیفکردنیانە بەشێوەیەکی هونەری بەرز کە دواتر دەبێتە هۆیەك بۆ چێژ بەخشین نەوەك زانیاریەکی ڕووت. بەمجۆرە گرینگ چۆنێتی گرتنی ڕۆحی کەسێتیو ڕۆحی ئەفسانەیە، هەموو ئەوانەش لەدەربڕیندا بەشێوازەوە خۆی پەیوەست دەکات دەکەوێتە سەر تەکنیکی هونەری هاوڕێكو هاودژ بەم شێوەیەش پەیوەندیەکی میکانیکی لەنێوان پاڵەوانو

خوێنەر دێتە بەرهەم نووسەر بەهۆی ئەو پەیوەندییەوە دەتوانێ ماناکانی زەمەن بتەقێنێتەوەو پاشان وا لەخوێنەر بکات دوای وروژانی چێژ بکەوێ، بەمجۆرە شتێ بۆ عەقڵی هەستو شتێکیتر دەچرپێنێتە گوێچکەی عەقڵی نەست.خودی ئەم پەیوەندییە پتەوە دەبێتە هۆی ورووژانی خوێنەرو زمانێکی وردیش بۆ موناقەشەو موداخەلەی پرۆسەی داهێنان دێنێتە ئاراوە. ((موکری)) لەزۆربەی هەوڵەکانیدا دەیەوێت سەراپا جەستە وەك ئەلتەرناتیڤی شۆڕش تەعبیر بکات،بۆیە جەستە دوای دابەزینی ماناکانی شۆڕش بەدرۆزنە ئەنجام دەگات،بۆیە جەستەکان لەنێو دەقدا یاخود لەنەستی موکریدا دووچاری پوچەگەرایی دەبنو لەهەڵبژاردنی کۆتاییش بەو ئازادییە دەگات کە لەگەڵ مرۆڤ لە دایك بووە،لێرەدا بەمانا کلاسیکیەکەی پارێزگاری لە ئازادی دەکات، ئەو ئازادیە ڕەهایەی کە دواجار بە موتابەقە کردنی ماهیەتو خود دێتە ئاراوە، بۆ نموونە بڕوانە دواگەڕانەوەی پاڵەوانی سەگوەڕ بۆ دایك، کەهەڵبژاردنی مەرگ لەم حاڵەتەدا دەلالەت لە درککردنی یاسا سروشتیەکان دەکات. کەواتە ئازادی لەدوا هەڵبژاردنی کۆتایی زەرورەتێکی زیندەگی نێو دەقو نەستی نووسەر نییە، بەقەد ئەوەی کە تەماهی بوونە بەئازادی ڕەها بەمەش نووسەر بیری ئازادی دواجار تەنها لەسروشتدا دەبینێ،خودی ئەمەش تێکەڵی هەوەسو هەڵوێست دەکات، بۆیە پاڵەوانەکانی (موکری) هەمیشە دەیانەوێت لەدەرەوەی دەسەڵات پرۆژەیەك بۆ مەرگ پێشکەش بکەن،یاخود لەبەر ئەوەی لە هەوڵەکانی ژیان ناگەنە وجودی ڕاستەقینە بەرەو پوچگەرایی بێمانایی دەچن، پاشانیش بە موفارەقەیەك دووبارە دەگەڕێنەوە. دواجار وەعی (موکری) یان توانای گوتن لەدەقدا لەو بەفەلسەفە کردنە دووچاری تێکەڵبوون دەبێ، ((بڕوانە ئەژدیها)) سەرەڕای ئەوەی چۆنێتی لێکدانی ئەفسانەو واقیع بەپێی یاساکانی ناوەوەی دەق بەشێوەیەکی لاواز خۆی دەنوێنێ،بەمانایەکی تر ئەو پەیوەندییە ئاڵۆزانە کە وەك بنەمایەکی هونەری خۆیان تەرح دەکەن، دەکەونە سەر چنینی زمان، خودی ئەم پەیوەندییانەش لەسەگوەڕدا بەشێوەیەکی جوان لەڕەگەزێکەوە بۆ

یەکێکی تر بەرەو پێشەوە دەڕوا بەرێكو پێکی پاڵەوان وەك بونیادێکی زاڵ بەرجەستە دەکەن،بۆیە لەهەموو ڕووەکانەوە دەکرێ بەجوانترینو بەپێز ترین بەرهەمی نووسەر لەقەڵەمی بدەین، ئەگەرچی لە ((ئەژدیهاو تۆڵەو هەرەس)) شێوازی واقیعی بەسەر زماندا زاڵەو خودی ئەم واقیعیەتەش دەبێتە بنەمایەکی لاواز بۆ پەیوەندییەکان،بەلاّم لەسەگوەڕدا زمان بەشێوەیەکی لەبارتر خۆی نمایش دەکات ((ئەم شێوازو واقیعیە تەواوی ڕۆمانی کوردی سەرگەردان کردووە))نووسەر هەوڵدەدا بوون بەئازادیەوە پەیوەست بکات، کەچی لەتێکەڵکردنی هەوەسو هەڵوێست لەبەر ئەوەی ((لەدەرەوەی دەق)) بەزەمەنی ئیبداعی ناگات،یاخود بەمانایەکی تر لەبەر ئەوەی هەمیشە لەدواساتەکان کردە ((فعل)) دووچاری نەگەیشتنو پوچگەرایی دێ، ئیتر لەوێوە وەك ئارەزوو ((رغبە)) تێهەڵدەچێتەوە، بەومانایە (موکری) دواجار بێزارە لە کردە ئەمەش ئەوەمان بۆ دەسەلمێنێ کە ساتەوەختی چوونە نێو پرۆسەی نووسین هەمیشە وەك نیازو ئارەزوو دەرگاکانی نووسین دەخاتە سەر پشت، نەوەك وەك کردە، ئەمەش وا لەپاڵەوان دەکات لەکردە بێزار بێو ئارەزوو بکات، بۆیە هەموو ڕەفتارەکانیان لەدووتوێی ئارەزوودا گیر دەخۆن، بێ ئەوەی توانای گەیشتنو بەرەنگاری تا سەریان هەبێ، یاخود وەك ((تاعون)) هەوڵەکان بچنە خانەی ئیبداعەوە. هەر لەدووتوێی ئەم بۆچوونەشەوە دەکرێ بڵێین لەدواجاردا ئەوانی تر ((الآخرين)) بەنسبەت پاڵەوانەکانی ((موکری)) وەك بکەرێکی ڕەها ((فاعل مطلق)) خۆیان دەنوێنن، خودی پاڵەوانەکانیش تەنها دەبێتە ئامرازو بابەت بۆ داپۆشینی ئەو کردانەی کە لەسەریان پراکتیزە دەکرێت، یاخود بەمانایەکی تر پاڵەوانەکانی ((موکری))لەدواجاردا تەنها دەبێتە دەمامك بۆ کردەوەکانی ژیان ئەمەش بەتەواوی پەیوەندی ڕاستەوخۆی بەبونیادی عەقڵی کوردیەوە هەیە، بۆیە دەکرێ بەهەمان شێوە ئیشارە بەئارەزووەکانی عەقڵی کوردی بکەین، چونکە عەقڵی کوردی هەمیشە ئارەزوو بۆ مەسەلەکان دەنوێنێ، هەرگیز جورئەتی کردەی لەڕووی مەسەلەکانەوە نییە، یاخود بەمانایەکی تر چاوی لە

ئەوانی ترە کردەیی لەسەر پراکتیزە بکەن، ئەممەش وای کردووە کە تەواوی زەمەنی کوردی بەشێوەیەکی ئاسۆیی ڕەوتەکەی درێژ پێ بدات.

هەرچەندە وەك گوتمان بەرلەوەی دواجار (موکری) بکەوێتە نێو کەشتی ئازار،یاخود بەرلەوەی لە نێو ژیانو کۆتایی دەق دەسەڵاتە گەورەکە ڕابگەیەنێت، بەرەنگارییەکی درێژ نیشان دەدا، بەڵام لەبەر ئەوەی خودی ئەو بەرەنگارییە لەناچاری پاڵەوانەکانو نەستی نووسەر هەڵدەقووڵێ، بۆیە لەبەرامبەر وەعیدا هیچ جێکەوتەیەکی نابێ کە لە دواییدا بتوانین بۆی بگەڕێینەوە.

بەشێوەیەکی گشتیش خودی ئەم بیرکردنەوەیە لەدەقدا دەکەوێتە ژێر دەسەڵاتی چیرۆکگێڕەوە، بەمجۆرە موتلەقیەتێك لەوەدایە کە هەموو شتەکان دەزانێتو درکیان پێ دەکات، بەڵام هەر خودی ئەو دەسەڵاتە بە نسبەت یاساو ڕێساکانی نێو دەق بەنسبی دەکەوێتەوە، دواجار لەنێو موتلەقیەتی دەسەڵاتی نووسەرو یاساو ڕێساکانی نێو دەق، هەڵبژاردنی کۆتایی لای چیرۆکگێڕەوە یاساو ڕێساکانی دەق پێچەوانە دەکاتەوە، بەمجۆرە لەدەرەوەی دەق، یاخود لەئاستەکانی کۆتایی دەق نووسەر بیری خۆی فەرز دەکات، بێمانابیەکی تر دووبارە بۆ هەمان وەعی باو دەگەڕێتەوە، عەقڵ بۆ هێزو ئاڵۆزی بۆ سادە دەبات. فاکتەرە خودیو بابەتییەکانیش دواجار تەماهی یەکتر دەبن، بەم واتایەش ئەگەر فاکتەری خودی لەناخی پاڵەوانەوە هەڵقوڵێ، ئەم هەڵقوڵینە خودییە دەکەوێتە دووتوێی فاکتەرێکی بابەتی کەپەیوەستە بە پوچگەرایی دەرەوەی دەق، لەم حاڵەتەدا پاڵەوان وەك بونیادێکی زاڵ لەنێو دەق دەلالەت لەڕێکخەری کۆمەڵە ڕەگەزێکی پێکەوە بەستراو دەکات، هەر ڕەگەزێکیش بەپێی یاساکانی نێو دەق لەسەر ڕەگەزەکانی تر دەوەستێ، یاخود ماناکانی خۆی پێ تۆکمە دەکات، هەموو ڕەگەزەکانیش دواجار بۆ بەرجەستەکردنی پاڵەوان لەدووتوێی دەق خۆیان دەنوێنن. بەڵام کۆتایی دەق دەست بەسەر هەموو پێشبەندەکانی خۆیدا دەگرێو لەدەرەوەی دەق (وەعی نووسەر) خۆی بەرجەستە دەکات، بەو مانایە سەربەستی

نووسەر لێرەدا تەنها لەهەڵبژاردنی کۆتاییدا دەردەکەوێت، بەنسبەت داهێنراوەکانی دەقیش ئەم هەڵبژاردنە دەکەوێتە دەرەوە. ئەگەر فاکتەری لەنێو بردنو ڕەشکردنەوەی خود لای پاڵەوان بەرامبەر بابەتی پوچگەرایی بوەستێ یاخود بەرامبەر عەقڵیەتی باوکە سیاسییەکانەوە بوەستێ، کەواتە لەدەرەوەی دەق ئایدیۆلۆژییەتی باوکەکان نێردراوێکە پاڵەوانەکان داگیر دەکەنو هۆی سەرەکی پوچگەرایی جەستەی دەقن. لەبەرامبەر ئەو فاکتەرە نێردراوەش فاکتەری ڕەتکەرەوە، دەلالەت لە نامۆبوونی پاڵەوان دەکات، واتا نامۆ بوون وەك فاکتەرێکی ڕەتکەرەوەو دژ بەرامبەر عەقڵیەتی باوکەکان لەجەستەی سەگوەڕەوە خۆی دەنوێنێ. دەشکرێ بۆ زێتر ئاشکراکردنی ئەو چەمکە ئیشارە بە (بێ ناونیشانی پاڵەوان) بکەینو دالەکان بخەینە بەر شیکردنەوە، بەم واتایەش پاڵەوان هەر لەبنەڕەتەوە کەسایەتی خۆی ون کردووە، بۆیە بێ کردە (فعل) بەناچاری تەنها ئارەزووەکان دووبارە دەکاتەوە؟، یاخود تەنها وەك شت بەرچاو دەکەوێت. چیرۆکگێڕەوەش لەدواوە شتەکان دەبینێو ئارەزووەکان دەجووڵێنێتەوە، بۆیە هیچ شتێ لای پاڵەوان گرینگ نییە، ئەمەش لەو پەڕی مانادا دەلالەت لە (بەشت بوون) دەکات، لێرەدا هەڵبژاردنی مەرگ لای پاڵەوان بەقەد ئەوەی دەلالەت لەڕەوتی ئاسایی شتەکان دەکات، دەلالەت لەکردە ناکات. یاخود پاڵەوان لە (بەشت بوونی) خۆیدا کەسێتی وون دەکات، بۆیە ناتوانێ کردە (فعل) پیادە بکات، لەبەر ئەوەی خودێك نییە، ناتوانێ خۆی بەدەرەوە ببەستێتەوە، یاخود لەبەر ئەوەی خودێك نییە هێزو توانا بەرهەم بهێنێ، ئیتر بۆیە دەبێتە شتێکی ڕەشکراو، یاخود بەرەشکردنەوەی خودی خۆی دژی ئایدیۆلۆژیای باوکەکان دەبێتەوە. سەرەڕای هەموو ئەمانەش لەدوای هەڵبژاردنی چیرۆکگێڕەوە، فاکتەرێکی یاریدەدەری وەك ڕۆح بۆ پیادەکردنی فیکری نووسەر مەیسەر دەبێو موتلەقیەتێك بەماناکانی لەناوچوونو ڕەشکردنەوەی پاڵەوان دەدات، ئەمەش دەکەوێتە ژێر دەسەڵاتی فیکری چیرۆکنووسەوە، لێرەدا چیرۆکنووس هێڵەکانی فیکری خۆی بەسەر دەقدا دەسەپێنێ، بەو مانایە

هەڵبژاردنی کۆتایی لای چیرۆکگێڕەوە تەواوی جەستەی سەگوەڕو دەسەلاتی نسبی لەجەستەی دەقدا دووچاری موفارەقە دەکات، یاخود لە جەستەی دەق (ناواقیع) بۆ واقیعی سەلەفی دەبات. کەواتە ئەگەر لە دەرەوەی پاڵەوان، یاخود لەنازیندەگی پاڵەوانەوە جارێکی تر لەبیری کۆتایی نووسەرەوە بۆ ڕیساو یاساکانی جەستەی دەق بگەڕێینەوە، دووچاری موفارەقەیەك دەبین، یاخود بەمانایەکی تر گەڕانەوەی پاڵەوان بۆ نێو دەق لەساتەوەختی کۆتایی‌و خاڵی تەماهی بوونی دەق بەفیکری نووسەر ئیبداعی دەق دووچاری لێکترازان‌و جیابوونەوە دەکات،لەم تەماهی بوونەوە دەبێ پاڵەوان بەچاوێکی ترەوە پێچەوانەی بۆچوونەکانی خۆی لەنێو دەقدا تەماشای ژیان بکا، بەچاوێك کەتەواو لەگەڵ بیروڕاکانی خۆی دژ دەکەوێتەوە، بێگومان خودی ئەو ڕاوبۆچوونە بەمەنتقی بیرکردنەوەی دەق‌و ڕێساو یاساکانی نێو دەق‌و پێشبینییەکانی بەم حاڵە دەکەوێتەوە، یاخود بەمانایەکی تر ئێمە بەپێی مەنتقی دەق ناکرێ بیر لە هەڵگەڕانەوەی بونیادی زاڵی دەق (پاڵەوان) بکەینەوە، تەنها دەکرێ خودی ئەو بیرکردنەوەیە لەدەرەوەی دەق پیادە بکەین، ڕەنگە بەنسبەت خوێنەری جدیش قورس بێ دەلوێ تەنها بیرکردنەوەی نووسەر بێت. یاخود بەجۆرێکی تر دەکرێ بڵێین ئەوە دووبارە ئایدیۆلۆژیایە دەست بەسەر فیکری نووسەر دادەگرێ و یاساو ڕێسا سەلەفییەکانی خۆی بەسەردا پیادە دەکات،بەلام هەرگیز پاڵەوان ملکەچی بۆ ژیان بەڕەوا نابینێ، وەك چۆن نووسەر پیادەی دەکات. لەو موفارەقەیەشەوە پەیوەندی ڕەگەزەکانی نێو دەق، یاخود بەمانایەکی تر بونیادی زاڵ لەکوێ پەیوەندییە ناوەکی‌و جێگیرەکان کە کۆمەڵەیەك لە کۆمەڵەیەکی تر جیادەکاتەوە دووچاری پێشبینییەکی نامەنتیقی دەکات،ئەو پێشبینییە گشتییەی کە دواجار لەجاڕدانی نووسەرەوە هەڵدەقووڵێت جاڕدانی گەڕانەوە بۆ خودی ژیان، ڕەگەزەکانی[٧١] بونیاد یاخود خودی پاڵەوان لەم حاڵەتەدا دوچاری بێشوێنی دەبێ‌و ماناکانیشیان کە گوتمان لەفاکتەری ئایدۆلۆژیاوە دەسەبەر دەبێ، پێچەوانەوە دەبێتەوە، کەواتە ئەگەر پێش

هەڵبژاردنی چیرۆکنووس جەستەی سەگوەڕ دەلالەت لەجەستەیەکی داهێنراو بکات، یاخود دەلالەت لە ڕەفزکردن‌و یاخیبوون بکات، ئەوا بەهەڵبژاردنی کۆتایی خودی فیکرەی یاخیبوون دەچێتە نێو هەمان حاڵەتی بەدۆگما بوون، یاخود لەو بارەدا کێشەی پاڵەوان لەحاڵەتەکەی خۆی ڕووت دەبێتەوە، واتە کێشەیەك نامێنێتەوە تاکو بەرەو ڕووی هێزە گەورەکەی بکەینەوە، یاخود بەرەو سەلەفییەتی بکەینەوە،تاوەکو هێزەکان لەفیکری نوسەر بەهەموو جۆرەکانییەوە تەماهی یەکتر دەبن دواجاریش لەگەڵ هێزە گەورەکەی سروشت‌و پێشبینییەکانی ئایدیۆلۆژیا درێژە بە ڕەوتی ئاسایی ژیان دەدەن. گوتمان ڕەنگە لەباشترین حاڵەتدا بونیادی (سەگوەڕ) بەئاستی باسە جیاجیاکانی جەستەی دەق پەیوەست بێ،ئەمەش دەکەوێتە سەر یاساکانی ناوەوە، بەم واتایە بونیادی زاڵ یاخود خودی پاڵەوان دەبێتە یاسایەك بەپێی ئەو یاسایەی کە دەلالەت لە خودی پاڵەوان دەکات،لەمەعقولیەتی پارچەکانی تری جەستەی سەگوەڕ پێك دێ، ئەوەی لە بونیادی خودی پاڵەوانیشەوە بە گرینگ چاو لێدەکرێت یەکێتی گۆڕانە جیاوازەکانی خودی ئەو بونیادەیە، هەر لەخودی ئەو یەکێتییەشەوە یاساکانی گۆڕان دروست دەبێ،یاخود بەمانایەکی تر هەرلەخودی یەکگرتنی پارچەکانی جەستەی دەقەوە یاسای پاڵەوان دێتە بەرهەم.لە لایەکی تریش یلساکانی پاڵەوان دەلالەت لە وەدیارخستنی پەیوەندی پارچەکان دەکات کە وەك رەگەز بەهایەك بە رەگەزەکان دەبەخشێ، ئەمەش چ دەلالەت لە رەگەزی زمان بکات،یاخود رەگەزی کۆمەڵە ڕووداوەکانی نێو دەق بێ.

خودی ئەم رەگەزانەش ئەگەر لەلایەك لە دووتوێی پەیوەندیەکانەوە پەیوەست بێ بە جەستەی دەق‌و جەستەی دەقیش خۆی لەگەڵ خودی پاڵەوان تەماهی بکات، بێگومان تەواوی دەق ((گشت)) یاخود پاڵەوان دەلالەت لە ناسینی ئەم رەگەزانەو پەیوەندیەکانی نێوانیان[٧٢] دەکات، ئەمەش لەلایەکی تر پەیوەستە بە چۆنێتی لێکدانی رەگەزەکانی جەستە، دەلالەت لە پەیوەندیە ئاڵۆزەکان دەکات،کە بنەما هونەریەکان بە پێی یاساکانی نێو دەق پێکەوە دەلکێنن.

لەلایەکی تریش ناسینی پاڵەوان دەلالەت لە ناسینی پارچەکانی دەق دەکات. هەموو ئەوانەش دەکەونە سەر شێوازی دەربڕین، واتە هەر رەگەزێك لەنێو بونیاد تەنها لەو کاتەدامانا وەردەگرێت کە شوێنێك لە ناو ئەو پارچەیە داگیر بکات.لە سەگوەڕدا خودی چیرۆکگێرەوە بەتەواوی گیرۆدەی کێشەکانی ((بەرلە کۆتایی)) یاخود لەدوای هەموو شتەکان دەبینیٚ، بەم واتایەش دەیەوێت ئاستی رووداو بۆ ئاستی دەق بەرز بکاتەوە، پێشمان وایە ئەو بەرزکردنەوەیە لە جەستەی دەقی داهێنراوی سەگوەڕدا بەرجەستە بووە، بەلاٚم دواجار لە هەڵبژاردنی کۆتایی سەرەرای دروست بوونی موفارەقەکان پەیوەندی خوێنەریش بەتەواوی بەلای بونیادی دەقو پاڵەواندا دەشکێتەوە، یاخود بەدەر لە فاکتەرە دەرەکیەکان بەیاسا ناوەکیەکانەوە پەیوەست دەبیٚ، لەسەر خودی ئەم یاسایانەشەوە دەکریٚ بڵێین پاڵەوان بەهەموو (رووتی خۆیەوە) سیتماتیکێکی ناوەکی هەیەو هەمیشە دەکەوێتە دەرەوەی فاکتەرە دەرەکیەکان، یاخود بەمانایەکی تر لە دەرەوەی هەڵبژاردنی چیرۆکگێرەوە یەکێتی خۆی دەپارێزیٚ..

شوێنکاتی یەکەم و لە دووەم

ئێستای سەگوەڕ

" بیروباوەڕەکان بەهێرشکردنە سەر نامرن، بەڵکو ئەوکاتە دەمرن کە بسەلمێنری بێسوودنو پێویست نین"   " کانت"

((شوێن+ کات)) دوو رەگەزی هونەرین، هەستەکانی ناوەوەی خوێنەر دەوروژێنن،وەك چۆن بۆ نوسەر دەبنە کەرەسەی هونەری، ئاواش بۆ خوێنەر فەزایەکی سەرنج راکێشن. کات ((الزمن)) چەندان دەلالەت لەخۆ دەگرێت، بەلاٚم لێرەدا مەبەستی سەرەکیمان کاتی (بوونی پاڵەوان) دەگرێتەوە، لە هەمان ساتیشدا تەماهی بوونی نوسەرو پاڵەوان دیاری دەکەین، هەرچەندە لەکۆتایدا نوسەر دووچاری موفارەقە دەبێت، یان وەك پاڵەوان بەو پەری خۆشی ناگات.. بەردەوامیەت بەکاتی خودو بیٚ دەنگیو عەشقی خود.... نادات، بەلاٚم لەگەڵ ئەوەش شێوازی بەرهەمهێنانی سەگوەڕ دەبێتە حاڵەتێکی دەگمەنی بەرجەستەکردنی مێژوویی کوردیو سیاسەتی کوردی.

هەروەها هەوڵدەدەین شوێن ((المکان)) (شار-گوند- زیندان) لە (کات) نزیك بکەینەوەو پەیوەندی کەسەکان ئاستی کۆمەلاٚیەتیو چینایەتیو رۆشنبیریی...لەگەڵ (کات)دا بەراورد بکەین. بەلاٚم شوێن وەك جەستە ((جەستەی نووسین)) یان کاغەزی نووسراو،ئەوە زێتر وشەو رستەو خاڵبەندو مۆتیڤ...دەگرێتەوە،سەرەڕای ئیستاتیکیەتی جەستەو چەمکی فەلسەفیانە، ئیتر خۆمان لەقەرەی ئەو بابەتانە نادەین. تەنها مەبەستی (شوێن + کات) ئەوەیە کە پاڵەوان لەدەقدا تیایدا دێتە وجودو خودی ئەم وجودە بە مەڵبەندی هێز دەدرێتە قەڵەم ئێمە لێرەدا بەمانا وجودیەکە ئەم خودە دەدەینە بەرباسو لێکۆڵینەوە.بەلاٚم هەر لەهەمان ئاستدا ئەگەر دنیا بەشوێنی کردار بخەینە ڕوو، ئەوا شوێنی پاڵەوانیسەگوەڕ لەم چرکەساتەدا دەچێتە خانەی کپ بوونو شوێنی نووسەر کە وێنەکانی تیا دەخاتە خانەی نووسین، یان وەك دژە هێزێك شتەکانی تیا ڕەنگدەداتەوە دەکەوێتە سەر شوێنی زمان، بێگومان زمانیش خاوەن شوێنی تایبەتی خۆیەتی،بەو مانایەش نووسەر لەماڵی زمان شوێنێکی تایبەتی

بۆ خۆی داگیر دەكات،هەروەها ئەگەر پاڵەوان بتوانێ وەك هێزێكی سەربەخۆ لەشوێنی خۆیدا بجووڵێتەوە،لەم حاڵەتەدا ئەركی نووسەر ناونانی شتەكانە لەچوارچێوەی زماندا. شوێنكاتی ((نووسەر +پاڵەوان)) لەبەرامبەر دەرەوەدا دەخەینە سەر ڕووداوەكانو هەڵاتنو مردن.هەروەها كاریگەریان دیاری دەكەین، بەشێوەیەكی جیاواز لەنووسەری چیرۆكەكە دووبارە شوێنكات دادەڕێژینەوەو هەوڵدەدەین لەسەر ئاستی دەروونزانی دەقی چیرۆكەكە بخەینە بەر سەرنجو لێكۆڵینەوە.كەواتە ئەركی ئێمە شیكردنەوەی ژیانی (پاڵەوان) ((نووسەر))ە، لەڕابردوو ئێستاو داهاتوو،خودی ئەم شیكردنەوەیە وەك شوێن دەكەوێتە سەر (شارگوند- شار)بێگومان ئەو كارەی ئێمە هەرگیز دژی شێوە نووسینی چیرۆكنووس نییە،بەقەد ئەوەی والاكردنی دەرگا هونەریەكانێتی، بەجۆرێكی تر ئێمە یەكە یەكە ژیان لەدووتوێی چەمكی وجودیانەوە دەخەینە ڕوو، هەروەها بەپێ ی بەرەو پێشچوونی وەعی،یاخود بەپێی زەمەنی ئاراستە كراو لەسەرەتاو بە هێڵێكی ئاراستە كراو بەرەو كۆتاییو مردن ڕێ دەكەوین، راستە ئێمە لەگەڵ هێڵەكانی چیرۆكنوس شۆڕ نابینەوە، بەڵام بەپێی بۆچوونی خۆمانو خوێندنەوەی خۆمان هێڵەكان دووبارە بە شێوەی ئاراستە كراو دادەڕێژینەوە، لەبری ئەوەی چیرۆكنوس رابەر بێت، ژیان دەخوێنینەوەو زەمەنی وجود دەكەینە رابەرو لە هەمان كاتدا لە نازەمەنی وجود ((بەمانای وجود نەك داهێنان))و بە ئامێر بوون دوور دەكەوینەوە. بەڵام بەر لە هەموو شتێك هەر لە سەرەتاوە پێویستە بڵێین لە خودیٚ دەقدا ئازادی ((كات)) لە سەرەتادا لە هەستكردنی پاڵەواندا خۆی دەنوێنێ، (پاڵەوان)و (نوسەر) ئەو ساتانە ئازادن كە هەست بە (كات) ناكەنو دەچنە دووتوێی ناشعورەوە، هەروەها بە نسبەت((شوێن))یش دەكرێ (شار) جۆرێك لەو ئازادیە یاخود هەست نەكردنە بخاتە ئەستۆی خۆی هەرچەندە بە پێی بەرەوپێشچوونو پێشكەوتن دەلالەتی هەست نەكردن موفارەقە دەخاتەوە، چونكە (شار) هەمیشە چەقی ئیبداعو پێشكەوتنە،كەپێچەوانەی هەستنەكردنە...هەر چۆنێ بێ دەكرێ بڵێین خودی

ئەم موفارەقەیەی كە تەگەرە دەخاتە بەر شیكردنەوەو خوێندنەوەی ئێمە رەنگە بە هەرەمەكیەتی بیركردنەوەی نوسەر پەیوەست بێ، یاخود بە مانایەكی تر دەكرێ خوێندنەوەی ئێمە هۆیەك بێ بۆ بەرجەستەكردنی تەگەرەكان، بەو مانایەش خوێندنەوە تەگەرە دروست دەكات...

شوێنكاتی یەكەم

"١"

لەسەرەتای درك نەكردنو ناوەعیدا پاڵەوان ئازادە، لە دەرەوەی زەمەندایە، كات بۆ كاتی نەست (لاشعور) دەگەڕێتەوە، لەلایەكی تر خودی ئەو درك نەكردنو هەست نەكردنە بەكات، بۆ درك نەكردنو هەست نەكردن بە (وجود) دەگەڕێتەوە،واتە خودی ئەو مەسەلەیە بۆ ناكامڵ بوونو ناكامڵ بوونی وەعی دەگەڕێتەوە، بەمجۆرەش دەكرێ ئیشارە بە ((ئازادی ناوەوە)) بكەین، دوور لە ئاژاوەكانی دەرەوە، دوور لەزەمەنو دوورلەوەعی..بەڵام مەكانەتی سەگوەڕ ((شوێن))هەروەك لەدەقەكە ئیشارەی پێكراوە سەرەتا لە شارەوە دەست پێ دەكات، هەرچەندە وەك (شار) ئێمە بەنسبەت ئەوانیتر دواكەوتووین، بەڵام لەگەڵ ئەوەش (شار) بەوەعیو پێشكەوتنو ئیبداعو ژیاریو پەرەسەندنو گۆڕانەكانەوە پەیوەست دەبێت، لەرە ژیارییەكان هەمیشە وەك پێویست بەشارەوە بەندن،ئاڵووگۆڕە بەرفرەوانەكان لەشارەوە هەڵدەقوڵێن، بەمجۆرە شار مەوداكانو ڕەهەندەكانیفرەوانو كراوەیەو هەمیشە وەعیو ڕۆشنبیریو مەعریفەو زانستەكانو ڕوانینی نوێ لە خۆ دەگرێت، لەدووتوێی خودی ئەو مەوداو ڕەهەندانە جۆرە ئازادییەك لەدووتوێی دەقی سەگوەڕدا دەخولقێ، خودی ئەم ئازادییە لەگەڵ ناوەعیو نەستی پاڵەوان تەبانو لەئاژاوەو دژبوونەوەو ئیشكالیەتی هەردوو ئازادیدا ((ئازادی ناوەعی كاتو ئازادی وەعی شوێن)) چیرۆكنووس تەبابونو هاوگونجان دەكێشێ، هەمان حاڵەت بەنسبەت چیرۆكنووس،یاخود بەپێچەوانەی ژیانی دەرەوەی چیرۆكنوس دەكەوێتەوە،

هەروەك لەجەستەی دەقدا هێڵەكان لەكۆتاییەوە بەرەو سەرەتا درێژ دەبێتەوە، بەو مانایەش خودی ئازادی لەساتەوەختی نووسیندا بەكاتی گەڕانەوەی نووسەر بۆ ناشعورو نەستو یادەوەرییەكانی دەوری منداڵیو خەیاڵو وێناكردن پەیوەستە، یاخود دەكرێ هەموو ئەمانە پێشینەیەك ((باكگراوەند)) بێ بۆ گەلاڵەكردنی ناوەوەی نووسەرو بەرجەستە كردنی ڕووداوە پەنهانەكان، بۆیە هەست دەكەین لەشوێنكاتی یەكەمدا ئازادی، یان كاتی خودو خودی نووسەر زێتر گرانایی خۆی دەخاتە سەر سروشتی شوێن، یاخود بە مانای وەعیو پێشكەوتن، ئازادی پاڵەوان لە شوێنكاتی یەكەم لەكەداركردنی شار بێت، لەلایەكی تریش ئازادی نووسەر لەدووتوێی ئازادیدا زۆر مشەخۆرانە دەكەوێتە سەر (شوێنی پاڵەوان) نەك (ناوەعی پاڵەوان)، یاخود بەمانایەكی تر نووسەر لەشوێنی پراكتیزەی نووسین دەكات كە دوورە لە ئازادی، بەمجۆرەش فەراهەمكردنی ئازادی لەجەستەی دەقدا بۆ شوێنی پاڵەوان دەگەڕێتەوە، لەلایەكی تریش بەهەمان شێوەی مشەخۆرانەوە كاتی نووسین خۆی لەگەڵ كاتی پاڵەوان ((ناشعورو ناوەعی)) تەماهی دەكات. گوتمان ئازادی بەنسبەت پاڵەوان لەنەستەوە ((ناكاملێ- تەمەن))و وەعی لەدایك دەبێ، بەلام خودی ئەم حاڵەتە بەنسبەت نووسەر تەواو پێچەوانە دەكەوێتەوە، ڕاستە (ئازادی نووسەر) تەماهی دەبێ لەگەڵ (ئازادی پاڵەوان)و لەدووتوێی ئەم تەماهی بوونە دەق دەنووسێتەوە، بەلام ئەگەر بۆ پاڵەوان لەنەستو ناوەعیو نازەمەنەوە بێ، بۆ نووسەر بە خەیاڵو وێناكردنەوە بەندە، ئەگەر بۆ پاڵەوان لەناكاملێییەوە بێ، ئەوا نووسەر بەكاملێ ئازادی لەپاڵەوان دەڕفێنێ، بەمجۆرە كاتی نووسینەوەو داڕشتنی جەستەی دەق كاتی رفاندنی ئازادی دەگەیەنێت، بۆیە دەكرێ بڵێین نووسەر لەم چركە ساتەدا واقیعیەتی كاتو شوێنی نووسین ((ئەو كاتەی كە ڕۆح دەكاتە جەستە)) لەگرنگی دەخات... هەروەها كاتێك نووسەر گوتەی خۆی لەنەستەوە بۆ پانتایی هەست دەنێرێ، كۆمەڵێ ئاژاوەو ململانێو كێشەو ئیشكالیەت لەدەرەوە ڕێگای پێ دەگرن، هەر لەبەر هەندێش لەناو نووسینو لەدەرەوەی نووسین لەبۆتەی

ترسو چاوەڕوانیدا دووچاری سەرلێشێوانو موفارەقە دەبێتو دەكەوێتە نێو هەڕەمەكیەتی زەمەنو مێژوو، یاخود دەكەوێتە نێو پێكهاتەیەكی بازنەییو لەدەوری ژیان خولدەخواتەوە.

" ٢ "

هێدی هێدی پاڵەوان وێرای ئەزموونەكانی ژیان چرۆی هەستی لادروست دەبێت، كاتێكیش بەخێراییەكی زۆر بەرەو ئێستایەكی دیكە دەڕوات، لە ئیستای خۆی وورد دەبێتەوە، لە خودی ئەم وورد بوونەوەیە، هەست بە بوونی خۆی دەكات، بەمجۆرە دەكرێ ئاگایی تائێرە بەرهەمی بەسەرهاتو ئەزموونەكانی ئێستای مێشكی پاڵەوانو تەمەنی پاڵەوان بێت، ئیتر بەرە بەرە كات وەك گۆمێكی مەنگ بەرەو ڕووی دەرەوەدا دەتەقێتەوە ئەو تەقینەوەیە لە درككردنو هەستكردن بەوجودەوە بەر لەوێشەوە بەڕووی دەرەوەدا دێتە بەرهەم.

بەلام شوێن لەو ساتەدا هەرهەمان شوێنە، ئالەم ساتەدا كە پاڵەوان چرۆی هەستو شعوری دەپشكوێ، لەگەڵ شوێن دەكەوێتە دژایەتیەوە، چونكە ئەگەربشێ شوێن لەسەرە تا وەك ئیشارەمان پێدا بەوەعی خۆیەوە لەگەڵ ناوەعی پاڵەوان تەبا بێ، بەمانیەكی تر ئەگەر ئازادی شوێن ((وەعی)) لەگەڵ ئازادی پاڵەوان ((ناوەعی)) هاوتەبا بێ، ئەوا هەستكردنو درككردنی پاڵەوان بەرە بەرە بەوەعیو لەنێو هەمان وەعی شاردا جۆرێك لەناتەباییو — پێكەوە هەڵنەكردن دێنێتە ئاراوە، تاپاڵەوان دەگاتە ئاستی وەعی شارو لەهەمان ئاستی وەعی شاردا هەردوو ئازادی بەجوانی تەماهی یەكتر دەبن.

بەمجۆرە دەكرێ بڵێین خەباتی پاڵەوان لەناو ((شار ئینجا گوند پاشان گەڕانەوە بۆ زیندان لەشار)) دەكەوێتە بەرامبەر ((تاریكایی — ڕۆناكی — تاریكایی)) ئەمەش دەكرێ بەمجۆرەی خوارەوە شیبكەینەوە:- قۆناغی یەكەمی تەمەن ((تاریكایی))، تادەگاتە هەستكردن بەوجود بەئازادی بچوێنین، یاخود لەگەڵ وەعیو ئازادی شاردا سەرەڕای دژایەتییەكانو ململانێكان یەكانگیریان بكەین. ئینجا درككردنو هەستكردنی تەواو، بەوجودو هەڵبژاردن ((ڕۆناكی))

کـه لـه قۆنـاغی دووەمـی تەمـەن درێـژە بـە خـۆی دەدا وەك ((شـوێن))یـش هەرچەندە لەشارەوە ئەم هەستە پێدەگات، بەڵام ((گوند)) چڵەپۆپەی هەڵبژاردن لە خۆ دەگرێت'لێرەدا بە تـەواوی دەسنیشانی ئـەو دەسـەڵاتە دەكات كە دەبێ بـەرەنگاری بێـتەوە، واتـە دەسـەڵاتی (مەلـیك) كـە لـەكاتی چـرۆكردنی هەسـت لەشاردا دەسەڵاتی باوكی دەگەیاند. هەروەها دوا ساتەكانی ((بوون))یش – مردن –گەڕانەوەیـە بۆ زیندانی ناو شار،خودی ئەم شوێن‌و كاتە دەكرێ بەپێی وەعی‌و پێشكەوتن‌و پەرەسـەندن،یـاخود بەپـێی پێشكەوتنەكانی مـێژووی ئاراسـتەكراو لەوپـەڕی پرنسـیپەكانی یەكسـانی‌و ئـازادیدا تـەماهی یـەكتر بـبن، بـێ ئـەوەی تۆزقالێك ناتـەبایی‌و ئیشكال هەبێـت،بـەم پێودانگەش شوێن‌و كات كۆتاییەكانی خۆیـان لـەم تـەبایی‌و گونجانـە شـیاوەدا دەكێشـن،لـەم كۆتایـیە گونجـاوەدا لەگـەڵ مردن دەست لەملان دەبن.

بـێگومان لەبەرایـیدا كـات‌و شـوێن تاڕادەیەك هاوسـەنگ دەبن، ئینجا كات بەرە بـەرە پێشدەكەوێت‌و دەكـەوینە نێو پاشەكشەكانی شوێن ((گوند)) لەم زیندانەی گوند ئازادی شوێن تەنها وەك دەرفەت‌و هەل خۆی نیشاندەدات، یاخود بەجۆرێك توانای تەفسیركردنی دەكەوێتە سەر توانای قۆزتنەوەی هەلەكان، هەر لەسەر ئەم بـنوەتە پاڵەوان لەكاتی هەڵێنانی هەنگاوەكانیدا لەم بەرامبەركێیەی هەستكردن بـەوجود،لـەم تـرس‌و دڵـە ڕاوكێـیەدا دووچاری مـلملانێ دەبێـتەوە، بـەرە بـەرە خـودی ئـەم ململانێـیە لەنەستی كۆ دەبێـتەوەو گومان دروست دەكات‌و هەروەها ئـەم چـاوەڕانی‌و دڵەڕاوكێـیە درزێـك لـە نـێوان هەسـت‌و نەسـت دروسـت دەكـات، لـێرەدا پاڵـەوان نەسـت دەكاتـە كۆگـای شكسـتەكانی‌و كار بۆ هەست دەكات، خودی ئـەم كـارەش سـەرەتا لەشـار،سـەرەتای چرۆكردنی هەسـت‌و درككردن، وەك هێزی دژی دەسـەڵاتی بـاوك خـۆی دەنوێـنێ. بـەڵام لەبەرئـەوەی سـەرەتا لەشـار چـرۆی هەسـت‌و دركـردنی بەتـەووی نەگەیشـتووە، بۆیە وا هەست دەكات كە ئەو هێزو دەسـەڵاتەی هەیـەتی لـەدەرەوەی خودی خۆیدا لەباوك بەرجەستە دەبێت، خودی ئـەم بـنەڕەتەش لەلایـەكی تـر هـێزی پاڵـەوان دەمژێـت‌و پاڵـەوان بـەمجۆرە خـۆی

بـەبێ هـێز دێتە بەرچاو،هەروەها ناوەوەی پاڵەوانیش بەهۆی دەسەڵاتی باوكەوە دەبێـتە كۆگـای كۆمەڵێك نهێـنی ((سێكسی‌و سیاسـی)) هـەر بـەهۆی خـودی ئـەم فشارانەشـەوە، یـاخود بـەهۆی ریسواكردنەوە، (خۆشەویسـتی خود) بۆ ڕق‌و كینە دەگۆڕێـت،هـێزی ڕق‌و كیـنەش لـەناوەوەدا حاڵەتـێكی ناسرووشتی بەرهەم دێنێ، لـێرەدا ئـەو چـاوەڕوانی‌و دڵەڕاوكێـیەی پاڵـەوان وا دەكـات هـەوڵی بەدیلـێك بـدات تـاكو لەنـێوان دەسـەڵاتی (بـاوك)و دەسـەڵاتی (مەلـیك) خـۆی ڕزگـار بكات، لێرەدا هەسـتی پاڵـەوان بەرەوهەڵـبژاردن رێ دەكەوێـت، خـودی ئـەم ئاراسـتەكردنە لای دەبێـتە كۆمەڵێك غەریزەو موعانات، بەهۆی جێبەجێ نەكردنیان، ئەو غەریزەو موعاناتـە لەنەسـتدا كـۆ دەبـنەوەو مۆڵدەبـن، یـاخود بەشێوەیەكی تر دەبنە ڕق‌و كینە بۆ دەرەوە...

بـەمجۆرەش یـاخی بـوون دژی دەسـەڵات، غەریـزەیە لەپێـناو مانـەوەو هـێز، لـێرەدا دەكـرێ پـەردە لەسـەر ئەفسـانەی خـێڵایەتی‌و سـەرەتای هەڵدەیـنەوە، بەرامبەركـێی كوڕەكـان لـەوێ لەسەركوشـتنی باوكـێكە كـە ڕێگـای دەسـەڵات‌و ژنهێنانـیان لێ دەگرێـت،خـودی ئـەم حاڵەتـەش پـەیوەندی دەسـەڵات دەدۆزێتەوە، لەسـەگوەڕدا پاڵـەوان لەنـێوان دوو كـۆت((خـێزان – مەلـیك)) دایە، جا بۆ ڕزگار بـوون لەكۆتـەكانی خـێزان شۆڕشـێكی تەكلایانـە دژی بـاوك بـەرپا دەكـات، بـەڵام بەرە بەرە لەگەڵ بەرەوپێشچوونی وەعی درك بە ئیشكالە گەورەكە دەكات، ئینجا بـۆ ڕزگـار بـوون لـە دەسـەڵاتە گەورەكـە ((مەلـیك)) هەوڵی (شۆڕشێكی گەورە)تر دەدات، یاخود بە تەواوی وەعییەوە كرداری (هەڵبژاردن) جێبەجێ دەكات، خودی ئـەم كـردارەش دەلالـەت لـە پراكتـیزەكردنی غەریـزەكان دەكـات، هـەر خودی ئەم غەریزانەشن جۆرە شەرمنۆكییەك لەسەر كەسێتی پاڵەوان جێ دەهێڵن.

دەكـرێ هەوڵـە تەكلایـیەكانی (شـار) جـۆرە ئازادیـیەك لـە خـۆ بگرێـت وەك لەپێشــەوە ئیشــارەمان پــێدا، بــەڵام كاتــێك بەوەعیــیەوە بــەرەو (گونــد) ڕێ دەكەوێـت‌و شۆڕشـە گەورەكـە پـەرە پـێدەدات، گوتمـان ئـەو سـاتە بەتـەواوی وەك شـوێن ئیشـكالیەت لـە ئـازادی دروسـت دەكات، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا دەكرێ شوێن

((گوند))ڕاستەوخۆ دەلالەت لە خودو عەشقی خودو بێدەنگیو خامۆشی (ساتی خود بوون) بكات،ئەو مانایەش هەندێك لە ئیشكالیەتەكە كەم دەكاتەوە. بەمجۆرە ئەگەر ئەم بەشە بەو شێوەیە سەیر بكەین، دەكرێ بكرێتە دوو بەش:

شۆڕش دژی دەسەڵاتی باوك، شۆڕش دژی دەسەڵاتی مەلیك، هەر لەبەر خودی ئەم چەمكەش،چوارچێوەی كات لە ڕووی دەرەوە لەگەڵ شوێن هەندێ جار لێك دوور دەكەونەوەو ئەمەش ڕاستەوخۆ دەكرێ بڵێین پەیوەندی بەشێوازی نووسەرەوەیە چونكە لەبڕی گرینگی بەزنجیرەكاتی دەرەوە بدات، زێتر گرانایی دەخاتە سەر خودو مەنەلۆگ،یاخود كاتە پەنهانەكانو غەریزە كەبت كراوەكان بەرجەستە دەكات تاكو لەوێوە بیسەلمێنێ كە پاڵەوان بەهۆی دامركانی خۆشەویستی خود لەڕووی دەسەڵاتی باوكدا دووچاری خۆشەویستی دایك دەبێت، لەلایەكی تریش شۆڕبوونەوە بەرەو ناوەوە لەكاتی هەڵایسانی (شۆڕشە گەورەكە) دەبێتە هۆی كەمبوونەوەی فشارەكانی مەلیك، لەلایەكی تریش بەهۆی وئەم شۆڕبوونەوەیە بەرەو خودو عەشقی خود پاڵەوان مۆركی خۆی دەچەسپێنێ، لێرەدا گەڕانەوە بۆ خود بەتەواوی بەناسینی شتەكانەوە بەندە. ((شار، گوند، شار)) ئەمە وەك شوێن، لەبەرامبەر كات ((ڕابردوو- ئێستا- داهاتوو)) وەلآم دەدرێنەوە، یاخود لەدەقدا لەگەڵ ((ئازادی- خۆشی))و ((دڵنیایی گوماناوی)و ((خۆشەویستیو ڕق)) جووت دەكرێن، دەكرێ خودی ئەم جووتكردنەش لەدەق واتەماشا بكەین:- ڕابردوو یان سەرەتای نەست لە (شار)دا دەردەكەوێتو دەلالەت لەئازارو خۆشی دەكات بەنسبەت پاڵەوانو نووسەر، كەچی ئێستا ((گوند)) دڵنیایی گوماناوییە چونكە هەستكردنە بە لێپرسراوێتی، خودی ئەم هەستكردنەش ڕەنگە پردێ بێ بۆ ئازادی، یان بۆ دەق، بەلآم داهاتوو (زیندان) هەم هەنگاونانە بەرەو خۆشەویستی یان بۆ دەق، هەم ڕێژتنی ڕقو كینەیە بەرامبەر ژیان.

كەواتە لەلایەكی تر ئەم كۆمەڵە غەریزە بەندكراو كۆمەڵكراوە، لەلایەك پاڵەوان دووچاری نەخۆشی العصاب ((دەمارگیری)) دەكات ((ئەم نەخۆشییە

تابعێكی سێكسی هەیە،لەئەنجامی دۆڕانە یەك لەدوا یەكەكانەوە دێتە بەرهەم، هەروەها بەردەوامی خودی ئەم دۆڕانانە دەبێتە هۆی شیزوفرینیا، خودی ئەم حاڵەتەش دواجار لەزیندانددا بەباشی هەستی پێ دەكرێت)) لەلایەكی تریش عەقڵ لەمێژوو جیادەبێتەوە،هەروەها دەسەڵاتی دەرەوە لەدەسەڵاتی ناوەوە.

دەكرێ بڵێین خۆنومایش كردنی عصابیانەی پاڵەوان لەبەرامبەر دەسەڵاتی باوكدا هۆیەكە بۆ تێكشكاندنی دەسەڵاتی خێزان، هەرچەندە ئەمە سەر ناگرێت، بەلآم جیاكردنەوەی دەسەڵاتی باوكو مەلیك، سەیركردنی مەلیك وەك ئەویتر ((بڕوانە سەگوەڕ ل٦٤))وكوشتنی ئەویتر، جۆرێكە لە سادیەت، خودی ئەم سادییەتەش هەوڵدانە بۆ پراكتیزەكردنی غەریزە خەفەكراوەكان، لەهەمان كاتیشدا تەعبیركردنە لە (كوشتنی باوك) بە دەستی مەلیك، ئەوەش هەوڵی گەیشتن بە دەسەڵات دەگەیەنێت. بەمجۆرە شوێن ((شار)) دوو دەور لەخۆ دەگرێت:یەكەمیان بەرەو ڕۆناكی دەڕوا، كە بەنسبەت (كات) بۆ هەڵایسانی شۆڕشی تەكلایانە دەگەڕێتەوە،دووەمیان بەرەو تاریكی كە وەك كاتیش بۆ شۆڕشە گەورەكە دەگەڕێتەوە.

"٣"

پاڵەوان دوای ئەوەی لەشۆڕشی تەكلایانە شكست دێنێ، ڕادەكاو خۆی دەخاتە پاڵ گروپ...(شار) جێ دەهێڵێو بەرەو (گوند) هەنگاو دەنێت، بەو مانایەش وەك شوێن دووچاری هەڕەمەكیەت دەبێت، یاخود لەبڕی ئەوەی كار بۆ شەهوەت بكات تاكو هێز وەدەست بهێنێ،هێزی نیشتمان دەكاتە ئامانجو تێكەڵی كۆمەڵ دەبێت، تا دەگاتە ڕادەیەك كە هێزی چەك وەك پشتو پەنا تەماشا بكات، واتە بەهۆی سەرنەكەوتنی بەسەر هێزی (باوكدا) دووچاری ئەوپەڕی توندڕەوی دەبێت،ئەمجارەیان هەموو هێزەكانی خۆی دژی فشارەكانی (مەلیك) دەكاتەوە، بەمجۆرەش دەكرێ بڵێین قۆناغی توندڕەوی پاڵەوان لەفەشەل بوون بەسەر باوكو شۆڕشی تەكلایانەوە دەست پێدەكات،لە م ساتەشدا یاخود لەساتەوەختی نواندنی توندڕەویدا خۆشەویستی دایك تادێ كەمتر دەبێتەوە، بەلآم لەگەڵ

ئەوەش وێنەكان هەمیشە لەنەستدا پاشەكەوت دەبن، لەلایەكی تریش گروپ وەك (بەدیلێ) شوێنی دەگرێتەوە.

بەگوێرەی ((شوێن))یش ئەو دابڕانە لەشار-دابڕانە لە بەها ئیستاتیكیەكان، دیارە نووسەر دەیەوێت بەهۆی تێكشكانی بەها هونەرییەكەی شوێن ((شار)) گەڕانەوەی عەقڵ بۆ هێزمان نیشان بدات. گوتمان لەسەرەتادا شوێن دەلالەت لە ژیاری‌و پێشكەوتن‌و ئیبداع‌و پەرەسەندن دەكات، كەواتە پاشەكشەمان بۆ گوند، غەیب بوونی عەقڵ‌و هەرەمەكییەت نیشان دەدات، بەم پاشەكشەیە لە عەقڵ مێژووی هەرەمەكی كوردی بەهەستی بێ سوودی خۆیدا دەچێتەوەو دەیەوێت بەهۆی هێزی هەرەمەكییەوە خۆی بە پیرۆز نیشان بدات، بەڵام وەك ئاشكرایە هەموو ئەو هێزە وڕووژاوە داتەپیوە تەنها دۆگما دەگەیەنێت، چونكە هیچ دەلالەتێكی مەعریفی‌و زانستی پێ نییەگروپ هەوڵدەدات بەرامبەر ڕەشبكاتەوە بەهەرەمەكی نەك مەعریفەو زانست، بۆ[٨٣] ئەمەش هەمیشە ئامانجی جۆراوجۆرو خەڵەتێنەر، وەك پەیرەو پرۆگرام هەڵدەگرێ، هەرچەند ویست‌و خواستنی پاڵەوان هەموو ئەوئاڵۆزییە هەرەمەكییەی ناو گروپ لە خۆناگرێت، بەڵام وەك گوتمان بەهۆی شكستەكانەوە لەوپەڕی توندڕەویدا (دایك) بۆ (بەرامبەر) جێ دەهێڵێ، یاخود شار بۆ (باوك- مەلیك) جێ دەهێڵێ، نوسەر دەیەوێت وێڕای ئەو پاشەكشەیە-وەك مێژوو پەنجە بۆ جەوە كەبت كراوەكەی پاڵەوان درێژ بكات‌و پەردە لەسەر نهێنیەكانی ناوەوە هەڵبداتەوەو بەڵام سەرەڕای هەموو چەپاندن‌و خەمۆكییەش حاڵەتی پاشەكشە بەجۆرێكی تر دەلالەت لە كەم هۆشی‌و كەم وەعی پاڵەوان دەكات، كە هەر خودی خۆی بەجۆرێك دانی پێدادەنێ: ((دلشاد سەرەڕۆو كەم فامە...بڕوانە سەگوەڕ ل٦٤)) ڕەنگە بەمجۆرە ((دلشاد)) ڕاستەوخۆ دەلالەت لە پاڵەوان بكات ((بەڵام بەرلەوەی بەمردن بگات)). كەدەكەونە بەردەسڕێژ ((دلشاد)) بەردەكەوێت، كە دایكی دلشاد بەسەر كارەساتەكەدا دێت‌ودەڵێ: كوا دلشاد؟ ((واقتان ورما، ڕەنگتان تێكچوو زمانتان تێكئالا..بڕوانە سەگوەڕ ل ٦٧)).لاڵ دەبن، چونكە ناتوانن بڵێین دلشاد كاڵفام‌و پێنەگەیشتوو بوو،،،بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا ئەگەر بەشێوەیەكی وجودیانە سەیری بكەین،دەكرێ مردنی دلشاد بە هەڵێك بچوێنین، دلشاد ئەو هەلە دەقۆزێتەوە، بەمجۆرەش ڕاستەوخۆ لەكاڵفامییەوە قەڵەمبازێك بۆ ئازادی ڕەها دەدات. ئەگەر لەم حاڵەتە ((گوند)) دەلالەت لە سادەیی بكات، كاتیش رابردوو، یاخود بەجۆرێكی تر شوێنكات دەلالەت لە گەڕانەوەی عەقڵ بۆ هێز بكات، ئەوا دلشاد شوێنكات بە قەڵەمبازێك ڕەشدەكاتەوە — ئێوەش لە ناخەوە بەرامبەر ئەم قەڵەمبازە لاڵ دەبن‌و دەحەپەسێن، چونكە وەك ((كامۆ)) دەڵێت: هەلی گونجاو كەم رێكدەكەوێت. بەڵام دلشاد بەرێكەوت ئەم هەلە دەقۆزێتەوە، لەلایەكی تریش ڕەنگە ئەو هەستە ئەسلەن لە ناختاندا پێ نەگەیشتبێ، یان لەبەر زۆر هۆ دانی پێ دانەنێن- كاتێكیش جەستەی دایك‌و كوڕ دەبێتە قەرە بووت... بڕوانە سەگوەڕ ل٧٠) دیسانەوە بت ئاسا، ڕەپ ڕادەوەستن، گێژو حەپەساو.. بۆ؟ ڕەنگە بیر لەخۆتان بكەنەوە،یان ڕەنگە نەستتان[٨٤] بەرەو شتی دیكەتان ببات، بەرەو وێنە پاشەكەوتكراوەكانی سەر شاشەی یادگار، نهێنیەكانی دەروون... یان ڕەنگە حەپەسان شتێكی بێهودەتان لە ناخدا بڕوێنێ، بەڵام لەكەم هۆشیتان بڕوای پێ ناكەن،یاخود دەكرێ ئەو حەپەسانە لە نەستەوە ئیرەیی بێ بە ئازادی‌و خۆشەویستی دلشادو دایكی..بەمجۆرە ململانێی ناخ واتان لێ دەكات بەرامبەر شوێنكاتی دەرەوە بێ ورەبن، واتان لێدەكات بە تایبەت ئەوانەی گاڵتەیان بە فرمێسك دێت ((بڕوانە سەگوەڕ ل٨٦-٦٩)) فرمێسك بۆخۆیان هەڵڕێژن، یاخود بەهۆی فرمێسك ڕژتنەوە دەتانەوێ ناخی خۆتان بەتاڵ بكەن‌و ئارامی پێ ببەخشن‌و بۆ هەلێكی دیكە خۆتان ئامادە بكەن.

ئەگەر بۆ شوێنی كارەسات بگەڕێینەوە، دەبینین پەیوەندی بە ڕابردووەوە هەیە،بەمجۆرە ئەم شوێنە بەشێكی گرینگ لە مێژووی تایبەت بۆ چیرۆكی سەگوەڕ پێكدێنێ،یاخود شوێن وەك واقیع بەم شێوەیە چەمكی فەلسەفی لەخۆ دەگرێت،مانای وجودی ئازادییە لەبەرامبەر نەبوونی ئازادیدا، كەواتە شوێنكات لەهەمان ساتەوەختدا وەك واقیع دەلالەت لە ئازادی دەكات بۆ سەلماندنیش

بڕوانە: ئالێرە...خۆڵەمێشی جەستەی کوڕودایك تێکەڵ یەکتر بوون، ئارامگای بەختەوەرترین دوو مرۆڤی سەدەی بیستەمە — سەگوەڕ ل٧١. نووسەر بە هۆشیارییەوە بەهایەك بە شوێنکاتی ڕووداو دەبەخشێ، شوێنکاتیش لەگەڵ کەسێتیو ڕووداوەکاندا بەهای هونەری بەچیرۆك دەبەخشن، هەموو ئەوانەش پەیوەندی بەکاردانەوەی نووسەرەوە هەیە، چونکە بێ کاردانەوەی نووسەر ژیان هیچ نابەخشێت.نووسەرو کاردانەوەو ڕووداوەکانیش گەشە دەکەنو زمان دەبێتە تاقە وێستگەیان، شێوازی نووسینیش لەم تاقە وێستگەیەدا جیاکاری خۆی دیاری دەکات،ڕووداوەکانیش وەك شۆکە یەك لەدوا یەکەکان دەبنە ئەزموونو ئاراستەکانی خۆیان دیاری[٨٥] دەکەن لەوێشەوە دەکەونە سەر هۆشیاری زمان،بەو مانایەش زمان ڕەنگدانەوەی ئەزموونەکانی ژیانە، کەواتە یاخی بوونی پاڵەوان لەم شوێنە پڕ لە گومانەدا لەپێناو ئەویترە، ئەویتریش لەجەستەی دەقدا زمانە زمان لەم دڵنیاییە گوماناویەدا جۆرە خۆشییەکمان پێ دەبەخشێت. ((سیزیف)) نابەزێت، بڕوانە سەگوەڕ ل٤٣)) بەلاّم پاڵەوان دەبەزێت، چونکە مردن هەیە، وجودی ڕاستەقینە لای پاڵەوان ڕاستەوخۆ بە مردنەوە بەندە. دلشادو دایکی دلشاد بەرێکەوت هەل دەقۆزنەوەو دەکوژرێن، بەتایبەتی دایکی دلشاد ((بڕوانە مردنی دایکی دلشاد سەگوەڕ ل٦٨-٧٠)) ڕەنگە دایك بەجۆرێك لای نووسەر تەنها بۆ وەدیارخستنو سەرهەڵدانەوەی وێنە پاشەکەوتکراوەکانی نەستی پاڵەوان بێت، لەلایەکی دیکەش دەیەوێت بڵێ: ژیان دەرفەتە...

دایکی دلشاد بێ ئەوەی پێشێلی ژیانی بەرامبەر بکات ((بێ ئەوەی بەرامبەر ڕەتکاتەوە)) دەگاتە ئەوپەڕی ئازادیو ڕەهابوون، مردنی دایکی دلشاد لەمەرگی پەپوولە دەچێ، مردنێکە پاکیزەیی لێ دەتکێ، ئەمەش دژە وێنەیەکە بۆ خودی پاڵەوان..نوسەر دەکرێ ئەم وێنانە بۆ درێژەدان بەمیکانیزمیەتی چەپێنراوەکانی پاڵەوان بکێشێ. هەروەها جێهێشتنی (شار) ڕەنگە کۆچ بێ بەرەو ((نائومێدی))،لەسەگوەڕدا دۆڕانی دایك ڕاستەوخۆ دەلالەت لەو نائومێدییە دەکات، بۆیە بەرە بەرە ئەو نیگەرانیو خەمۆکییە تەنگی پێ هەڵدەچنێ تا دەگاتە ئەو حاڵەتەی کە دوای کارەسات لەدڵنیایی گوماناوی گونددا هەمیشە لەهەستەوە بەرەو نەست ڕابکاتو یادەوەرییەکان کاوێژ بکاتەوە.

نووسەر دوای شکستی هەنگاوی دووەمی پاڵەوان لەشۆڕشە گەورکەدا، هاوسەنگییەك لەنێوان کەسێتی پاڵەوانو شوێنکات دادەمەزرێنێ ((ڕابردوو: شار)) ((ئێستا: گوند)).بەلاّم بێگومان کاتی دەرەوە لەگەڵ ناخی پاڵەوان بەردەوام تووشی حاڵەتی لێکجیاواز دەبێت..کاتی ناوەوە لەگەڵ ئەزمونەکان دەڕوا،وەك هاندەرێك لەیاخی بوونی ڕەنگدەداتەوە، ((سوێندت دەخوارد دەبێ هەمیشە سەری دایکت بەرزکەیتەوە...سەگوەڕ ل ٤)). ئەوە دوای بیستنی کارەساتەکە ((پیس بوونی پاڵەوان لە ڕووی[٨٦] دەرەوە)) ئەتککردنی دایك بەحاڵەتە دەروونیەکەی پاڵەوان دەژمێردرێت،نووسەریش لەدەرەوە بەمجۆرە وەسفی پاڵەوان دەکات ((کەڵەگەتێکی گەنم ڕەنگو کەمدوو، ڕەفتار لادێی ئاسا، غیرە تێکەڵی خوێنی بووە،غیرە لەسێبەری خۆیشی دەکات...سەگوەڕ ل ٨٦)). خودی ئەم وەسفەش لەکەسایەتی گۆشەگیرمان نزیك دەکاتەوە، سەرەڕای ئەوەی لەدەوری منداڵیدا نەفرەت لێکراو بووە،هەر لەم ڕوانگەیەوە دەکرێ بەهۆی تیۆرەکانی ((یۆنگ)) کەسێتی پاڵەوان لە کەسێتی ((شیزی)) وەك لە پێشتر ئیشارەمان پێدا نزیك بکەینەوە،ئەم کەسێتییەش هەمیشە قابیلی مان گرتنو یاخی بوونە،بۆیە پاڵەوان هەرکە درك بەدەعباکانی دەسەلاّت دەکات مان دەگرێو دەبێتە خاوەنی کۆمەڵێ نهێنی، بەلاّم تەنها بەشێك لەم نهێنییانە تێکەڵی گروپ دەکات.

بەمجۆرە لای پاڵەوان سەرەتای گومانو دڵەڕاوکێ هەر لەمنداڵییەوە بنەماکانی ڕەنگڕێژ دەبێ، بەلاّم دوای دیاریکردنی ئاراستەکان، بیستنی هەواڵە دڵتەزێنەکە ئیتر هەمیشە لەدووتوێی ناوەوەی خۆیدا خۆی بەگوناهبار دەداتە قەڵەم، دەکرێ لەلایەکی تر بەجێهێشتنی شار یەکێك لە گوناهەکان بێت ((هەمیشە لەپەنایەك دەگەڕای، هاوڕێکانت چاویان پێوە نەبێ ((دەگریای بۆ ...سەگوەڕ ل ٤٧)). بەم شێوەیە دەیەوێت بەگەڕانەوە بۆ دەروون پاکێتی شوێنو پاکێتی کات ((یەکەم))

دەسەبەر بکات.لەلایەکی تریش چونکە گروپ ناتوانێ هەموو کێشەکان لەخۆ بگرێت،وێنەکانی نەست هەمیشە لە ئامادەباشی سەرهەڵدانەوە دان، یاخود بەمانایەکی تر ئەو بەدیلەی کە هەڵیدەبژێرێ جۆرێك بێهودەیی لەناخدا دەچێنێ،ئەوەش لەشەڕی براکوژیدا بەباشی بەدیار دەکەوێت، ((براینە من بەش بەحاڵی خۆم رێ لەکەس ناگرم... سەگوەڕ ل ٧٨-٧٩)). هەرچەندە گوتمان هێزی تفەنگ دەکاتە پاڵپشتوپەنا،بەلاّم کاتێك تووشی بێهودەیی دەبێت سەنگەر بەجێ دەهێڵێو خۆی مت دەکاتو دەچێتە ناوەوەی خۆیو بێدەنگی خودو خامۆشی هەڵدەبژێرێت ((تۆ چەکەکەت دانا بەدزییەوە خۆت گەیاندە....سەگوەڕ ل ٨٠-٨١)). دایك ئەو کپ بوونو بێدەنگیو خامۆشییە بەناپیاوەتی لەقەڵەم دەدات-تفەنگو چیا پشتو پەنان بۆ بەرەنگاربوونەوەی دەسەلاّت، جێهێشتنی تفەنگو چیا قبوولْ نەکراوە،لێرەدا خودی ئەو هاوئاهەنگییە مازۆخیەتی جنسی نیشان دەدات، ((تفەنگو چیا)) وەك هێز دەلالەت لە جنسی (نێر) دەکات، کەواتە لێرەدا دایك دوو دەور دەبینێ:- هەم دەوری مازۆخیانە، هەم دەوری سادیانەی دەسەلاّت،یاخود لەبەرئەوەی دەوری مازۆخیانە پراکتیزەکردنی مەحالْ دەکەوێتەوە، وەك دەسەلاّت دێتە گۆ:- کوڕم شەڕەف لەهەموو شتێ گرینگترە...یان :- مەترسە کوڕم مەترسە..نامناسی؟ سەگوەڕ ل٢١)).

بەمجۆرە دایك شتەکانی ناوەوە لەپێناو دەرەوە، یان غەریزەکانی سێکسی لەپێناو دەسەلاّت کپ دەکاتو وەك دەسەلاّت خۆی دەنوێنێ:- شەرمە داوەشینە...سەگوەڕ ل٧٥ و ٧٦)) هەروەها بڕوانە ((ل١٩ و ل١٠)). ڕەنگە بەجۆرێکیش شەڕی براکوژی بۆ ناوەوەی دایك، جۆرە شکستێ بێت، بۆیە بەرامبەر ((براکوژی)) تووشی نائومێدی دەبێت،ئەگەر ئەو نائومێدییەی دایك لەچوارچێوەی غەریزەکان دابنێین، ئەوا چوارچێوەی دەسەلاّت بەرفرەوانتر دەکەین، کەواتە ئەگەر دایك لەتای تەرازووی دەسەلاّت دابنێین، ئەوا هەموو هەوڵە جیدییەکانی پاڵەوان بۆ گەڕانەوەی ژێر دەسەلاّتە ((هەر لەدوورەوە چاوت پێی کەوت....سەگوەڕ ل١٢)).

کەسێتی نەسرین

((نەسرین)) خۆی دەسوتێنێ. ژیان لای ئەو مانای خۆی هەیە، گەیشتن بەو مانایانە گەیشتنە بە کۆتایی بوونە، مرۆڤیش لەژیاندا ئەزەلی نابێت، تەنها لەمردندا بەو پلەیە دەگات.. کاتێك پاکیزەیی نەسرین دەتکێ، خودی ئەو بەبێ مانای دەگات،لەو پەڕی حاڵەتە جنسیەکەدا تووشی بێ ئومێدیو دڵتەنگی دەبێت،ئەو خۆکوژییە ئەگەر لەلایەك دەلالەت لەو بێ ئومێدو دڵتەنگییە بکات، ئەوا بێگومان لەلایەکی تر دەلالەت لە ڕقو کینە دەکات، جا لەبەر ئەوەی دەسەلاّتی جێبەجێکردنی کوشتنی ئەویتری نییە، ئەوا خۆکوژی دەکات، لەبڕی ئارەزووە ئەسڵییەکەی لەبڕی کوشتنی دوژمن.

نەسرین دوای ئەوەی لە چڵەپۆپەی خۆشی—سەدمەی جنسی دا بۆ واقیع دەگەڕێتەوە،هەست دەکات لەناو زەلکاوی تاوان-دۆڕان-دایە، بۆیە واهەست دەکات لەناو زەلکاوی ماناکان دەجووڵێتەوە، جا بۆ ئەوەی لەدۆڕاندا نەژییت، بەخۆکوژی هەڵدەسێ،خۆکوژی دەلالەت لە ڕەشکردنەوەوە جەستەو دۆڕانو ئازادی رۆح دەکات،لەتەواو بوونی ماناکاندا مانایەکی دیکە دەدۆزێتەوە، لەوپەڕی خۆشیدا ((تەواو بوونی پاکیزەیی)) دووبارە تێهەڵدەچێتەوە، تابەوپەڕی جوانی دەگات، یان تا بەخۆشییەکی ئەزەلی دەگات،کەواتە خۆکوژی تاقە ڕێگەیە بۆ ئازادی ڕەهامان ببات،چونکە هەرگیز نەسرین لەواقیعدا بەو ئازادییە ناگات، واقیع هەمیشە بازنەیەکی داخراوی پیس بوونو پاکیزەییە، نەدەتوانیت بەردەوام پاك بیت نە پیس.. چونکە لەناو کۆتو زنجیری بووندا ئیتر بەردەوام دەبێت پێداویستیەکانی بوون بەجێ بهێنی.. نەسرین لەبەر ئەوەی پەیوەندییەکی پتەوی لەگەڵ دایکدا هەبوو، بۆیە هەر لەبنەڕەتدا سەرکەوتنی جنسی نێر بەکۆتایی ماناکان دەداتە قەڵەم،ڕەنگە ئەوەش هۆی ورووژانی بێ بۆ خۆسووتان، کەچی بەنسبەت دایك، پاش خۆسووتانی نەسرین، دەبینین خۆشەویستی کچ لە هی کوڕ کەمترە ((کوڕم شەڕەف لەهەموو شت گرینگترە..ناڵێم پێم خۆش بوو

نەسرین خۆی سووتان..بەلاّم پیم ناخۆش دەبوو .....سەگوەڕ ل٢١)). پالّەوان دوای بیستنی ئەم کارەساتە دایکی بەڕێ دەکات ((ڕەنگە لەو کاتەدا هەست بەتەماهی بوونی نەسرین‌و دایك بکات)) جۆرە نائومێدی‌و دۆڕانێکی لا دروست دەبێت،لەبەرامبەر ئەو حالّەتەی پالّەوان سەرنجی دایك پاڕانەوەی لێ دەتکێ، پالّەوان کاتێ لەدایك جیادەبێتەوە، تفەنگەکە دەخاتە باوەشەوە، دەکرێ سەرەتای ورەبەردان لەنەستی پالّەوان-لەهەردوو ڕووەوە- ئالێرەو لەم حالّەتە هەست پێ بکەین، بەمجۆرە ((گوند)) وێڕای وەعی پالّەوان بەرەو کاتی ((خود)) شۆڕدەبێتەوە، بەو مانایە گوند وێڕای کاتی نەست دەجوولّێتەوە، لەگەلّ یەکتر تەماهی دەبن بەتایبەتی ئەو کاتانەی دوور دەکەوێتەوە لەدەرەوەو بەرەو ناخ دەچێت. ((لەپەنا تاورێك دانیشتی چاوت بڕیە هەنگاوە شەکەت‌و قورسەکانی دایکت کە وەك تارمایی بەرەو دێ دەکشا، تۆیش تفەنگە چییکیەکەت نابووە باوەشتەوە...دەستی چەپیشت لەبەر تیشکە ((خوێناوییەکەی)) هەتاوی لەرز لێ نیشتوو،نابووە بەر چاوتەوە تا دایکت گەیشتە نێو دێیەکە دەستت لانەبرد..سەگوەڕ، ل١٠-١١)). تارمایی هەنگاوەکانی دایك دەلالەت لەڕەشبینی دەکەن،یاخود ڕەنگە سەرەتایەکی هەست پێکراوی نائومێدی بێت، دەکرێ تیشکە خوێناوییەکەی هەتاوی لەرز لێ نیشتوو دەلالەت لەتکانی پاکیزەیی نەسرین‌و پاکیزەی گروپ بکات، ئەو خوێنە بەناڕەوا دەڕژێت، لەشەڕی براکوژی، یاخود ئەو خوێنەی پێش ڕژانی لەناو جەستەی نەسریندا پاکیزەیی دەنواند، کەچی کە دەڕژێ دەبێتە هۆی قێز لێبوونەوە، ئەوەش وەك کات دەلالەت لەئایندەی پالّەوان‌و ئەوپەڕی هۆشیاری دەکات. پالّەوان کاتێك دەچێتە دنیای خەیالّەوە کاتێك لەواقیع دادەبڕێت‌و بەڕاستییە ڕەهاکان دەگات، قێز لە هەموو لایەکان دەکاتەوە، چونکە سەرچاوەن بۆ قێزبوونەوە، ئەوەش سەرەتایەکە بۆ هەستکردن بەبێ هودەیی، یاخود گەیشتن بەودیوو کات... بەجۆرێکی دیکەش هەموو ئەوانە سەرباری نەخۆشییە دەروونییەکان، ئالێرەدا خالّی (کەسێتی شیزی) بەتەواوی وەدەر دەکەوێت- کاتێك دایك لەبەرچاو ئاوا دەبێت، کاتێك دایك دەچێتە

ئەودیوو خەیالّ، پالّەوان دووبارە دەگەڕێتەوە دونیای واقیع ((گوند))، بەمجۆرە گوندیش وەك شوێن دەلالەت لەدۆڕان‌و چەپاندن‌و فەشەل دەکات، هەموو ئەوانەش دەبنە هۆی هەلاّیسانی بیری تۆلّە سەندنەوە. ((سەعاتە ڕێیەك ڕۆیشتبووی،لەنێو دنیای خەم‌و تووڕەبووندا ون بوویت‌و ڕێشت ون کرد...سەگوەڕ، ل٢٦)) خودی ئەو ڕێ ونکردنە بۆنەستی پالّەوان دەگەڕێتەوە...یاخود کاتێك دایك بەڕێ دەکات ((دایکە ئیتر لێرە بڕۆ خواحافیزت بێ سەگوەڕ، ل١٠)). دەبینین پالّەوان لەوپەڕی بێزاری‌و تەنگەتاوی دایە،ڕەنگە خوێنەریش ئەو هەستەی لادروست ببێ، دەکرێ ئەو نائومێدییەی پالّەوان بەرامبەر دایك جۆرێك لە بێهودەیی‌و پوچگەرایی بێت، بەمجۆرە ئەو ژێیەی کە پالّەوان بەشتەکانەوە دەبەستێتەوە، پچڕ پچڕ دەبێت، لەخودی ئەم حالّەتانە،کات سیستەمێکی ئاراستەکراوەو وێڕای کاتی خودو هۆشیاری دەڕوات، بەلاّم شوێن لەم حالّەتەدا وەستاوە ((گەلێ شتت لێ ببووە تارمایی‌و جوولەو دەنگیان پەیدا کردبوو سەگوەڕ، ل٣١)) لێرەدا بەتەواوی حالّەتە شیزیەکەی پالّەوان هەست پێ دەکەین..ئەو دلّەڕاوکێ‌و خۆخواردنەوەیە گێژی دەکات‌و ئارامی لێ دەبڕێت،خودی ئەم تەنگاوییە ئەنجامی خۆ بەتاوانبار زانینە، خودی ئەو هەستەش لەگەلّ ((شوێن-گوند)) تەواو هاوڕێکە لەمەو پێش ئیشارەمان پێدا،بەلاّم لەگەلّ تەوژمی کاتدا پێچەوانە دەکەوێتەوە، یاخود لەگەلّ وەعی‌و هۆشیاری بووندا پێچەوانەیە. جا تا زێتر دەچێتە ناخی کارەساتەکانەوە، زێتر ئاگری تۆلّە سەندنەوە لە دەمارەکانیدا دەکولّێت، هەرچەند تووشی نائومێدی دەبێت، ئاگری ناخی بلّێسە دەکات، یاخود تادێ زێتر شتەکان وەك شوێن پێچەوانەی کات دەبنەوە ((خۆت دایە سەر زەوی بەهاوارێکی ترس ئامێزەوە گوللەیەکت ئاراستە کرد،ئەوەندەی قەوارەی کولێرەیەك ئاگرت لەسەر سینگی-دەعباکە — هەلّساند... سەگوەڕ، ل٣٨)) پالّەوان لەو پەڕی دلّەڕاوکێدا ترس دەستی بەسەر دادەگرێت،کێلە قەبر بە دەعبا دەچوێنێ‌و برینداری دەکات، بریندارکردنی کێلە قەبرەکە، ڕەنگە برینەکەی ((نەسرین))مان بەیاد بێنێتەوە،

لەوێشەوە،ڕەنگە سەرەتایەك بێت بۆ هەست كردن بەبرینە گەورەكەی گروپ....بێگومان هەمیشە پاڵەوان خۆی بەتاوانبار دەزانێت، بۆیە كە كێلە قەبرەكە دەپێكی وا هەست دەكات خۆی پێكاوە، بەهەمان شێوەش ئەتككردنی (نەسرین) بە ئەتككردنی خۆی دەزانێ..یان خۆی بە لێپرسراوی هەردووكیان دادەنێت، بەمجۆرەش برینی ((نەسرین - گروپ)) هۆی سەرەكی راكردنی پاڵەوانە لە واقیعەوە بۆ خەیاڵ،بەڵام بریندارکردنی كێلە قەبر یان خودی پاڵەوان لە دەرەوە دەلالەت لە گەڕانەوەی پاڵەوان دەكات بۆ واقیع، مژدە بەخشی ((واقیع))یش دەنگی سەگوەڕە، بەڵام برینی ((نەسرین)) یان خودی پاڵەوان لە ناوەوە،وادەكات لە سەگوەڕ دووركەوێتەوە،یاخود هۆیەكە بۆ دوور كەوتنەوە، ئەو دووركەوتنەوەیەش سەرەتای چوونە نێو خودو عەشقی خود دەگەیەنێتو ئەم دڵنیاییە گوماناوییەش چێژ دەبەخشێو وەك ((كات))یش درككردنی ئەو دیووە.

بەمجۆرە هەر وەك چۆن (پاڵەوان) بەهۆی سەگوەڕەوە لە واقیع بە ئاوەدانی دەگات، ئاواش (نەسرین) بەهۆی خۆكوژییەوە بە ئاوەدانی دەگات، ئەگەر بۆ پاڵەوان ئاوەدانی لەم حاڵەتە جەستە بێت، ئەوا بۆ نەسرین ئاوەدانی رۆح دەگەیەنێت...جەستە وەك لە دەقەكە ئیشارەی پێ كراوە بەرەو مەنزڵگای گوناحو رۆحیش بەرەو پاكیزەیی دەچێ،بەرەو دنیای ئازادو سەرفرازی دەچێ... كەواتە پاڵەوان لەم حاڵەتەدا بەهۆی پێكرانی كێلە قەبرو گەڕانەوە بۆ واقیع، یاخود هەستكردن بە دەنگی سەگوەڕەوە، دووبارە رۆح لە جەستە، یاخود خەیاڵ لە جەستە بەند دەكاتەوە،بەو مانایە سەگوەڕ دەلالەت لە ئاوەدانی جەستە دەكات،بەڵام خۆكوژی نەسرین دەلالەت لە ئاوەدانی رۆح دەكات. نەسرین هەر پێش ئەوەی دەنگی سەگوەڕ ببێتە مژدە بەخش، خۆی رزگار دەكات، بەڵام بۆ پاڵەوان هیوایە، بەرەو رووی هەنگاو دەنێت، ((بڕوانە ل٤١)) بەڵام نەسرین لێی دوور دەكەوێتەوە.

شوێنكاتی دووەم

((١))

شوێنكاتی دووەم دەكرێت بەنسبەت خودی نوسەر ساتەوەختی نوسین بگەیەنێت،لێرەدا نوسەر لە پلە بەرزەكانی خودی پاڵەوان، لە چركەكانی بەر لە سێدارەدان دەكەوێتە نێو چێژو خۆشییەوە، لەم دڵنیاییە گوماناویەدا دەق دەنوسێتەوە، یان لە ژێرەوە هەڵی دەگێرێتەوەو ڕابردوو لە بەرژەوەندی خۆی وەك تەوژمێكی نێگەتیف بۆ پاڵەوان، پۆزەتیف بۆخۆی بە ئیشارە دووبارە دەكاتەوە.لەلایەكی تریش دوای ئەوەی پاڵەوان گوند بەهۆی شەری براكوژی ((پڕبوونی نەست)) جێدەهێڵێو بەرەو شار دەبێتەوە، راستەوخۆ دەكەوێتە بەر لۆمەی دایك-وەك گوتمان دایك مازۆخیانە داوای هێزی بێژمار دەكات، گرینگ لای ئەو هێزی بێژمارە، بەمجۆرە مازۆخیەتی دایك وا لە پاڵەوان دەكەن، دووبارە بۆ ((گوند)) وەك شوێن بگەرێتەوە، لێرەدا هەرەمەكیەتی دایك دەسنیشانی هەرەمەكیەتی نوسەر دەكات بەڵام لەگەڵ هەموو ئەو هەرەمەكیەدا پاڵەوان گرینگی بە (گروپ) نادات، هەموویان وەك یەك دادەنێت، بۆیە زیندان دوا مەنزڵگای دەبێت.

بەمجۆرە بە كۆتایی هێنانی ژیان لای پاڵەوان دەكەوینە دواحاڵەتی پاكبوونەوە، لە ڕابردوو پاك دەبینەوە،بەڵام نوسەر بەكۆتایی هێنانی دەق دووبارە بۆ ژێر دەسەڵاتی واقیع دەگەرێتەوە.

((٢))

كارفرمای شوێنی نووسەر لەگەڵ كارفرمای خودی پاڵەوان لەشوێنكاتی دووەمدا، هاوسەنگ دەبن،شوێن بەمانای دەق دەلالەت لەزیندان دەكات، خودی

پاڵەوانیش زیندانی کۆمەڵێك نهێنی کەبت کراوە، بەئازادی پاڵەوان یاخود بە ڕها بوونی رۆح خودی نهێنییەکانیش ئازاد دەبن، هەروەك لەساتەوەختی نووسینەوەی دەق خودی نووسەر لەشوێنکات ئازادە، یاخود بەمانایەکی‌تر شوێنکاتی حەقیقی بەرەو شوێنکاتی خەیاڵی دەبات، بەهۆی وێناکردن بەخۆشی‌و ئازادی دەگات. نووسەر لەنێوان شوێنکاتی یەکەم‌و دووەمدا ژێیەکانی هۆش ڕایەڵ دەکات، بەهۆی لەراندنەوەی ڕەهەندەکان دەیەوێت سەمفۆنیایەك بۆ خوێنەر بژەنێت. کەواتە کاتێك خوێنەری وشیار بۆ شوێنکاتی یەکەم دەگەڕێتەوە، هەست بەهەڵکشانی ئەزموونە خودییەکانی پاڵەوان دەکات‌و لەم ماوەیەدا شتەکان ناس دەکات، هەرلەدووتوێی ئەم ناسینەشەوە گۆڕانەکان دیاردە دەروونییەکانی پاڵەوان لەشوێنکاتی دووەم قەبووڵ دەکات.

((٣))

ژیانی نێو زیندان بیرکردنەوەیە لەدەرەوەی زیندان، کە هەم بۆ نووسەرو هەم بۆ خودی پاڵەوان بیرکردنەوە هەر دەکاتە زیندان، بەجۆرێکی‌تر هەردووکیان لە زیندانەوە بیر لەزیندانی ناخ دەکەنەوە، ئەو بیرکردنەوەیەش دەلالەت لە (ڕابردوو- شوێنکاتی یەکەم) دەکات. لەم حاڵەتەدا پاڵەوان وێنەی سێ زیندان دەکێشێ:-زیندانی یەکەم کە دەلالەت لە غەریزە سێکسیە خەفەکراوەکان دەکات‌و لەچوارچێوەی خێزاندا دەسوڕێتەوە، لەکاتێك زیندانی دووەم ژیانی پاڵەوان لەدەرەوەی خێزان دەگەیەنێت، دەلالەت لەزیندانی تایبەتی پاڵەوان دەکات لەنێو گروپدا، بەڵام زیندانی سێیەم زیندانە پاڵەوان لەزیندانی سێیەم لەوپەڕی ناسینی شتەکانەوەو بەخود نمایش کردن هەڵدەستێت، یاخود بەمانایەکی‌تر بە نوملیش کردنی هەردوو زیندان هەڵدەستێت ((جیاوازی لەنێوان ئەو ژوورەی ئەو سات‌و ئەم ژوورەت گەلێ زۆرن، لەوێدا ماوەی بیرکردنەوەو بەخۆداهاتنەوەت نەبوو، ناڵەی جەرگبڕی هەندێ هاوڕێت سەری هەموو یادێکی دەقرتاند.. پێت خۆش‌و ناخۆش بوو کە جیایان کردیتەوە، لەسەرێکەوە ماوەی ئەوەت هەبوو بتوانی دەست‌و پەنجەی بژمێری لەسەرێکی

دیشەوە گوێی ڕاهاتووت بێ بەر بوو لە بیستنی ناڵەی دڵ تەزیوو، دیدەشت ئەو ڕەنگە سوورە دڵدارەتی نەدەبینی کە هەموو شەوێ دەست‌و پەنجەتی ڕەنگ دەکرد! سەگوەڕ، ل٥١-٥٢)). دەکرێ خودی ئەم زیندانەش بەنسبەت کاتەوە لەنێوان ((ڕابردوو-ئێستا))دا بن، بەڵام داهاتوو دەلالەت لەتێکشکانی زیندانەکان دەکات. لەلایەکی تریش لەبەر ئەوەی زیندانی سێیەم بەڕاستی کۆت‌و زنجیر دەگەیەنێت، بۆیە نووسەر هەمیشە بەشێوەی خەیاڵی هونەرییەوە زیندانی یەکەم بەرجەستە دەکات، یاخود هەوڵ دەدات بۆ ئازادییە نسبیەکەی زیندانی یەکەم بگەڕێتەوە، بەڵام زیندانی دووەم شوێنی پراکتیزەکردنی بێهودەیی ژیان دەگەیەنێت، بەمجۆرەش لەنێوان زیندانی یەکەم‌و زیندانی دووەمدا، لەنێوان ئازادی نسبی‌و بێهودەیی ژیاندا پاڵەوان بەرەو ئازادی هەنگاو دەنێت هەروەك چۆن پاڵەوان بەنسبەت دەرەوە بەشوێنی یەکەم پەیوەستە، بەنسبەت کاتیش بەڕابردوو بەندە، بەڵام خودی زیندانی سێیەم بەڕوونی پێشبینی داهاتوو لەسێدارەدان دەکات، پاڵەوان عەشقی خودو بێدەنگی خود لەنێوان زیندان بەجێدەهێنن، هەروەك نووسەریش کاتی خود لەدەقدا بەجێدەهێنێ. ((تۆیش بەزنجیرەکانی دەست پێت هەنێ لەدیوارەکانیت نەخشاندووە...سەگوەڕ، ل١)) یاخود ((تەختەی دیوارە ڕەشەکەت هەڵکۆڵیبوو بۆیە وشەی سەگوەڕ سپی دەچۆوە ل٥٧)) لێرەدا مۆرکی پاڵەوان لەسپی بوونی وشەکەوەیە، سپی بوونی شوێنی وشەکەش دەلالەت لە پاکیزەیی پاڵەوان دەکات. تاك نامۆیەو ڕەفتارەکانی هەرگیز بەدڵی کۆمەڵ نابێت ((دەیان داویان بۆ تەنیت، ئەنجام ئەوەیە واخۆت دەبینی ئێستا لەکوێ دایت! سەگوەڕ، ل٩٨)). ئێستا- ساتی رەها بوون، ساتەوەختی بێبەری بوونە، خودی ئەو بێبەری بوونەش پەیوەندییەکی پتەوی لەنێوان کەسێتی‌یەکانی ناو دەق دەسازێنێ، یاخود هەمان کرداری پاڵەوان بە جۆرێکی تر پراکتیزە دەکرێت، بەو مانایەش دەق زنجیرەیەك رووداوە یەك لەدوای یەك نومایش دەکرێت، دووبارە کردنەوەو گەمەی لێکچون نهێنی بونیادی جەستەی سەگوەڕە، خودی ئەو گەمەیە لەلایەکی‌تر دەبێتە هۆی پچرانی کات‌و ئیشکالیەت دروست کردن، بەهەمان شێوەش هۆی تێکشکانی هۆو بەرهەم دەبێت، بەڵام

سەرەڕای هەموو ئەوانەش ڕێکخستن و لەدوایەك هاتووەكانی جەستەی دەق تەفسیری ئەوانی تر ناكەن، هەروەك دواشیان ناكەون، بۆ نموونە: خۆ ئازاد كردنی ((دلێر)) بە دوای خۆئازادكردنی ((نەسرین)) یان ((پاڵەوان)) یان ((شێرزاد)).... نایەت،هەمان شێوە ریزكردنی دەق ناكرێ ڕاستەوخۆ پەیوەست بە ریزكردنی واقیعەوە بێت، ڕەنگە واش بێت، بەڵام بەو مانایە واقیع گواستنەوەو كۆپی كردن خەیاڵی نوسەر لەكەدار دەكات، واتە دەكرێ ئەوانە لێكنزیكبوونەوەیان لە نێواندا هەبێ، بەڵام بەهیچ شێوەیەك یەكتر تەواو ناكەن، ئەو لێكچوون و دووبارەكردنەوەیە لە جەستەی دەقدا وێنەیەكی گشتی بۆ گێڕانەوە،یان چەند وێنەیەكی خواستراوو هەڵبژار دراوە لە جەستەی واقیع. كەواتە ژیان هەمیشە لە سەگوەڕ دووبارە دەبێتەوە، ئەمەش پەیوەستە بە ژیان و واقیعی كوردی،جا بۆ ئەوەی پاڵەوان ڕوویەكی شاراوە بێت و تەعبیر لە جەستەی كوردی بكات نوسەر ڕاستەوخۆ نایخاتە نێو چوارچێوەی ناوێك، یاخود دەكرێ نوسینی وشەی سەگوەڕ كارێك بێت، یان ناوێك بێ بۆ جەستەی كوردی، بەو مانایەش بێهودەیی جەستەی كوردی لە وشەی سەگوەڕدا خۆی دەدۆزێتەوە، هەروەها ناونەهێنانی پاڵەوانیش بێ كردەیی (جەستەی كوردی) لە ڕابردوو و ئێستادا،بەمجۆرە كاتێك پاڵەوان ناوێك یان كردەیەك بۆ خۆی لە توێی ڕۆح دەنوێنێ، ئۆخەیەك بە هەموو لەشیدا دەگەڕێت، ئەو ئۆخەیە بۆ پاڵەوان ڕاستەوخۆ دەلالەت لە سەلماندنی خودو عەشقی خود دەكات و چوارچێوەكانی زیندانیش بەو ئۆخەیە ڕەشدەبێتەوە. پێكهاتەی دەقی سەگوەڕ گشتییە، هەمەڕەنگە، لە هەمان كاتیش دا لێك جیاوازە، لەلایەك زنجیرەیەكی هەمەڕەنگ لە دەوری ژمارە دیاریكراوەكان پێكدێنێ، بە جۆرێك كە ڕەگەزە سەرەكییەكان دەوری (خۆپیتێنی) دەگێڕن، لەلایەكی تریش بە هۆی خەیاڵەوە ممارەسەی وەزیفەی واقیع دەكات.

((٤))

سەگوەڕ خۆی وەك پێكهایەكی شانۆی تەقلیدی، یان چیرۆكێكی واقیعی تەقلیدی نیشان نادات،بۆیە خوێنەر هەرگیز چاوەڕێی ڕووداو نییە، تاكو گرێ كوێرەكان بكاتەوەو فریادرەس لەساتی خۆی بگات، بەڵكو لە دەرفەتێكی ناشانۆیی دا خۆی دەنوێنێ،لەو كاتە مردووەی كە لە دوای ڕووداوە گرینگەكانەوە دێت، یاخود پێش ڕووداوەكان دەكەوێت، بۆنموونە خۆ كوشتنی ((شیرین)) شتێكی چاوەڕوان كراو نییە، هیچ گرێیەكی نەكردۆتەوە، لێرەدا دەكرێ بڵێین مەبەستی نوسەر تەنها دووبارە كردنەوەی حاڵەتەكانە بەشێوەی جیاواز، كەواتە سەگوەڕ دەقێكە لە ناوەی خۆی قابیلی احتیمالاتە، ئەو پێكهاتە یەك لە دواییەكانی چیرۆك و شانۆ نامە تەقلیدیەكانە، هەر لەبەر هەندێ گێرانەوە زێتر لە ((چەنەبازی)) نزیك دەبێتەوە،هەمیشە موفارەقەو پارچە پارچە بوون بەرهەم دێنێت،یاخود پڕە لە گومان و دوودڵی و نیگەرانی، ئەوانەش لە مردنەوە لە دایك دەبێت،یاخود بە جۆرێكی تر لە دڵنیاییگوماناوییەوە پەرت دەبێت. ((ماتیۆ))ی پاڵەوانی ڕۆمانە بەناوبانگەكەی ((سارتەر))- دروب الحریه (١) — سن الرشد)) بانگەشەی ئازادی دەكات و پارێزگاری لە ئازادی دەكات، بۆیە ڕازی نابێت ((مارسیل))وەك خێزانی خۆی بە شەرعی قبول بكات چونكە پێیوایە ئازادی دواجار لێپرسراوێتیە. خودی ئەو ئازادییە بەجۆرێك لە دەقی سەگوەڕدا ڕەنگی داوەتەوە، بەڵام پتر گرانایی لە سەر واقیعە، لەلایەكی تریش ئەو كات و شوێنەی لەگەڵ ((شیرین))بەسەر دەبات تەئكید لە شێوانی ئازادی دەرەوەو ناوەوە دەكات، شوێن ((شار))بۆ هەردووكیان لە خانەی ئاژاوەو سەرلێشێواندایە، یاخود بە جۆرێك دووانەیی دەگەیەنێت:- ڕووی ناوەوەی ((پەنهان)) ساتی پەیمان خواردن و سوێند بۆ ((شیرین)) خواردن،ڕووی دەرەوە كە دەلالەت لە زاڵبوونی دەسەڵات دەكات. كەواتە ئەو كاتەی كە جلەوی سۆز شل دەكات، تا بە كامی دڵ ڕەفتار بكەن،غەرق بوونی نەست و جێبەجێ كردنی غەریزە سێكسیەكان بەدیلێكە بۆ

ئازادی لەدەستچوو...بەڵام کاتێك بەبێ سوودی ئەو ئازادییە دەكات یاخود لەبەر ئەوەی چرکەساتێکی کورت خایەنە، بۆیە ئیتر سەرەنجام وەك ((ماتیۆ)) هەوڵی لەبار بردنی ئەو پەیوەندییە دەدات... لای ((ماتیۆ)) هۆیەکەی بۆ بێبڕوایی دەگەڕێتەوە، بەڵام لە سەگوەڕ ((شیرین بمبورە، ئەشێ بۆ یەکەمجار، ببینی کەسێ لەبەر خۆشەویستی، خۆشەویستی خۆی جێبهێڵێ... دەزانی... دەبینی...زۆربەی زۆری گەنج و پیاوانمان، تاقە پاکانەی بێ جولەیی و خەم ساردییان، ئەوەیە دەڵێن: ژن و ماڵ و مناڵمان هەیە،ئێمە خۆمان دەتوانین بەرگەی برسێتی و دەربەدەری و رووتی بگرین، بەڵام ئەو ژن و..... بڕوانە سەگوەڕ ل٨٩ —٩٠)). بەمجۆرە دژی هەست و سۆزەکانی رادەوەستێ، ئەو دژبوونەوەیە، جۆرێکە لە گەڕانەوە بۆ وێنە پاشەکەوتکراوەکانی سەر شاشەی یادو دەسبەردارنەبوونی بۆ وێنەکان وادەکات پاشەکشە لە خۆشەویستی ((شیرین)) بکات، لەم حاڵەتەدا دەکرێ بڵێین پاڵەوان بۆ دەوری مناڵی دەگەڕێتەوە. ((ماتیۆ))ش ئاخ بۆ مناڵی هەڵدەکێشێ، بەڵام ((مارسیل)) ئازادی ((ماتیۆ)) بە شورەیی دەزانێ، چونکە هەرگیز ئەو تائەو رادەیە شەیدای ئازادی نییە، پاڵەوانی سەگوەڕ داوای لێبوردن دەکات، بەڵام (شیرین) وەك (مارسیل) نییە،ئەو بۆ ئازادی هەوڵدەدات، کەچی پاڵەوان نایەوێت شیرین لە ئازادی بەشداری بکات ((نەکەی دوای هەزار قسەو قسەلۆکت بۆ هەڵدەبەستن)). ((ماتیۆ))ش هەوڵدەدات بەهەر جۆرێك بێت پارە کۆبکاتەوە تاکو منداڵەکەی ناو سکی ((مارسیل)) لەبار بەرێت و ریزی ((مارسیل)) دانەبەزێت، ئەوە وەك ئەرك بۆ خۆی هەڵدەبژێرێ، هەر چەندە ((مارسیل)) خۆی لە فیکری ((ماتیۆ)) نزیك ناکاتەوە، بەڵام (شیرین) بەتەواوی ئاوێزانی فیکری پاڵەوان دەبێت،بەتەواوی چۆتە نێو ناخی ژیان و خۆشەویستی بۆیە بە خۆکوژی ئازادی دەسەبەر دەکات و دەڵێت:- ژیان یانی سەربەرزی.... باوەڕیش ناکەم کەسانی ستەمدیدەو رەنج بەخەسار نەچوو بتوانن چێژ لە ژیان و مردن وەرگرن.... چێژی ژیان ئەوەندە بە تەمەن نییە- چێژی راستەقینە و تێربوون لە مردندایە، جۆری ژیان و هەوڵدانی چاکتر، تەنها مەبەست هەڵبژاردنی جۆری مردنە...واتە ژیان مەشقە بۆ فێربوون رێزگرتن لە مەرگ...کەسایەتی چ کەسێ تەواو نییەو نابێ تا لە ژیان دابێ.... بەڵکو جۆری مەرگ کەسایەتی کەسەکە دەردەخات- سەگوەڕ ل٩١)).

ئەگەر بۆ خودی (شوێن) بگەڕێینەوە، دەبینین لەگەڵ (کات)دا پێچەوانە دێنەوە، چونکە شوێن (شارە) بەڵام (کات) ژیانە لە پێناو ئەوان، بەو مانایە وەعی پاڵەوان ئەرکی خۆی بەجێ ناهێنێ ((هەرکە لە خەو وەئاگا دەهاتیەوە حەبێکی دیی ڤالیۆمت قوت دەدا.... سەگوەڕ ل٩٤)). رەنگە ئەم هەولانە، یاخود رەفزکردنی ئیزدواجیەت تا رادەیەك جۆرێك لە ئازادی پێبێ، بەڵام بە وەئاگا هاتنەوە دووبارە بۆ ناو زەلکاوی تاوان دەگەڕێتەوە، بەمجۆرەش هەروەك چۆن ((ماتیۆ)) خۆی بە تاوانبار دەزانێت،بە هەمان شێوەش پاڵەوان ویژدانی ئازاری دەدات،رەنگە هۆی ئەو ئازارە بۆ سۆزی رەفتاری دڵ و ملکەچی و لەکەدارکردنی ئازادی بگەڕێتەوە، بۆیە توانای خۆراگرتنی نییە، لەهەمان کاتدا وەك ((ابو شهاب))دەڵێت وازهێنان لە شیرین دەلالەت لە گەڕانەوە بۆ خۆشەویستی دایك دەکات.

ئێستای سەگوەڕ

((١))

بۆ خودی خوێنەر ێستای سەگوەڕ درککردنە بە ئێستای ژیان، ساتە وەختەکەشی لە هەنوکەدا ساتەوەختێکی بەردەوامە، ئێستا هەست بە دووبارە بوونەوەی دەکەین،یان هەست بە پێکهاتە بازنەییەکەی دەکەین، لە هەنوکەی خوێندنەوەدا گەمەکان دووبارە دەبنەوە،یان گەمەکان لە هەنووکەی ناو دەقدا دەپەڕنە دەرەوەی دەق،هەروەها کاتی رووداوەکان بە ژیان یەکسان دەبێت، ژیلنێك کە هەمیشە خۆی بە هەرەمەکی دووبارە دەکاتەوە، بێ ئەوەی کردەی تیا نومایش بکرێ، ئەو رۆتینانە بێزاری دەکێشێ، بەمجۆرە پێشبینیەکانی هەنوکەی

ناو دەق،خودی ئەو کاتە بێ کردەییەیە کە لێمان جودا نابێتەوە، بەلاّم کاتی فیعلی بەنسبەت پالەوان تەنها خۆی لە ((٣٢)) کاتژمێردا — بە نزیکی — دەدۆزێتەوە:-

ئێوارە — شەو — نیوەڕۆ — ئێوارە تا دەگاتە سەعات ((١٢))ی شەو کاتی جێبەجێ کردنی فرمانی خنکان‌و کۆتایی هاتن، تەنها لە خامۆشی‌و بێدەنگی ئەو ((٣٢)) سەعاتەدا، یاخود لە خودی پالەواندا هەموو ژیان لە ((٣٢)) سەعات خۆی دەنوێنێ.لەگەڵ دووبارە کردنەوەی وشەی ئێستا هەموو رووداوەکان خۆیان لەسەر شاشەی مێشکدا بەرجەستە دەکەن، ئەوەش ناراستیەکانی ژیان دیاری دەکات بەرامبەر راستیەکانی پالەوان،بەلاّم کێ لەو تاریکیەدا گوێ لە ڕاستی‌و نا ڕاستی دەگرێ، رەنگە (سەگوەڕ) لە سەرەتادا ئەو راستیەبێ، کە کەس گوێی بۆ ناگرێ، یاخود هیوایەکی دووری ژیان بێت، بەلاّم بەرە بەرە دەبینین سەگوەڕ دەبێتە ئیشارە پێکردنی ژیان، دواجار خودی (سەگوەڕ) دەبێتە ژیان، ژیان وڕینە — وەڕین حەقیقەتی ژیان،دەکرێ خودی ئەم قۆناغە لە دەقدا بخەینە بەرامبەر ئەوێ شەوێ — ئێستا.

گێڕانەوە لە زۆربەی حالەتەکاندا لە یەك تەوەرە دەخولێتەوە، یاخود هاوجوتن...بەلاّم کات هەمیشە لە سێ تەوەرەدا دەخولێتەوە، هەروەها زۆر جاران دژی خۆی دەوەستێ، هەروەك ناتەباشە لەگەڵ شوێن، زۆر جارانیش هاوجووتە، ئەمەش بۆ هەرەمەکی گێڕانەوە دەگەڕێتەوە. نوسینی وشەی سەگوەڕ هاوپەیوەندییەکی بەتینی بەکاتەوە هەیە، بە جۆرێکی تر پەیوەندی گەورە لەگەڵ شوێندا دروست دەکات، رەنگە خودی ئەمەش کارەکانی ((گلگامیش))مان بیر بخاتەوە،چونکە تاقە رێگەیەك کە گلگامیش بەدەستی مابێ بۆ نەمری کارکردنە لە پێناو خولقاندن‌و داهێنان،بۆ ئەوەی نەمری بۆ خۆی دابین بکات، هەڵدەسێ قەلاّو پەرژینەکانی ئورك درۆست[١٠] دەکات‌و ناوی خۆی لەسەر دارمازوو هەڵدەکۆڵێ. پالەوانیش بەهەمان شێوە وشەی سەگوەڕ هەڵدەکۆڵێ، جێ هێشتنی ئەو وشەیە لە نێوان چوار دیواردا جێهێشتنی کۆت‌و بەندو هەنگاونانە بەرەو

ئازادی،میراتی پالەوان تەنها تاریکایی چوار دیواری پڕ سەگوەڕە، ژیان لە نێوان ئەو چوار دیوارەدا تەنها وەڕینە ((وەك گوتمان رەنگە ئەو چواردیوارە ئیشارەت بێت بۆ کوردستان)). کەواتە ئێمەی بەرامبەر - ئێستا — بەرامبەر نەستین لە دەقدا،یاخود خودی پالەوان دەوری ئەساسی ئازادی دەگێڕێ، دوێنێ‌و ئەمڕۆو گریمانەکان‌و خەونەکان لە هەمان ئاستدا دەدوێن، بەمجۆرەش گەرانەوەو دووبارە کردنەوە هەڕەمەکییەکان جەرەیانی شروشتی کات دەشێوێنێ، هەرگیز ئەم بازنەییەی کات چارەسەری تەنگ‌و چەلەمەکانی ئازادی ناکات.

((موکری))لەگەڵ دووبارە کردنەوەی وشەی ئێستا مملانێی کات‌و شوێنمان نیشان دەدات یاخود بەدرکاندنی رابردوو لە دەقدا ئێستامان لێ دەکاتەوە خەیاڵ، هەموو هەولەکان بۆ باشتر تەنها خەیالە بە نسبەت ئەو کاتی حەقیقی‌و کاتی نوسینی دەقە، هەرچەندە دیاریکراو نییەو نازانین درێژەی چەندە بەلاّم بێگومان کاتی نوسین، نووسینی دەقی ئیبداعی ئازادی دەگەیەنێت. کەواتە ((٣٢))سەعاتی نێو زیندان دەکرێ بەسەرەتای شوێنکاتی یەکەم دابنێین، بەلاّم شوێن لە (٣٢)سەعاتی نێو زیندان لە سەرەتای شوێنی یەکەم زۆر لە کات پێشکەوتوو ترە، ((کات))یش بەگۆڕانی جۆراو جۆرو ئەزموونی جیاواز تێپەڕیوە، کەواتە سەرەتای شوێنکاتی دووەم تەواو پێچەوانەی ئێستای زیندان دەکەوێتەوە ((زوو تەنها ناوی مردن، ترسی دەخستە دەروونتەوە.. تۆ خۆتت بە ((بار)) نەدەزانی‌و خۆتت بە شایستەی ئەم ژیان‌و تاف‌و سەردەمە نەدەزانی کە زۆر شتی پووچ‌و بێکەلك‌و گەلێ بیری پیرۆزیشی تێدایە... سەگوەڕ ل٧)).

بەلاّم ئێستا نازانی بۆ دەربەستی ئەو لەناو چوونەت نی، ((ئێستا لە مردن ناترسی، بە سۆزەوە حەز بە جیابوونەوەی رۆح‌و جەستەت دەکەیت.. سەگوەڕ ل٣)).

((٢))

پێویستە خوێنەر گەمە لەگەڵ چیرۆکنوسدا بکات، نەك لەگەڵ پالەوان، چونکە وەك گوتمان هەنگاوەکانی دەق لەدوایەك ریز نابەستن، بەلکو دەق لە گەمەی چیرۆکنوس پێکهاتووە، چیرۆکنوس گەمە لەگەڵ کاغەزی ژێر دەستی

دەکات،بۆیە خوێنەریش پێویستە لەو گەمەیە بەشداری خۆی هەبێت، ڕەنگە لەهەندێك شوێنی سەگوەڕدا کاتێ چیرۆکنوس گەمە بە شتەکان دەکات، یان گەمە بە ئیقاعی شتەکان دەکات لە پڕ وەك یاری ((گەمەی هەپییەك)) لە تاوڵەدا، بێ ئەوەی پێشبینی ((هەپییەك)) بکات، کە زار ((قەڵەم)) هەڵداوێ لەناکاو ((هەپییەك)) دێت، ئەو ڕووداوە بۆ چیرۆکنوس موفاجەئەیەکی دڵخۆشکەرە دەق ڕاستەوخۆ ئەو کاریگەرییەی پێوە دیارە، شتەکان سەرەو ژێر دەکاتەوە، ڕەنگە بە جۆرێ هۆی حەپەسان بێت، یان کۆسپێ بۆ خوێنەرو نوسەر دروست بکات،یان ئەوەتا وەك قەڵەمبازێك بێتو هەموو ئەنجامەکانی مێشکی خوێنەرو نوسەر بگۆڕێت ((سەرەتا نوسەر ئینجا خوێنەر)). ئەو گەمەیە خێراییەکی شێتانەی جەرەیانی زهنی نوسەری پێوە دیارە، یاخود ڕەنگە خیراییەکی شێتانەی دەستو زار هاوێشتن بێت، بۆ نموونە: ((هاتنی دایکی دلشاد)) بەرکەوتنی ((دلشاد)) بەرکەوتنی ((دایك)) خۆکوژی ((شیرین)) خۆسوتانی ((نەسرین)) مردنی ((دایك)).... کەواتە (سەگوەڕ) گەمەیەکی شێتانەیە،یاریکردنە بە نوسینو گەمەی وشەو ڕستەیە، یان بەرجەستەکردنی گەمەی قەڵەمو کاغەزە، پاشان ڕەتکردنەوەیە، یان ڕەنگکردنی گەمەکانە، ساتەوەختی نوسین —ساتەوەختی ئازادیو ڕزگاربوون لە فیکرو نەخشە دانراوەکان،بەمجۆرە لە ساتەوەختی نوسیندا ئازادی نوسین ممارەسە دەکات، یان لە هەموو ئێستاکاندا نوسەر ئازادی دەنوسێتەوەو مردنی دەرەوە ڕادەگەیەنێت.

((٣))

((کە فرمانی سێدارەیان پێڕاگەیاند، دوا داوات بینینی دایك بوو — سەگوەڕ ل٥٩)). پاڵەوان لە هەنوکەی زینداندا غەرقی نەست دەبێت، کە دەلالەت لە ئازادی جنسیو دەسەڵات دەکات،خودی ئەم دلالەتە هاوتەبایی وەعیو زەمەنی ئاراستە کراوە.لەلایەکی تریش خودی ئەم داوایە ڕزگاربوونە لە کۆتی دەسەڵاتی ئەویترو گەڕانەوەیە بۆ پراکتیزە کردنی خود وەك دەسەڵات، بەمجۆرەش دەیەوێت وێنەپاشەکەوت کراوەکانی خۆشەویستی بەهۆی دەسەڵاتەوە نومایش بکات. بەلاّم کاتێ پێی دەڵێن: هەواڵیشمان بۆ دایکت ناردووە — سەگوەڕ ل٥)) پێکەنینی پێدێت،لێرەدا لە نەستەوە بەرەو هەست دەگەڕێتەوە، هەستیش هەمیشە دەلالەت لە شاردنەوە دەکات، ژیانی زیندانیش هەمیشە تێکەڵاوییەکە لە ئازادی ڕۆحو بەندایەتی جەستە، بەمجۆرە لە خوێندنەوەی دەق ممارەسەی هەستو نەست دەکەین. ((ئێستاش نازانیت هۆی ئەو بێ دەربەستییەت لە ڕووی مەرگو ژیاندا چییە؟ - سەگوەڕ ل٨)) هەرچەندە چیرۆکنوس دەربەستیگەمەی خۆی نییە، بەلاّم بۆ پاڵەوان ئەو گەمەیە - گەمەی زیندەگیو نازیندەگییە،لەو دڵنیاییە گوماناویەشدا بە چێژوخۆشی دەگات، بە هەمان شێوەش خوێنەر ئەو ساتەی لە دنیای دەق ون دەبێت، ئەو کاتەی مردنی خۆی لەدەرەوە ڕادەگەیەنێت،لە دڵنیاییە گوماناوییەکەدا بە چێژو خۆشی دەگات. پاڵەوان کاتێك بۆ هەست دەگەڕێتەوە، تووشی نەفرەتو بێزاری دەبێت، لە بەرامبەر دۆڕانی نەسرینو دایك — بڕوانە سەگوەڕ ل٢٤-٢٥)) تووشی هەڵچونێکی دەروونی دەبێت، بەلاّم لە تاریکی زیندان — ئێستای پاکیزەییە ((جاران بەدوای خوادا دەگەڕایت.... بڕوانە سەگوەڕ ل٢٩-٣٠)).

ئەو ئۆخەیەی کە ئێستا لە دەمتەوە دەڕژێ — ئۆخەی ڕزگار بوونە — ڕزگار بوون لە کۆتو زنجیرەکانی بوون،کەچی لە شوێنکاتی دووەمدا ئەو ئۆخەیە لە پێناو تۆڵەسەندنەوەدابوو،بەلاّم ئێستا بێ بەرییە لە هەموو نیازێكو گەمە لەگەڵ پاکیزەیی دەکات،گەمە لەگەڵ ڕۆشنایی ئەزەلیدا دەکات، بۆیە هەرگیز داوای بەخشینی ناکات،بەڵکو بەخشندەییو ژیان بە هەموو ماناکانیەوە دەبەخشێ،ئێستا ڕۆحت لە جەستە ئازاد دەبێت ((مەبەست لە ئێستای خوێنەر)) گوێ بۆ ڕۆحە ئازادەکان هەڵدەخەیت ئەوانیش: ((بێهودەیی ژیانو نەترسین لە مەرگ دەکەنە مارسلیزودەیپڕژێنە سەر هۆشتەوە — ئاشنایەتیت، خۆشەویستیت — پاش بیستنی ئەو سروده — لە گەڵیانا بەتین تر دەبێ... سەگوەڕ ل٣٩-٤٠)). پاڵەوان لەبەر ئەوەی ژیان بەکۆتو زنجیر دەچوێنێ لەبەر

هەندێ حەز دەکات لە کاتی مردن وەك رەمزێك بۆ غەریزەکان- کێلـی هەبێت، رەنگە – کێل - بەو مانایە رەمزی کۆڵنەدانو خەبات بێت، یاخود بە جۆرێکی تر رەمزی بەیەك نەگەیشتن بێ،پاڵەوان لە دوا ساتەکانی زیندەگیدا ئێستای خۆی رووت دەکاتەوەو هەموو شتەکان وەلا دەنێ، یان لە هەموو حاڵەتەکان دەگەنەوەیەك بۆیە: دوێنێ هەرکە فرمانی ئیعدام کردنتیان خوێندەوە دوا داوات بینینی دایکت بوو – سەگوەڕ ل٥٩ . لەدوا ساتی بووندا بۆ دەسەڵاتی دایك دەگەڕێتەوە،کەواتە لە دوا ساتەکانی ژیان دەیەوێت لە دەست نازیندەگی رابکاتو بۆ ژێر دەسەڵاتی دایك بگەڕێتەوە، بەڵام بەهۆی نائومێدی، یاخود لەبەر ئەوەی درك بەهەمان دامودەزگاکانی لەمەوپێش دەکات، لەبەر ئەوەی هەمان هەست دەبینێ، نائومێدی بەرچاوی دەگرێ، پێ دادەگرێو لەجەستە خۆی ئازاد دەکات. هیچی نییە شانازی پێوە بکات، تەنانەت ناویش، بێبەرییە لە هەموو شتێ، لە هەموو دنیا بێبەرییە، رەنگە بەدەر لە نوسەر خودی پاڵەوان بەجیدی ئەو رۆتینانەی رەشکردبێتەوە، هەرگیز بیر لەتۆڵە ناکاتەوە، نەك هەر ئەوەش بەڵکو لە خوا دەپارێتەوە ئەزیەتی ئەو کەسانە نەدات، ئەزیەتی رۆحی ئەویان داوە، یان ناویان پێ ڕەوا نەدیوە، دەکرێ ئەم پاڕانەوەیە بۆ نوسەریش بێت، یان ئیتر بە جۆرێك پاڕانەوەی خودی نوسەریشە، چونکە دەق تەنها وەك کاغەز دەمێنێتەوەو دەسەڵاتی نوسەر لە خۆیدا رەشدەکاتەوە، بۆخۆی نوسەر دەچێتە ژێر دەسەڵاتەوە.

١٩٩٥ هەولێر

سەرچاوەو پەراوێزەکان:

١- ئاگایی زمانو زمانی ئاگایی، لێکۆڵینەوەو خوێندنەوە- عەبدولموتەلیب عەبدوڵلا- دەزگای چاپوپەخشی سەردەم ١٩٩٩." سود لەدەستنووسەکەی وەرگیراوە"

٢-سەگوەڕ: محمد موکری چاپی شاخ ١٩٨٢

٣- الدرجة الصفر للكتابة- رولان بارت-ترجمة: محمد برادة- دار الطليعة –١٩٨٠

٤-الرواية والمكان ((الموسوعة الصغيرة – ٥٧ –)) ياسين النصير منشورات وزارة الثقافةء الأعلام – عيراق ١٩٨٠

٥- ئاگای زمان.. ه.س.پ

٦-گۆڤاری رۆژی کوردستان ژمارە ٤٩ ساڵی ١٩٨٨.

٧-الطاعون-كامؤ: ترجمة محمد كزما/ بيروت ١٩٨٧

٨-گۆڤاری کەلتور: ژمارە ((٢)) ابو شهاب

٩-الخــوف من الحرية – اريك فروم – ترجمة: مجاهد عبدالمنعم. المؤسسة العربية للدراسات والنشر – بيروت.

١٠- پاشکۆی عێراق ژمارە ١١٧-١١٩

١١-السقوط الحر-وليم كولدينج: دار المامون للترجمة والتشر بغداد.

١٢-الرواية الفرنسية ((الموسوعة الصغيرة – الجزء الأول والثانى)) ترجمة: نهاد التكرلى.

١٣-كامووالتمرد- روبير دولوبية: ترجمة: د.سهيل ادريس-دارالاداب ط٢ بيروت ١٩٦٤

.

١٤-بینای هونەری چیرۆکی کوردی- دکتۆرە پەرێز سابیر – چاپو پەخشی سەردەم ٢٠٠١ " من لەدەستنووس سوودم وەرگرتبوو.

١٥- فلوير.ظرة فى اسلوبة الفنى: تاليف:رشيدة احمد التركى" الموسوعة الصغيرة-١٣٢" بغداد ١٩٨٣.

١٦- گۆڤاری کەلتوور ٠چاپی شاخ) ژمارە (٢) ئەبو شەهاب.

١٧- سن الرشد- دروب الحرية- سارتر -دار الاداب- بروت ١٩٦٤.

بەرهەمە چاپکراوەکانی نوسەر

١- سێبەری ئاو – کۆمەڵە شیعر – هەولێر ١٩٩٥.

٢- بازەمەنێك لە تەماشاکردنی ئاو بەرۆژوبین – قەسیدەیەکی درێژ – هەولێر ١٩٩٥ .

٣- ئاگایی زمان زمانی ئاگایی – لێکۆڵینەوەو خوێندنەوە – زنجیرە (١١)ی دەزگای چاپو پەخشی سەردەم ١٩٩١ سلێمانی.

٤- تەنیا مەرگ–سێ دەقی شانۆیی لە عەرەبییەوە وەرگێردراوە– زنجیرە (٢٧)ی
بنکەی ئەدەبیو رووناکبیری گەلاوێژ ساڵی ١٩٩٩ سلێمانی.

٥- تەنیا ئاو تەنیا باران – کۆمەڵە شیعر – زنجیرە (٤٢)ی بنکەی ئەدەبیو روناکبیری گەلاوێژ ساڵی ٢٠٠١ سلێمانی.

٦- شیعرییەتی دەق – ئەدۆنیس – وەرگێرانی لە عەرەبییەوە، چاپی یەکەم ٢٠٠٢ لە بلاوکراوەکانی بنکەی ئەدەبیو روناکبیری گەلاوێژ.

٧- پەیبردن بە ژیان، پەیبردن بە شیعرو بوون – لێکۆڵینەوە – چاپی یەکەم ٢٠٠١ لە بلاوکراوەکانی چاپو پەخشی سەردەم.

٨- مرۆڤ لە روانگەی فرۆید – وەرگێرانی لە عەرەبییەوە – چاپی یەکەم ٢٠٠٢ زنجیرەی کتێبی گیرفان دەزگای چاپو پەخشی سەردەم.

٩-خەیاڵی زمان – لێکۆڵینەوەو رەخنە- دەزگای سەردەم –چاپی یەکەم ٢٠٠٤

ئەوکتێبانەی بۆ چاپ ئامادەن

١- دەنگدانەوەی نووسین – وەرگێرانی لە عەرەبییەوە، کۆمەڵێك وتاری ئەدەبیو فیکرییە.

٢- گفتوگۆو دەنگدانەوە- وەرگێڕانی لەعەرەبیەوە_ کۆمەلێك گفتوگۆی ئەدەبیو فکرییە.

٣- ژیان دەڕوا.. ئاوو ئاو- کۆمەڵە شیعر.

چاپکراوەکانی سەنتەری نما ٢٠٠٤

١-راپسكانێ لە دنیای سیاسەت و گەڕانەوەیەك بۆ دنیای شیعر
لێكۆڵینەوەی ئەدەبی.. ماجید نووری
٢-جەژنی مەرگ، شیعر ، كەژاڵ ئیبراهیم خدر
٣-گلگامێش: و: ئیدریس شێخ شەرەفی
٤- شـــوێنكاتی یەكـــەم، لـــەدووەم و ئێســـتای ســـەگوەڕ، لێكۆڵینەوەی ئەدەبی، عەبدولموتەڵیب عەبدوڵلا.